

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

นางสาวธมนภัทร อนันต์ศรี

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE BASE
GROUPS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Music Education
Department of Art Music and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2017
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้าง

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

โดย

นางสาวธมนภัทร อนันตศรี

สาขาวิชา

ดนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดนีนญา อุทัยสุข

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รังสิพันธ์ แข็งขัน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดนีนญา อุทัยสุข)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ อรวรรณ บรรจงศิลป์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ธมนภัทร อนันตศรี : แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE BASE GROUPS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดนัญญา อุทัยสุข, 190 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูและนักเรียนในชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนศิรีเวสเพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีไทยที่เริ่มต้นก่อตั้ง และโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีที่มีความมั่นคงยาวนานเกิน 10 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์สรุปผล จากนั้นตีความโดยสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analysis induction) และนำเสนอข้อมูลแบบความเรียงโดยใช้การพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทั้งโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาทั้งเริ่มต้นและยาวนานต่างมีลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีกิจกรรมที่สะท้อนถึงการรวมกลุ่มที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยตามตัวชี้วัดทั้ง 5 ได้แก่ (1) การช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในด้านการกิจกรรมทางดนตรีและการเป็นอยู่ในชมรม (2) การมีปฏิสัมพันธ์ในชมรม ผู้เรียนและครูผู้สอน ปรึกษาหารือกันเพื่อการฝึกซ้อมและการประกวดแข่งขัน (3) การรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนในด้านทักษะเครื่องมือเอกที่แต่ละคนต้องฝึกซ้อมรวมทั้งการดูแลเครื่องดนตรีและชมรมดนตรีไทย (4) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย การซ้อมแต่ละเครื่องมือและการซ้อมรวมกลุ่มย่อยที่แบ่งตามระดับทักษะ (5) กระบวนการกลุ่มของชมรมดนตรีไทยที่ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันในชมรมและการซ้อมรวมวงเพื่อพัฒนาทักษะรายกลุ่มของผู้เรียน 2) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำเสนอแนวทางการที่เป็นคุณลักษณะดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2560

5983329427 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORDS: ชมรมดนตรีไทย, การเรียนรู้แบบร่วมมือ, ชมรมนอกเวลาเรียน / THAI MUSIC CLUB, COOPERATIVE LEARNING, STUDENT'S CLUB

TAMONPAT ANANTASRI: GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE BASE GROUPS. ADVISOR: ASST. PROF. DNEYA UDTAISUK, Ph.D., 190 pp.

The purpose of this research were to 1) study the cooperative learning styles in Thai music clubs schools and 2) to propose the guidelines for organizing Thai music club activities according to cooperative learning theory. This is a qualitative research. The key informants are the teachers and students in the music club from two schools (1) Keereewes Pien Oopatum School, Trat Provice, which is a Thai music club in the school where the Thai music club is prominent since the school's establishment in 2015 (2) Watsongtham School, Samut Prakarn Province, which of Thai music club prominent has been for a period of longer than ten years. The instruments used in the study were observational forms and interviews. Then the data was interpreted using analysis induction process with descriptive presentation.

The results of the study reveal that 1) Thai Music Club in both schools have activities that reflect the collaborative according to the 5 indicators including (1) Positive Interdependent has been shown in both music & social skills. (2) Face-to-face interaction occurred frequently along the process of performance and competitions. (3) Individual accountability was presented while practicing, taking care of instruments and each other. (4) Interpersonal and small group skills was carried out throughout small group practice session; and (5) Group processing was implemented in both music and non-music activities. 2) Data from real practice was synthesized in order to propose the guidelines, promoting collaborative learning groups for Thai Music Club.

Department: Art Music and Dance Student's Signature .....

Education Advisor's Signature .....

Field of Study: Music Education

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตนิษฐา อุทัยสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ดูแล อบรมสั่งสอนให้แนวทางทั้งในด้านการงานและด้านการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีการพัฒนาตนให้มีศักยภาพในทุกด้านและทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์อรรวรรณ บรรจงศิลป์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการภายนอก และให้คำปรึกษาในวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสิพันธุ์ แข็งขัน ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังให้คำแนะนำทั้งการใช้ชีวิต การทำงานและการทำวิทยานิพนธ์ เป็นกำลังใจสำคัญให้ผู้วิจัยฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล อาจารย์วิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช อาจารย์สิทธิชัย ต้นเจริญที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัยพร้อมทั้งให้คำปรึกษาแนวคิดต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ลัดดา จักษา,อาจารย์มานพ จักษาและอาจารย์ณัฐพล นาคะเต ที่กรุณาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย อีกทั้งยังดูแล ให้กำลังใจและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสรัตน์เพียรอุปถัมภ์ และโรงเรียนวัดทรงธรรมที่ได้ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัววอนันตศรีที่ได้หล่อหลอมผู้วิจัยให้เติบโตและมีวินัยใจตนเอง อีกทั้งยังสนับสนุนในทุกๆด้านและเป็นกำลังใจอันสำคัญในทุกช่วงเวลาของผู้วิจัย

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับนิสิตระดับปริญญาโทที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย ที่มอบทุนแก่ผู้วิจัยตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษาในระดับปริญญาโทมา

สุดท้ายขอขอบคุณพี่ๆเจ้าหน้าที่สาขาวิชาดนตรีศึกษา และนิสิตปริญญาโทสาขาวิชาดนตรีศึกษา รุ่นที่ 6, 7, 8, 9 และ 10 ที่คอยให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ช่วยเหลือสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

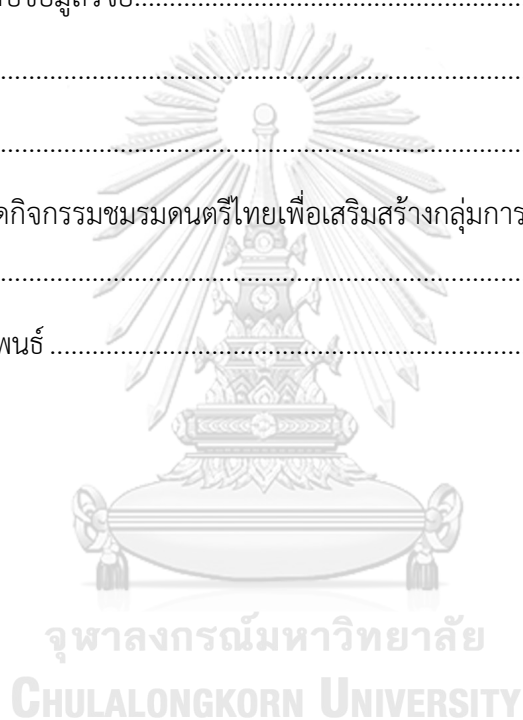
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามวิจัย.....	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	7
1.1 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	7
1.2 ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	9
1.3 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	10
1.4 การเรียนรู้แบบร่วมมือกับทักษะสังคม.....	12
ตอนที่ 2 กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน.....	15
2.1 กิจกรรมชมรม ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551.....	15
2.2 แนวทางการสอนปฏิบัติจริงในชมรมนอกเวลาเรียน.....	18

2.3 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน	19
2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมชมรมและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	21
ตอนที่ 3 ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้นในชมรมดนตรีไทย.....	24
3.1 ประวัติความเป็นมาการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบการศึกษาไทย	24
3.2 บทบาทของชมรมในการพัฒนาทักษะดนตรีไทย	29
3.3 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมดนตรีไทย.....	33
3.4 การประเมินผลในกิจกรรมดนตรี.....	37
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	41
วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ตอนที่ 1 ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทย ระยะยาวนาน	52
1.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทย	53
1.2 ด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย.....	73
ตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	91
ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย.....	99
ตอนที่ 2 คุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร.....	100
ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย.....	101
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	103
สรุปผลการวิจัย.....	103
อภิปรายผล.....	111

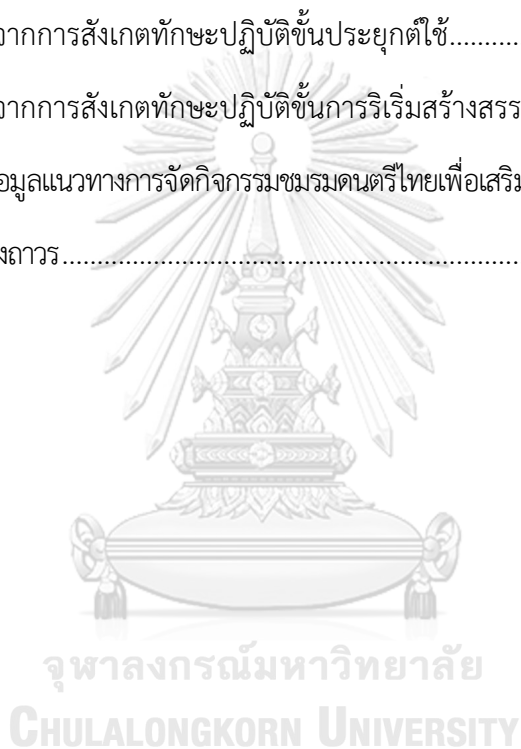
ข้อเสนอแนะ	118
รายการอ้างอิง	120
ภาคผนวก ก	123
ผู้ทรงคุณวุฒิ	123
ภาคผนวก ข	125
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย	125
ข้อมูลโรงเรียน	156
ภาคผนวก ง	160
หนังสือแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่าง ถาวร	160
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	190

สารบัญตาราง

ตาราง 1	ผลการวิเคราะห์ประโยชน์กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน.....	20
ตาราง 2	ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมนอกเวลาเรียนกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	21
ตาราง 3	กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมดนตรีไทย.....	36
ตาราง 4	วิเคราะห์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	42
ตาราง 5	แสดงรายละเอียดชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน.....	43
ตาราง 6	แสดงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	48
ตาราง 7	แสดงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลในด้านทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนในชมรม ดนตรีไทย.....	49
ตาราง 8	เกณฑ์คุณภาพของการสังเกตในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทย.....	55
ตาราง 9	สรุปข้อมูลจากการสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ.....	56
ตาราง 10	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามตัวชี้วัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือ.....	58
ตาราง 11	ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน.....	59
ตาราง 12	ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างไร้ขีด.....	60
ตาราง 13	ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน.....	61
ตาราง 14	ข้อค้นพบ ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย.....	62
ตาราง 15	ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 5 ภาระงานกลุ่ม.....	63
ตาราง 16	สรุปผลด้านการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน.....	65
ตาราง 17	สรุปผลด้านการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร้ขีด.....	66
ตาราง 18	สรุปผลด้านความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน.....	67
ตาราง 19	สรุปผลด้านทักษะการทำงานกลุ่มย่อย.....	68
ตาราง 20	สรุปผลด้านภาระงานกลุ่ม.....	69

ตาราง 21	ข้อค้นพบจากการสังเกตทางด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น	73
ตาราง 22	ข้อค้นพบทักษะปฏิบัติ ขั้นการรับรู้.....	81
ตาราง 23	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นเตรียมความพร้อม.....	82
ตาราง 24	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นตอบสนองโดยมีต้นแบบ	84
ตาราง 25	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นปฏิบัติได้ด้วยตนเอง	85
ตาราง 26	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นปฏิบัติอย่างชำนาญ.....	86
ตาราง 27	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นประยุกต์ใช้.....	87
ตาราง 28	ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นการริเริ่มสร้างสรรค์.....	88
ตาราง 29	วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ	
	รวมเนื้ออย่างถาวร.....	92

สารบัญรูปภาพ

รูป 1 รูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ 7 ชั้น (Simpson, 1966)..... 32

รูป 2 กรอบแนวคิดการวิจัย 40

รูป 3 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ข)..... 46

รูป 4 ตัวอย่างแบบสังเกต (ภาคผนวก ข) 47

รูป 5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล..... 51

รูป 6 ข้อมูลจากการสังเกตชมรมดนตรีไทย..... 57

รูป 7 ตัวอย่างรูปเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ..... 96

รูป 8 คำนำ..... 97

รูป 9 โครงสร้างรูปเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ .....
ร่วมมืออย่างถาวร..... 98

รูป 10 ตัวอย่างเนื้อหาเรื่องลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย 100

รูป 11 ตัวอย่างเนื้อหาคุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่าง
ถาวร..... 101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทย ตั้งแต่ชีวิตการเป็นอยู่และค่านิยมทำให้วัฒนธรรมไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติอย่างเช่นดนตรีไทยได้ถูกลดบทบาทหน้าที่ในสังคมลง (ปัญญา รุ่งเรือง, 2545; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2534) ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามอนุรักษ์และสืบทอดดนตรีไทยด้วยการบรรจุการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยไว้ในหลักสูตรการศึกษา (สายพิณ พุทธิสาร, 2543) เพื่อเป็นการส่งเสริมโอกาสให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเข้าใจคุณค่าของดนตรีไทยในฐานะดนตรีประจำชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก) แต่พบว่าในชั่วโมงเรียนตามหลักสูตรต่อสัปดาห์ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้และปลูกฝังดนตรีไทยให้นักเรียนได้มากเท่าที่ควร อีกทั้งครูผู้สอนไม่สามารถดูแลผู้เรียนในชั้นเรียนจำนวนมากได้อย่างทั่วถึงส่งผลให้การเรียนรู้ดนตรีไทยไม่สามารถลงลึกไปถึงการปฏิบัติความสามารถทางดนตรีไทยที่ดีได้ (ทัศนัยอายุเจริญ, 2535) ด้วยการเรียนการสอนในห้องเรียนเน้นการเรียนในภาคทฤษฎีดนตรีและวัดผลการศึกษาจากการสอนในระหว่างปีการศึกษา ทำให้ในการเรียนดนตรีของในชั้นเรียนมีจุดประสงค์เพื่อมุ่งผลการเรียนให้ผ่านตามหลักสูตรเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้การจัดกิจกรรมดนตรีในคาบเรียนจึงไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะคิดและค่านิยมในดนตรีไทยของนักเรียน กิจกรรมชุมนุมหรือชมรมนอกเวลาเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีจุดมุ่งหมายให้เกิดกิจกรรมรวมกลุ่มที่ผู้เรียนทำร่วมกันโดยส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้นซึ่งดนตรีไทยเป็นกิจกรรมหนึ่งผู้เรียนมีความสนใจและสถานศึกษาให้การสนับสนุน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข)

การจัดกิจกรรมดนตรีในชมรมเป็นรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของผู้เรียนในชมรมซึ่งปัจจุบันการจัดตั้งชมรมดนตรีไทยเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาให้การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนดนตรีไทยในรูปแบบชมรมที่พบว่าผู้เรียนหลากหลายชั้นเรียนมาอยู่รวมกันด้วยเป้าหมายการสืบทอดและเรียนรู้ดนตรีไทย และได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยชี้แนะและสอนซึ่งกัน แสดงถึงความมีสัมพันธภาพอันดีใน

ชมรม เมื่อจบการศึกษา ศิษย์เก่ายังคงผูกพันและกลับมาที่ชมรมอยู่เสมอ ๆ กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการส่งเสริมการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อดนตรีไทยผ่านเรียนรู้การฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยได้อย่างถาวร

การเรียนรู้ในลักษณะกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบหลักการเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นกลุ่มในลักษณะร่วมมือกันโดยมีองค์ประกอบ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ 5) กระบวนการกลุ่ม (พรพิมล พรพิริขันธ์, 2550; Johnson, 2002)

สลาวิน (Slavin, 1991) นักวิจัยทางด้านผู้นำทางการศึกษา ได้ทำวิจัยเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียน พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือได้กำหนดเป้าหมายของกลุ่มและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนพยายามพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเกิดความสำเร็จในรายบุคคลและรายกลุ่ม รวมทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์จากคะแนนและการประเมินผลตามสภาพจริงของรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสำเร็จได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้สาระดนตรี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการบรรเลงดนตรีพื้นเมือง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลต่อผู้เรียนโดยตรง ในด้านความรู้ ทักษะดนตรีและทักษะสังคม โดยเฉพาะการทำงานร่วมกันกับทุกคนในกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ศุภกร วิเศษไชย, 2556)

จากการสำรวจพบว่าชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งในวิจัยครั้งนี้ได้มีเป้าหมายเพื่อจะศึกษาชมรมดนตรีที่เป็นตัวแทนที่ดีของชมรมดนตรีไทยในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะการบรรเลงดนตรี ตามเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยอ้างอิงแนวทางของแพตตอน Patton (ชาย โพลิตา, 2554) ได้แก่ 1) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการสนับสนุนดนตรีไทย และได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์ มีการส่งเสริมทั้งการแสดงและการประกวดแข่งขัน ในหลายครั้งได้รับรางวัลชนะเลิศระดับภาค หรือระดับประเทศ 2) ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการสอนดนตรีไทยไม่ต่ำกว่า 10 ปี 3) ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองมีความสนับสนุนการเรียนดนตรีไทย 4) ด้านระยะเวลา

การก่อตั้งชมรม แบ่งออกเป็น 4.1) ชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นของการก่อตั้งชมรม ไม่เกิน 5 ปี และ 4.2) ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งยาวนานเกิน 10 ปี

สำหรับชมรมดนตรีไทยที่อยู่ในระยะเริ่มต้นของการก่อตั้งชมรมนั้น พบว่าชมรมดนตรีไทยโรงเรียน ศิริเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์เป็นชมรมที่เริ่มต้นก่อตั้งได้ 3 ปี มีครูผู้สอนดนตรีไทยจำนวน 2 ท่าน นักเรียนในชมรม 24 คน แต่ประสบผลสำเร็จในการประกวดระดับภาค ได้แก่ รางวัลชนะเลิศเดี่ยวระนาดเอก ซึ่งถ้าย พระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และระดับประเทศ วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่ระดับเหรียญทองในการประกวดศิลปะหัตถกรรมระดับนักเรียน ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 เป็นต้น ในด้านกิจกรรมของชมรมดนตรีไทยจะเน้นการสามัคคี มีการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบเพื่อประกวดแข่งขันในระดับต่างๆอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะสังคม ในลักษณะการดูแลชมรม เชื่อมต่อความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีไทยกับชุมชนในจังหวัดตราด เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูดนตรีไทยภายในจังหวัด

สำหรับชมรมดนตรีไทยที่มีความมั่นคงเกิน 10 ปีนั้น พบว่าชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรมมีประวัติอันยาวนานกว่า 40 ปี มีครูผู้สอนดนตรี 2 ท่าน นักเรียนในชมรม 30 คน รวมทั้งศิษย์เก่าอีกกว่า 50 คน ที่ยังพบการเกื้อกูลกันอย่างแน่นแฟ้นตลอดมา ในด้านการประกวดดนตรีไทยได้เริ่มเข้าร่วมระดับภาค ตะวันออกซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2533 และการแข่งขันระดับประเทศ อาทิ การประกวดศิลปะหัตถกรรมระดับนักเรียน เข้าร่วมประกวดและได้รับรางวัลประเภท วงปี่พาทย์ไม้ نرم 18 ครั้ง วงเครื่องสายผสม 16 ครั้ง วงอังกะลุง 9 ครั้ง เดี่ยวซิม 42 ครั้งเดี่ยวระนาดเอก 23 ครั้ง

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และทุติยภูมิ (secondary data) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

คำถามวิจัย

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยในชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรมีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหา ดังนี้
  - 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002)
    - 1.1.1 การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน
    - 1.1.2 การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
    - 1.1.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
    - 1.1.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
    - 1.1.5 กระบวนการกลุ่ม
  - 1.2 การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทย
    - 1.2.1 กิจกรรมการซ้อมกลุ่มย่อย
    - 1.2.2 กิจกรรมการซ้อมรวมวง
    - 1.2.3 การเป็นอยู่ของชมรม
      - 1) การดูแลกันและกัน
      - 2) การดูแลห้องดนตรีไทย
      - 3) การรับประทานอาหารร่วมกัน
      - 4) การแบ่งหน้าที่ในชมรม
  - 1.3 การเรียนการสอนดนตรีไทย
    - 1.3.1 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)
2. ขอบเขตทางด้านผู้ให้ข้อมูล
  - 2.1 ผู้วิจัยได้คัดเลือกชมรมดนตรีไทยจากโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่

1) โรงเรียนศิริเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีไทยที่เริ่มต้นก่อตั้งได้เพียง 3 ปี แต่มีความประสบความสำเร็จในด้านการแข่งขันระดับเขต ระดับภาคและระดับประเทศ

2) โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีที่มีความมั่นคงยาวนานเกิน 10 ปี

ผู้ให้ข้อมูลระดับบุคคลแบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอน (Teacher) ที่เป็นผู้แนะนำการเรียนรู้และดูแลกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน 2) ผู้เรียน (Student) เป็นผู้ที่ได้รับการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม

นิยามศัพท์

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดการเรียนรู้สำหรับชมรมดนตรีไทยโดยมีรูปแบบการเรียนในลักษณะกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อมุ่งเน้นเป้าหมายในการอนุรักษ์ดนตรีไทยอย่างถาวร ประกอบด้วย 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 5) กระบวนการกลุ่ม

การเรียนการสอนในชมรม หมายถึง การเรียนการสอนที่มีผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ โดยมีอาจารย์คอยให้คำแนะนำให้เป็นไปตามโครงสร้างชมรม ที่เน้นทางด้านทักษะทางดนตรีไทย ทักษะสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นขนบธรรมเนียมอันแสดงถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างครูผู้สอนนักเรียน

ชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่มีการรวมตัวกันของผู้เรียนโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลชี้แนะ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมดนตรีไทยในบริบทโรงเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยที่เน้นกิจกรรมทางด้านทักษะทางดนตรีไทย ทักษะสังคมและวัฒนธรรมที่ดั่งามให้แก่ผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นและลักษณะร่วมของการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาทั้งเริ่มต้นและยาวนาน

2. ได้แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

- 1.1 องค์ประกอบ
- 1.2 ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.3 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.4 การเรียนรู้แบบร่วมมือกับทักษะสังคม

ตอนที่ 2 ชมรมนอกเวลาเรียน

- 2.1 ชมรม ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551
- 2.2 แนวทางการสอนปฏิบัติจริงในชมรมนอกเวลาเรียน
- 2.3 ประโยชน์ของชมรมนอกเวลาเรียน
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตอนที่ 3 ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ในชมรมดนตรีไทย

- 3.1 ความเป็นมาของชมรม
- 3.2 บทบาทของชมรมในการพัฒนาทักษะดนตรีไทย
- 3.3 กิจกรรมชมรมดนตรีไทย
- 3.4 การประเมินผลในกิจกรรมชมรมดนตรี

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งแต่ละคนจะมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนในลักษณะกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และเกิดความสำเร็จของกลุ่ม

จอร์นสัน (Johnson, 2002) กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ต่อเมื่อในกลุ่มมีความร่วมมือพึ่งพากัน เมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะแข่งขันกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้เพื่อให้ได้ระดับคะแนนที่ดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่างๆ 2) ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ ผู้เรียนแต่ละคนต่างรับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น 3) ลักษณะร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันต้องมีการช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จด้วย

ทั้งนี้การจัดการศึกษาแบบปัจจุบันมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อเข้าเรียนศึกษาต่อ จึงควรหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมในลักษณะเกื้อกูลกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต

1.1 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มเพื่อทำผลงานบางอย่าง แต่การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญครบถ้วน 5 ประการ ดังนี้ (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002)

1.1.1 การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับผู้เรียนหรือสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะเดียวกันผู้เรียนแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน และมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือการเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) การตอบแทนตามผลงาน (positive reward interdependence) การให้งานหรือ

เครื่องดนตรีที่ทุกคนใช้ร่วมกัน (positive resource interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (positive role interdependence)

1.1.2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะเพื่อวางเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย โดยผู้เรียนหรือสมาชิกในกลุ่มมีการส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

1.1.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)

ผู้เรียนทุกคนจะมีหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบ และพยายามทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงต้องมีระบบการประเมินผลหรือตรวจสอบงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นแบบกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ที่มีหลายวิธี เช่น ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้เรียนมีการเกื้อกูลกัน สอนกันและกัน เป็นต้น

1.1.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills)

การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญๆหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการรวมกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย

1.1.5 กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) ยาลัย

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่มพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำได้โดยผู้สอน ผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด หรืออภิปัญญา (Metacognition) สามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำ ซึ่งองค์ประกอบของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือได้สอดคล้องกับพื้นฐานกระบวนการกลุ่ม ในรูปแบบที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเพื่อการดำเนินกิจกรรมบางอย่างจะเป็นต้องมีพื้นฐานในเรื่องกระบวนการกลุ่มดังนี้ (กาญจนา ไชยพันธุ์, 2549)

1.1.5.1 บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในตนเอง โดยเฉพาะความสามารถพิเศษ ดังนั้นความสามารถพิเศษนี้จะเป็ประโยชน์ต่อกลุ่ม

1.1.5.2 ประสบการณ์ที่สมาชิกของกลุ่มได้รับจากกลุ่ม จะส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาความสามารถพิเศษขึ้นมา และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มโดยทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.1.5.3 บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกันและในขณะเดียวกัน กลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อบุคคลเช่นกัน เช่น กลุ่มต้องการดำเนินไปด้วยดีก็ต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มด้วย ดังนั้นการปฏิสัมพันธ์ช่วยให้การดำเนินงานภายในกลุ่มเป็นไปได้ด้วยดี กระบวนการกลุ่มทำให้ทุกคนรู้จักแสดงความคิดเห็นคล้อยตามกลุ่ม เมื่อมีเหตุผลที่ดีกว่า กลุ่มทำให้บุคคลเรียนรู้การให้ แบ่งปัน เตือน กูลกัน รู้จักให้อภัยกัน เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ

1.1.5.4 กลุ่มช่วยส่งเสริมให้สมาชิกแต่ละคน มีการพัฒนาทัศนคติทางสังคมในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้กลุ่มทำให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีขึ้น โดยเฉพาะทางด้านสังคม โดยรู้จักทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน การยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักพูดคุย รู้จักมารยาท

พื้นฐานกระบวนการกลุ่มนั้นเป็นประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน โดยผู้เรียนทุกคนจะต้องมีเครื่องมือหรือเครื่องดนตรีที่ตนเองถนัด โดยครูผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในเครื่องมือของตนเอง การบรรเลงรวมวงหรือการบรรเลงแบบกลุ่มจะมีอิทธิพลในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี การสามัคคีในการบรรเลงดนตรีร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยการฝึกซ้อม ความพร้อมเพียง การเข้าใจบทเพลงและหน้าที่ของเครื่องมือเอก เพื่อถ่ายทอดการบรรเลงรวมวงออกมาได้อย่างดี ผลที่ได้จากทักษะการบรรเลงรวมวงนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะได้พัฒนาทักษะของแต่ละคนอีกด้วย นับได้ว่าผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการรวมวงดนตรีและการรวมวงนี้ก็มีอิทธิพลต่อผู้เรียนเช่นกัน การพัฒนาทักษะต่างๆนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมทัศนคติทางบวกทางด้านดนตรีไทย ผู้เรียนจะรู้คุณค่าของดนตรีไทย ทุกคนในชมรมล้วนมีเป้าหมายเหมือนกันคือสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย ทำให้ทุกคนรู้จักการอยู่ร่วมกันในชมรมมีการแบ่งปัน เกื้อกูล ช่วยเหลือกันอย่างผูกพัน

1.2 ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ประเภทของกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีทั้งหมด 3 ประเภท (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002) คือ

1.2.1 กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ (Informal Cooperative Learning Groups) กลุ่มประเภทนี้ผู้สอนจัดขึ้นเฉพาะกิจเป็นครั้งคราว โดยสอดแทรกอยู่ในการสอนปกติอื่นๆ

1.2.2 กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างเป็นทางการ (Formal Cooperative Learning Groups) ผู้สอนจัดขึ้นโดยการวางแผน จัดระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการ และเทคนิคต่างๆ

เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้สาระต่างๆอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจเป็นหลายชั่วโมงติดต่อกัน หรือหลายสัปดาห์ติดต่อกัน จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้

1.2.3 กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Groups) กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มที่มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยาวนานต่อเนื่องกันจนเกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกในกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วงเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในชมรมดนตรีไทยได้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร ซึ่งจะพบว่าในชมรมดนตรีมีผู้เรียนหลากหลายชั้นเรียนมาอยู่รวมกันด้วยเป้าหมาย การสืบทอดและเรียนรู้ดนตรีไทย และได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูล ช่วยชี้แนะและสอนซึ่งกัน แสดงถึงความมีสัมพันธภาพอันดีในชมรม เมื่อจบปีการศึกษา ศิษย์เก่ายังคงผูกพันและกลับมาที่ชมรมอยู่เสมอๆ

การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้แบบร่วมมือกัน ในด้านการเรียนดนตรีไทยจะช่วยส่งเสริมทักษะการบรรเลงรวมวงที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลและทักษะการบรรเลงรวมวง มีการเกื้อกูลกันเกิดทักษะทางสังคม และทักษะกระบวนการต่างๆที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ทางดนตรีไทย และการดำรงชีวิต

1.3 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และได้มีรายงานวิจัยตีพิมพ์รองรับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1898 ปัจจุบันมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งเชิงทดลองและเชิงหาความสัมพันธ์เป็นจำนวนมาก ผลจากการวิจัยทั้งหลาย พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนในด้านต่างๆดังนี้ (ทิตินา แคมมณี, 2547)

1.3.1 การเพิ่มความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater efforts to achieve)

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น อีกทั้งมีการเรียนรู้ที่คงทนยั่งยืนขึ้น (long-term retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพให้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

1.3.2 มิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More positive relationship among students)

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจ มีการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย ประสานสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่นและเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม

1.3.3 ส่งเสริมสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater psychological health)

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกดีเกี่ยวกับตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และความสามารถของตนเองได้ดียิ่งขึ้นด้วย

นอกจากประโยชน์ทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น การเรียนรู้แบบร่วมมือยังส่งผลความสนใจและทัศนคติ (Interest And Attitude) ที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการจูงใจในการเรียนการสอนดนตรีในลักษณะกลุ่มหรือที่เรียกว่าการจูงใจจากผู้อื่น (imposed motivation) ถ้ากิจกรรมจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนดนตรีอย่างสม่ำเสมอประกอบกับบริบทที่มีการร่วมมือกันของคนในชมรม ผู้เรียนจะเกิดความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีไทย การเรียนร่วมมือจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนสำหรับเป็นแรงจูงใจผู้เรียนให้มีความสนใจในการเรียนดนตรี แรงจูงใจมีด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่

- 1) การจูงใจภายใน (intrinsic motivation) คือสภาพของความสนใจที่จะเรียนรู้เนื่องจากปัจจัยที่มีอยู่ในประสบการณ์ดนตรีของผู้เรียน
- 2) การจูงใจภายนอก (extrinsic motivation) คือสภาพของความสนใจที่จะเรียนรู้เนื่องจากปัจจัยอื่นที่ไม่ใช่ปัจจัยทางดนตรี อาทิ การตั้งใจเรียนเพื่อผลการเรียนที่ดี เป็นต้น
- 3) การจูงใจตนเอง (self-motivation) คือสภาพความสนใจที่จะเรียนรู้โดยเกิดขึ้นเองจากผู้เรียน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการจูงใจภายในและการจูงใจภายนอก
- 4) การจูงใจจากผู้อื่น (imposed motivation) คือสภาพความสนใจในการเรียนรู้เกิดขึ้นจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เช่น ครู ผู้ปกครอง เพื่อน เป็นต้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2535)

ในสภาพการณ์ที่จะช่วยสร้างการจูงใจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลาย กล่าวคือ ผู้เรียนมีความรู้สึกสนใจและมีทัศนคติที่จะเรียนดนตรี ถ้ากิจกรรมที่ครูจัดขึ้นมาสามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ พึงพอใจและเห็นได้ว่าตนเองมีพัฒนาการก้าวหน้าในการเรียน ดังนั้นในการเรียนดนตรีครูให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ โดยเน้นพฤติกรรมของผู้เรียน เข้าใจและปฏิบัติสิ่งต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและหันมาสนใจการเรียนดนตรีอย่างแท้จริง ซึ่งการเข้าใจและปฏิบัติจริงนี้ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีในการเรียนดนตรีไทยได้ในที่สุด โดยไม่ใช่เป็นการเรียนดนตรีเพื่อผลการเรียนประจำปีการศึกษา แต่ผู้เรียนมีความสนใจและมีทัศนคติ ค่านิยมในการเรียนดนตรีไทยอย่างแท้จริงผ่านการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม

ทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ค่านิยมที่แสดงออกทางพฤติกรรม 3 ลำดับขั้น ได้แก่การยอมรับค่านิยม ชอบค่านิยม และการผูกมัดค่านิยม

การยอมรับค่านิยม เป็นพฤติกรรมในขั้นแรกที่จะประเมินค่าว่าบุคคลมีความเชื่อที่ซึ่งอาจจะมีมากหรือน้อยแตกต่างกัน ความเชื่อนี้จะนำไปสู่การยอมรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งและพร้อมที่จะรับและประเมินสิ่งนั้นต่อไป เช่น ความเชื่อในเรื่องของเครื่องดนตรีไทยและครูดนตรีไทยที่มีพิธีไหว้ครูเป็นประจำ

ความชอบในค่านิยม เป็นพฤติกรรมของความชอบที่จะสอดคล้องอยู่ระหว่างการยอมรับการเกิดค่านิยมและความรู้สึกที่ผูกมัดอยู่กับค่านิยมนั้นความชอบที่เกิดขึ้นนี้จะถูกประเมินค่าจากตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้างเพื่อประเมินค่าว่ามีค่านิยมในสิ่งนั้น เช่น การชื่นชอบดนตรีไทยและสะสมแผ่นเสียงดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีไทย เป็นต้น

การผูกมัด เป็นระดับขั้นพฤติกรรมที่มีความเชื่อมั่นและยอมรับค่านิยมนั้น จนกระทั่งแสดงข้อบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นมีค่านิยมและจะคงอยู่ติดตัวอย่างถาวร เช่น การเรียนดนตรีไทยขั้นสูงที่ผู้เรียนมีทักษะขั้นสูงสามารถ

การเรียนรู้ใดที่สามารถปลูกฝังจนเกิดเป็นค่านิยม สิ่งนั้นจะยังคงอยู่ยาวนาน ซึ่งถือเป็นจุดประสงค์ขั้นสูงของการเรียนดนตรีไทย เพื่อสร้างพื้นฐานค่านิยมในดนตรีไทยให้แพร่หลายในสังคม การเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายไปพร้อมๆ กับการพัฒนาจิตใจและพัฒนาทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งได้เป็นไปตามหลักของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีองค์ประกอบ ทั้ง 5 ลักษณะ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ 5) กระบวนการกลุ่ม (พรพิมล พรพิริขันธ์, 2550; Johnson, 2002) เมื่อองค์ประกอบทั้ง 5 ประการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Groups) สามารถทำให้ผู้เรียนมีสถานะของการเกื้อกูลกันอย่างแน่นแฟ้นอันจะส่งผลต่อเป้าหมายทัศนคติ และค่านิยมในสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมาวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาสรุปเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1.4 การเรียนรู้แบบร่วมมือกับทักษะสังคม

การเป็นอยู่ของสังคม จะมีการปฏิสัมพันธ์ ติดต่อกันสื่อสาร อันรวมไปถึงค่านิยมและคุณธรรมในการการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น บุคคลที่มีทักษะทางสังคมจะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะสังคมจึงทักษะสำคัญที่จำเป็นและต้องฝึกฝนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับทักษะด้านอื่นๆ

ทักษะทางสังคม เป็นทักษะในด้านความสามารถใน เข้าใจ สอดประสานและสร้างสรรค์ แสดงความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหา ระบบจัดการกับการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลอื่นๆ ทักษะทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มของทักษะในด้านต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการ

สื่อสารระหว่างกันของบุคคลในสังคมได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกัน ความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ที่มีความหลากหลาย กฎกติการะเบียบต่าง ๆ ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น (จรีลักษณ์ รัตนาพันธ์, 2557) ดังนั้นทักษะทางสังคมควรได้รับการปลูกฝังควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในทักษะด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเต็มความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์

การศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับด้านความรู้ที่มีการควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมที่เป็นหนึ่งในทักษะทางสังคม การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นทฤษฎีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการและเกิดทักษะสังคม จากการที่ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก ลงมือทำอย่างเท่าเทียม ช่วยระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาร่วมพิจารณาวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกทุกคน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2542)

สปราฟकिन (Sparfkin, 1993) ได้จัดกลุ่มทักษะสังคมไว้ 4 กลุ่ม ได้แก่

1.4.1 การเริ่มต้นทักษะทางสังคม เช่น การทักทาย การเริ่มต้นสนทนากับผู้อื่น การฟัง การพูด การแสดงความช่วยเหลือ ปฏิบัติตามคำสั่ง การขอโทษ ขอบคุณ การชื่นชม เป็นต้น

1.4.2 ทักษะการจัดการความรู้สึก เช่น การแสดงความรู้สึกต่อผู้อื่น การเข้าใจหรือเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การตอบสนองที่มีต่อความล้มเหลวหรือการประสบความสำเร็จ เป็นต้น

1.4.3 ทักษะในการกล้าแสดงออก เช่น การแสดงความคิดเห็น การแสดงออกถึงท่าทางที่แสดงความยินดีหรือการไม่พอใจ การควบคุมตนเองในสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจ การจูงใจ การจัดการกับภาวะความกดดันในกลุ่ม การให้คำแนะนำผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น การกล้าตัดสินใจกระทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น

1.4.4 ทักษะการแก้ไขปัญหา เช่น การควบคุมตนเองในสถานการณ์กดดัน การวางแผนเพื่อเรียงลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ การมูมานะในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นต้น

การเกิดทักษะสังคมนั้นจะต้องมีบริบทที่มีความเป็นอยู่ในลักษณะกลุ่ม กล่าวคือ การอยู่ร่วมกันมากกว่า 2 คนขึ้นไป จึงเกิดการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มที่สามารถฝึกทักษะสังคมได้อย่างดี ในด้านการเรียนการสอน การรวมกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งมีการร่วมมือร่วมใจเพื่อทำบางสิ่งบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยทุกคนมีสิทธิในการปฏิบัติและแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นกานฝึกทักษะสังคมได้เป็นอย่างดี ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและของกลุ่มผู้เรียน โดยมีองค์ประกอบ ทั้ง 5 ลักษณะ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน

2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ 5) กระบวนการกลุ่ม (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม ที่มุ่งให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ. รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะ การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นการพัฒนาทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเป็นการปลูกฝังทางด้านคุณธรรมอันดีงามควบคู่ไปกับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ระเบียบวิธี ศรีศรีรามครัน ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางด้านสังคมของผู้เรียนไว้ว่า การเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มได้ปรึกษาหารือ พุดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็น อันก่อให้เกิดพฤติกรรมทางด้านสังคมที่ดีต่อผู้เรียน ทำให้เกิดความเข้าใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะด้านการสื่อสาร ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อน วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมให้เกิดการแสดงความสามารถของตนเอง พัฒนาทักษะส่วนบุคคล และทักษะกลุ่ม ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีมากกว่าการเรียนปกติ (ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน, 2543)

การเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีองค์ประกอบสำคัญทั้ง 5 ลักษณะดังกล่าวข้างต้น เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เกิดทักษะทางด้านวิชาการและทักษะสังคมของผู้เรียน ที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่มีลักษณะการเกื้อกูลกัน การปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สมาชิกของกลุ่มทุกคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีทักษะส่วนบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่ม เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมทางการเรียน ในลักษณะกลุ่ม ที่มีองค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ได้แก่ 1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction) 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills) 5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002) ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือในลักษณะ กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Groups) ที่มีลักษณะการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยาวนานต่อเนื่องกันจนเกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น สมาชิกในกลุ่มมีความผูกพัน ห่วงใย ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันอย่าง ต่อเนื่อง อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการบรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น อีกทั้งมีการเรียนรู้ที่คงทนยั่งยืนขึ้น (long-term retention) มีมิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More positive relationship among students) และส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีขึ้น (Greater psychological health) ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านทักษะวิชาการและทักษะสังคมที่ต้อง

มีการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอยู่ตลอดเวลาทักษะทางสังคม เป็นทักษะในด้านความสามารถในด้าน การ เข้าใจ สอดประสานและสร้างสรรค์ แสดงความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจน แก้ปัญหา ที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับกิจกรรมในรูปแบบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตอนที่ 2 กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน

หลังจากมีการปฏิรูปการศึกษา เมื่อปีพุทธศักราช 2542 เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนและให้สอดคล้องกับสภาพสังคมจึงได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้แบ่งการเรียนเป็น 8 สาระ และมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย ต่อมาได้มีการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เพื่อกำหนดขอบเขตตัวชี้วัดชั้นปีให้ละเอียดมากขึ้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงมาเป็นกิจกรรมชมรมจนถึงปัจจุบัน

2.1 กิจกรรมชมรม ตามหลักสูตรแกนกลาง 2551

2.1.1 ความหมายและหลักการของกิจกรรมชมรม

กิจกรรมชุมนุม ชมรม เป็นกิจกรรมนักเรียนที่สถานศึกษาสนับสนุนให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข)

ชุมนุม หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจ ความถนัดในเรื่องเดียวกันและร่วมปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ของตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ชมรม หมายถึง การรวมกันของกลุ่มผู้เรียนที่มีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันการจัดตั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ข้อบังคับ สมาชิก โครงสร้างของชมรม และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสถานศึกษา

จากความหมายชมรมดังกล่าวข้างต้น ได้มีการกำหนดหลักการของกิจกรรมชุมนุม ชมรม ที่สำคัญดังนี้

- 2.1.1.1 เป็นกิจกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์และออกแบบกิจกรรมของผู้เรียนตามความสมัครใจ
- 2.1.1.2 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
- 2.1.1.3 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
- 2.1.1.4 เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น
- 2.1.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมชมรม
  - 2.1.2.1 เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตน
  - 2.1.2.2 เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ
  - 2.1.2.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
  - 2.1.2.4 เพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย
- 2.1.3 ขอบข่ายและแนวทางการการจัดกิจกรรมชมรม มีขอบข่ายดังนี้
  - 2.1.3.1 เป็นกิจกรรมที่เกื้อกูล ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น
  - 2.1.3.2 เป็นกิจกรรมจัดตามความสนใจของผู้เรียน
  - 2.1.3.3 เป็นกิจกรรมที่สามารถจัดได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และทั้งในและนอกเวลาเรียน
- 2.1.4 แนวการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมของสถานศึกษา สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม กับ บริบทและสภาพของสถานศึกษา ดังนี้

2.1.4.1 สถานศึกษามีการบริหารจัดการให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมได้ หลากหลาย ทั้งรูปแบบภายในหรือภายนอกห้องเรียน และระยะเวลาการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรม ระยะเวลา 1 ภาคเรียนกิจกรรมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา และกิจกรรมระยะเวลามากกว่า 1 ปี การศึกษา

2.1.4.2 กรณีสถานศึกษามีการจัดตั้งชุมนุมหรือชมรมอยู่แล้ว สถานศึกษา ควรสำรวจความสนใจของผู้เรียนในการเลือกเข้าร่วมชุมนุม ชมรม

2.1.4.3 กรณีที่สถานศึกษายังไม่มี การจัดตั้งชุมนุม ชมรม ควรให้ผู้เรียน ร่วมกันจัดตั้งชุมนุมชมรม และเชิญครูเป็นที่ปรึกษา โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมชุมนุม ชมรม ตาม ระเบียบปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด

2.1.4.4 ครูที่ปรึกษากระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการถอดประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่กิจกรรมเงื่อนไข

2.1.5 องค์ประกอบของชมรม

2.1.5.1 การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมในแต่ละระดับชั้น สถานศึกษาจัดให้เป็นไป ตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.5.2 สมาชิกของชุมนุม ชมรม ต้องเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติตามระเบียบของ ชุมนุมชมรม และมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ของแต่ละกิจกรรม เป็นการสอนปฏิบัติจริง โดยมี แนวทางดังนี้

1) ผู้สอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะต้องบ่งบอกว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ เพื่อ แสดงว่าได้เกิดการเรียนรู้เกิดทักษะจริงในเครื่องมือของตนเอง วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องจัดเรียงจากสิ่งที่เป็น พื้นฐานไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนขึ้น หรือจัดเรียงตามลำดับความง่ายไปยาก

2) ผู้สอนมีการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละเครื่องมือหรือแต่ละคนที่มีความ สามารถแตกต่างกันซึ่งอาจจะเป็นทักษะปฏิบัติที่แตกต่างกัน วิธีการสอนการเรียนรู้ หรือการใช้เวลาฝึกฝน แยกต่างหาก เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3) ผู้สอนมีการชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย ข้อตกลงต่างๆในการเรียนรู้ร่วมกัน

4) ผู้เรียนมีการดำเนินการเรียนรู้ตามที่ผู้สอนไว้วางแผนไว้

5) หากผู้เรียนบรรลุผลในขั้นแรก จะดำเนินการเรียนรู้ไปในลำดับขั้นต่อไป แต่หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุผลได้ จะต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะในขั้นแรกจนกระทั่งบรรลุผลในขั้นนั้นๆ

6) ผู้เรียนมีการดำเนินการเรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับของวัตถุประสงค์ที่กำหนด จนกระทั่งบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งผู้เรียนจะใช้เวลาไม่น้อยแตกต่างกันไปตามทักษะความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

7) ผู้สอนมีการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และประเมินตามสภาพจริงเพื่อวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

8) สถานศึกษามีระบบการกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของชุมชนชมรมอย่างต่อเนื่อง

2.1.6 การประเมินกิจกรรม

การประเมินกิจกรรมชมรม ชมรม เป็นการตรวจสอบความสามารถและพัฒนาการด้านต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริงโดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมครบตามเกณฑ์ ปฏิบัติกิจกรรมและมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ไม่ผ่าน หมายถึง ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบตามเกณฑ์ ไม่ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมหรือมีผลงาน/ชิ้นงาน/คุณลักษณะไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2.2 แนวทางการสอนปฏิบัติจริงในชมรมนอกเวลาเรียน

การเรียนการสอนในชมรมนอกเวลาเรียนเป็นการให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด โดยการเรียนการสอนจะมีโครงสร้างชมรม และมีการประเมินตามสภาพจริงจากการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมในชมรม การเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์จริง ในการเรียนการสอนปฏิบัติจริงควรเป็นไปตามแนวทาง ดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540)

1) สถานการณ์ในการฝึก ถ้าใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงได้ก็ควรใช้สถานการณ์จริง เช่น การจัดแสดงดนตรีในที่สาธารณะ เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก เป็นต้น

2) ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนในสถานการณ์หลายๆแบบเป็นการเพิ่มความมั่นใจ ความแม่นยำ คล่องแคล่ว ในการฝึกทักษะนั้น

3) การสาธิตให้ผู้เรียนดูก่อน หรือการให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติจากต้นแบบ หรือผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

4) ให้ผู้เรียนลงมือฝึกทักษะทันทีหลังจากที่ได้ดูการสาธิตแล้ว

5) ผู้ฝึกทักษะต้องได้รับคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงพัฒนาทักษะนั้นๆ ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะสามารถสังเกตผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเองก็ตาม การดักเตือนชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องและแนวปฏิบัติที่ดียังมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะผู้เรียนอาจประเมินผลจากการปฏิบัติผิดพลาด

6) การให้คำแนะนำในขณะที่ฝึกหัด ผู้สอนต้องใจเย็น ไม่วิจารณ์ ว่ากล่าวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตึงเครียด หวาดกลัว ควรช่วยผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะลอง สร้างบรรยากาศให้เป็นบรรยากาศที่สบายใจ

7) ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาฝึก การเรียนทักษะต้องฝึกให้เหมาะกับเวลา ต้องมีการเว้นช่วงเวลา ถ้าฝึกหัดแบบต่อเนื่องอาจเมื่อยล้า หรือทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้

ทักษะจะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติ ในหลักการของการปฏิบัตินั้นจะต้องแบ่งระยะเวลาปฏิบัติให้มีเวลาหยุดพักเป็นช่วงๆ จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการปฏิบัติที่ไม่มีการพัก และการรู้ผลของการปฏิบัติจะส่งผลให้เกิดทักษะได้ดี การปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสังเกต การสาธิต จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการสอนทักษะจึงต้องเน้นการลงมือฝึกปฏิบัติอย่างมีหลักการเป็นสำคัญ

2.3 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน

ชมรมนอกเวลาเรียนเป็นการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่เรียนตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน การฝึกหัด ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ เป็นเรื่องสำคัญในการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องในส่วนที่ผิด ผู้เรียนได้มีโอกาสรู้ผลของการฝึกปฏิบัติ (Feedback) ซึ่งมี 2 ทาง คือ การรับรู้ผลจากภายนอก (Extrinsic Feedback) คือ การที่ผู้สอนได้ประเมินเบื้องต้นถึงทักษะของผู้เรียนว่าดีหรือบกพร่องตรงไหน ควรแก้ไขอย่างไร เมื่อผู้เรียนเกิดความพัฒนาไปถึงขั้นที่สามารถเพิ่มพูนความชำนาญได้นั้นจะสามารถสังเกตด้วยตนเองได้ ซึ่งเป็นการรับรู้ผลจากภายในตนเอง (Intrinsic Feedback) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข)

การจัดกิจกรรมชมรมนอกจากเป็นหนึ่งในกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาที่ต้องมีการตรวจสอบประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนว่าผ่านหรือไม่แล้ว นอกจากนี้กิจกรรมชมรมนอกเวลา

เรียนยังมีประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นประโยชน์ในด้านทักษะวิชาการ และทักษะสังคม ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ประโยชน์กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน

ทักษะด้านวิชาการ	ทักษะทางสังคม
1) ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตน 2) ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพตามศักยภาพ 3) พัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา 4) พัฒนาความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี 5) พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ 6) พัฒนารอบความคิดให้เปิดกว้าง 7) เสริมสร้างสรณะทางกาย 8) พัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ระบบการจัดการ	1) ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย 2) ผู้เรียนใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม 3) ปลุกฝึนค่านิยม และจิตสำนึกที่ทำประโยชน์ต่อสังคม 4) ปลุกฝังความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ 5) ปลุกฝังความรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทยและหวงแหนสมบัติของชาติ 6) พัฒนาทักษะการสื่อสาร และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 7) ฝึกบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 8) รู้รักสามัคคีและรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน

กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนเป็นการเรียนการสอนในระบบที่เอื้อให้ผู้เรียนมีสิทธิในการเลือกเรียนตามความสนใจ ในการเรียนการสอนแบบชมรมนอกเวลาเรียนมีประโยชน์ต่อผู้เรียนโดยตรงทั้งทางด้านทักษะด้านวิชาการ หรือทักษะปฏิบัติจริงตามที่ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะสังคม กล่าวคือ การฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกันในลักษณะกลุ่มโดยผู้เรียนมีหน้าที่ส่วนบุคคลและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการทำงานของชมรม เพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรมร่วมกัน ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่เรียนตามลำดับขั้นตอน ในการฝึกหัดทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติจริง และมีการประเมินผลกิจกรรม(Feedback) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาส

รู้ผลของการฝึกปฏิบัติ ทำให้สามารถการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องได้ นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนแล้ว ผู้เรียนยังปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน หรือรุ่นพี่ รุ่นน้อง ในชมรม ที่มีความสนใจและมีความถนัดเหมือนกันอีกด้วย

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมชมรมและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กิจกรรมชมรมเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนโดยมีโอกาสร่วมบทบาทหน้าที่ต่างๆที่ ปลุกฝังความเป็นผู้นำ รู้จักหน้าที่ส่วนตนและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม กิจกรรมชมรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ในกระบวนการกลุ่มจะมีระบบการจัดการ แบ่งหน้าที่ รวมทั้งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นทฤษฎีที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนในลักษณะกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และเกิดความสำเร็จของกลุ่ม จะเห็นได้ว่ากิจกรรมชมรมและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่เกิดกระบวนการกลุ่ม การร่วมมือร่วมใจของคนในกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงสรุปเนื้อหาออกมาเป็นตารางวิเคราะห์ดังนี้

ตาราง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมนอกเวลาเรียนกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)
1) ผู้เรียนรวมกลุ่มกันจัดขึ้นตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับผู้เรียนหรือสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีการเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) มอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (positive role interdependence)

กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)
<p>2) ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นทีม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา วางแนวทาง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชมรม วางเป้าหมายของชมรม</p>	<p>2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction) มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่ให้ ผู้เรียนได้มีการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะเพื่อวางเป้าหมายและ บรรลุเป้าหมาย โดยผู้เรียนหรือสมาชิกในกลุ่มมีการส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและ</p>
<p>3) ผู้เรียนจะต้องมีหน้าที่ของตนเองในชมรม มีการจัดตั้งประธาน รองประธานชมรม และสมาชิกทุกคน จะมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในส่วนที่ได้รับ มอบหมาย ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับทุกคนในชมรม หน้าที่หลักของทุกคนจึงต้องอาศัย ความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มอยู่เสมอ</p>	<p>3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) ทุกคนจะมีหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบ และพยายามทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับ ประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้น กลุ่มจึงต้องมีระบบการประเมินผลหรือ ตรวจสอบงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นแบบกลุ่ม</p>
<p>4) ชมรมจะมีลักษณะการทำงานแบบกลุ่มที่ผู้เรียน จะต้องมีความสัมพันธ์และมีการช่วยเหลือถ่ายทอดรู้ สู่รุ่น เมื่อจบปีการศึกษาจะต้องมีการประเมิน สรุปลผล เพื่อพัฒนาเป้าหมายชมรมในปีการศึกษาต่อ</p>	<p>4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะ การทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills) ทักษะทางสังคม ทักษะการ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการรวมกลุ่ม รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกัน และกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ ผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อช่วย ให้ดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย</p>

กิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียน	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)
<p>5) การจัดกิจกรรมชมรม เป็นรูปแบบกระบวนการกลุ่มที่ให้โอกาสผู้เรียนได้ร่วมกระบวนการจัดกิจกรรมอย่างเต็มศักยภาพภาพโดยมีครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ ทั้งนี้ชมรมได้ส่งเสริมการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงและการอยู่แบบร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มผู้เรียน ในแต่ละปีการศึกษาจะมีการช่วยเหลือและถ่ายทอดความรู้ให้แก่รุ่นใหม่ๆ เพื่อสืบทอดเป้าประสงค์ของชมรม</p>	<p>5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่มพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำได้โดยผู้สอน ผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย</p>

จากตารางข้างต้นจะเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมนอกเวลาเรียนและการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยการเชื่อมโยงกันในรูปแบบของการรวมกลุ่ม ที่มีการอาศัยเกื้อกูลกัน มีการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง รวมทั้งการมีทักษะการทำงานกลุ่มย่อยจนไปถึงเกิดกระบวนการกลุ่มใหญ่หรือทั้งชมรม อันเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ลักษณะ คือ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และ 5) กระบวนการกลุ่ม (พรพิมล (พรพิมล พรพีรชนม์, 2550; Johnson, 2002)

ชมรมนอกเวลาเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เกิดประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงเป็นไปตามโครงสร้าง องค์ประกอบของชมรม ที่มีการประเมินผลตามสภาพจริงเมื่อจบปีการศึกษา ชมรมนอกเวลาเรียนมีรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ในชมรมจะมีระบบการจัดการ แบ่งหน้าที่ นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่สนใจแล้ว ผู้เรียนยังมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการรับผิดชอบหน้าที่ส่วนตน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอันจะนำไปสู่เป้าหมายในการเรียนรู้ที่เต็มเต็มศักยภาพของผู้เรียนอย่างครบทุกด้าน แต่ในปัจจุบันกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนยังถูกละเลยความสำคัญ เนื่องจากเป็นเพียงกิจกรรมเสริมที่พัฒนาผู้เรียนให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย มิได้มีการวัดผลหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นมาตรฐาน ใน

ส่วนของชมรมดนตรีไทยหลายโรงเรียนมีการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมทางเลือกสำหรับผู้เรียน แต่ไม่ได้มีการเรียนการสอนที่มีต้นแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ชัดเจนอันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางดนตรีและทักษะด้านสังคมของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและสนใจที่จะศึกษากิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางสำหรับจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน

กิจกรรมชมรมเกิดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มียุทธศาสตร์ของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการตามแนวทางและองค์ประกอบโดยมีการประเมินกิจกรรมชมรม เป็นการตรวจสอบความสามารถและพัฒนากิจการด้านต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยวิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริงโดยกำหนดผลการประเมินเป็น “ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน” กิจกรรมการเรียนการสอนในชมรมนอกเวลาเรียนเป็นโอกาสที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่เรียนตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน มีการฝึกหัด และประเมินผลจากการปฏิบัติจริง นอกจากผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจแล้วผู้เรียนยังได้พัฒนาประสบการณ์ทางวิชาการและทางด้านสังคมที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย เป็นการเสริมสร้างประโยชน์ต่อผู้เรียนและส่วนรวม

ตอนที่ 3 ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้นในชมรมดนตรีไทย

การเรียนการสอนดนตรีมุ่งเน้นไปที่การบรรเลงหรือด้านทักษะทางดนตรีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งดนตรีไทยได้มีการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยวิธีฆ้องปี่ขลุ่ย ผ่านบ้าน วัด วัง เป็นศูนย์กลางในการเล่าเรียนเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทยผ่านพิธีต่างๆของโบราณ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาภายหลัง ซึ่งมีประวัติการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบการศึกษาไทย

การเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบ แบ่งออกเป็น 5 ช่วงสำคัญ ได้แก่

ในปี พ.ศ. 2435 เริ่มก่อตั้งกระทรวงธรรมการ วิชาดนตรีเริ่มบรรจุเข้ามาอยู่ในหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดนตรีที่แสดงให้เห็นว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่สร้างสุนทรียให้แก่ผู้เรียน เริ่มต้นจากการขับร้องจากวิถีชีวิตของคนไทย ในเวลาต่อมาได้มีการกำหนดให้นักเรียน สวดนมัสการ

ร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของส่วนรัฐบาลที่มีบทบาทต่อระบบการศึกษาของไทย รวมทั้งวิชาดนตรีในขณะนั้นด้วย

หลักสูตร พ.ศ. 2503 แนวคิดด้านดนตรีที่ชัดเจนที่เน้นทักษะดนตรีในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตร พ.ศ. 2503 ได้ขยายโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีสิทธิในการเรียนดนตรี ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากการพัฒนานักดนตรีในระดับอาชีพ

หลักสูตร พ.ศ. 2521 วิชาดนตรีได้ถูกบรรจุอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนทุกคนหรือส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกตามลักษณะกิจกรรมนั้นๆ มีการเปิดวิชาเลือกเสรีให้นักเรียนที่มีความสนใจเฉพาะสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนดนตรีมากขึ้นจากชั่วโมงเรียนปกติในหลักสูตร (วิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช, 2556) การเรียนการสอนดนตรีไทยถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรในระบบ จนกระทั่งมีการปฏิรูปการศึกษาเมื่อปีพุทธศักราช 2542 และเกิดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544 จึงเกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด จนกระทั่งหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง ปี 2551 ได้เกิดชมรมนอกเวลาเรียน ทำให้เกิดชมรมดนตรีไทยที่เป็นการเรียนนอกเวลาเรียนด้วยการรวมกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจในดนตรีไทย มีครูผู้สอนดนตรีไทยเป็นผู้ดูแลชมรม เพื่อจัดทำกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมทักษะและความรู้ให้แก่ผู้เรียนในชมรม ปัจจุบันได้มีชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ด้านดนตรีไทยให้แก่แก่นักเรียน โดยจัดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเปรียบเสมือนการเรียนรู้อัดส่งเสริมทักษะทางสังคม อยู่ในลักษณะบ้านหรือครอบครัว คือการเกื้อกูลกันระหว่างนักเรียนในชมรมซึ่งส่งผลให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมดนตรีที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอย่างรอบด้าน ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีต่อไป

นอกจากนี้ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2557 ได้กำหนดให้โรงเรียนส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษในด้านต่างๆให้มีโอกาสรับการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาอยากเต็มศักยภาพ สามารถที่จะสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง สังคม โรงเรียนและประเทศชาติต่อไป แม้ว่าการเรียนการสอนดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนในชั่วโมงเรียนปกติ แต่ด้วยเวลาในชั่วโมงเรียนและดังกล่าว ส่งผล

ให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะดนตรีไทยได้อย่างเต็มที่ การเรียนการสอนในลักษณะชมรมนอกเวลาเรียนจึงเป็นการเอื้อโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และความรู้ทางด้านดนตรีไทย

ปัจจุบันภาครัฐบาลและเอกชนได้เห็นคุณค่าของดนตรีไทยอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติจึงส่งเสริมค่านิยมความเป็นไทยเพื่อให้เยาวชนไทยเห็นคุณค่าวัฒนธรรมประจำชาติผ่านกิจกรรมระดับต่างๆของประเทศรวมทั้งนโยบายระดับชาติ กระทรวงวัฒนธรรมสำรวจความคิดเห็นประชาชนในประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอนดนตรีไทยทั้งผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาพบว่าผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาจำนวนร้อยละ 92.67 เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยได้อย่างน้อยคนละ 1 ชิ้น ภายใน 5 ปี ดำเนินการนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปี โดยเริ่มนโยบายในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559)

จากการสำรวจครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้มีเพียงจำนวน ร้อยละ 49.22 เล่นได้ 1 ชนิด ซึ่งยังพบปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ทั้งเครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ เครื่องดนตรีไทยเก่า/ชำรุด ครูสอนดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ ดังนั้นจะต้องมีการแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก) ได้กล่าวว่า การเรียนดนตรีไทยควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบร่วมมือกันหรือกระบวนการกลุ่มให้ได้มากที่สุด เพื่อผู้เรียนได้มีการเรียนร่วมกัน คิดและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างสังคมในกลุ่มของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัย ทักษะดนตรีและทักษะชีวิตได้ อีกทั้งเป็นยังมีโอกาสทางสังคมได้อย่างดี

ทุกสถาบันการศึกษาได้มีการเรียนการสอนวิชาดนตรีตามหลักสูตรการศึกษาปัจจุบัน ซึ่งวิชาดนตรีอยู่ในสาระการเรียนรู้ศิลปะ และได้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือชมรมเพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสนใจโดยกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดเวลาเรียนร้อยละ 20 ของชั่วโมงเรียนในหนึ่งปีการศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีการประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อผ่านการเรียนรู้รายปี สำหรับโรงเรียนที่สนับสนุนดนตรีไทยและมีการรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรี จะมีการพัฒนาทักษะด้านดนตรีของผู้เรียนเพิ่มเติมในนอกเวลาเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ และส่งเสริมให้มีการประกวดแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงแก่ตนเองและสถาบัน

สถานศึกษาต่างๆให้ความสนใจกับการประกวดดนตรีไทยมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนไทยรักและมีแรงบันดาลใจในการเล่นดนตรีไทย เกิดชื่อเสียงแก่ตนเองและสถาบัน ทำให้การประกวดดนตรีไทยเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีการฝึกฝนพัฒนาศักยภาพ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายในการแสดงหรือประกวดดนตรีไทย สถาบันการศึกษาจึงได้มีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านดนตรีไทยเพื่อเข้าร่วมประกวดในเวทีต่างๆ อาทิ การประกวดดนตรีไทยซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในระดับภาค การแข่งขันดนตรีไทยงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนจัดขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกวดดนตรีไทยศรทอง จัดขึ้นโดยมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) การประกวดดนตรีไทยประเภทวงมโหรีระดับมัธยมศึกษา “ประลองเพลง ประเลงมโหรี” โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) ร่วมกับธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (พริ้งพญา วิสิฐจันทรวงศ์, 2558)

3.1.1 การประสบความสำเร็จในการแข่งขันและการศึกษาต่อ

ดนตรีไทยเป็นเอกลักษณ์สำคัญของประเทศไทยที่มีการสืบทอดรุ่นสู่รุ่นมายาวนาน จนกระทั่งปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุดนตรีไทยไว้ในหลักสูตรการศึกษาทั้งในชั่วโมงเรียนและในชมรมที่เป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนดนตรีไทยและสามารถเลือกเครื่องมือเอกของตนเองถนัดเพื่อต่อยอดในการเรียนดนตรีไทยในรูปแบบเดี่ยวและรวมวง จึงได้มีเวทีแสดงความสามารถสำหรับนักเรียนที่มีทักษะการบรรเลงระดับหนึ่งแล้ว และยังมีการจัดการแข่งขันดนตรีไทยในระดับต่างๆเพื่อให้เกิดทักษะและประสิทธิภาพที่จะพัฒนาในตัวผู้เรียนต่อไป

กิจกรรมดนตรีไทยในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆของรัฐบาลและเอกชน ทั้งกิจกรรมการบรรเลงหมู่ และการประกวดแข่งขัน ซึ่งเป็นทางเลือกที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะตามมา เวทีการประกวดดนตรีไทยมีตั้งแต่ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เช่น การประกวดศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ การประกวดดนตรีไทยของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ การประกวดเวทีศรทอง ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ การประกวดซึ่งด้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในภาคต่างๆ เป็นต้น ทำให้สถาบันการศึกษาต่างส่งเสริมดนตรีไทยเพื่ออนุรักษ์ดนตรีไทยและสนับสนุนในกิจกรรมการประกวดแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ทางสถาบัน นอกจากนักเรียนที่มีความสามารถจะได้รับโอกาสในการประกวดดนตรีไทยระดับต่างๆแล้วนั้นยังมีโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่ได้มีสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยเพื่อประกอบอาชีพต่อไป

ด้านสถาบันการศึกษาที่เปิดสาขาวิชาเกี่ยวกับดนตรีไทยมีทั้งทางด้านศิลปิน และด้านศึกษาศาสตร์ เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพของผู้เรียน การศึกษาดนตรีเริ่มขยายขึ้นตั้งแต่ระดับโรงเรียน เพื่อขยายโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสิทธิในการเรียนรู้ดนตรีไทยอันเป็นมรดกของชาติอย่างเท่าเทียมกัน ปัจจุบันได้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาดนตรีในระดับปริญญาตรี 42 สถาบัน เพื่อสร้างคน สร้างงาน สร้างคุณภาพการศึกษาดนตรีของชาติ

รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในการผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตทางดนตรี เพื่อเป็นกำลังของชาติที่จะพัฒนาและสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาไทยให้มีศักยภาพ ซึ่งในส่วนนี้เองเป็นผลสืบเนื่องมาจากนักเรียนที่ได้ฝึกฝนดนตรีไทยมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในระดับหนึ่งที่มีฝีมือและเจตคติอันก่อให้เกิดค่านิยมความเป็นไทยในตนเอง จนเกิดการมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพทางด้านดนตรีเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพื่อมุ่งมั่นประกอบการชีพทางดนตรี ในแต่ละสถาบันได้มีกำหนดรับนิสิตนักศึกษาที่มีความรู้ทางด้านทฤษฎีและทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี อีกทั้งยังมีทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนในระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ผลผลิตแห่งสาขาทางดนตรีไทยนั้นจะผลิตบุคลากรที่เป็นศิลปิน ครูอาจารย์ในทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ นักวิชาการดนตรี เป็นต้น

ดนตรีไทยมีการสืบทอดมาอย่างยาวนานตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเริ่มต้นจากการเรียนการสอน แบบ “มุขปาฐะ” ในบริบทของบ้าน วัด วัง จนกระทั่งมีการจัดตั้งโรงเรียนและเกิดการเรียนการสอนที่มีระบบขึ้น จึงทำให้ดนตรีไทยถูกบรรจุอยู่ในหลักสูตรการศึกษาในระบบ ตั้งแต่หลักสูตร พ.ศ. 2503 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้มีโอกาสเรียนดนตรีไทยอย่างเท่าเทียม และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในระบบ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2542 ที่มีการปฏิรูปการศึกษา และเกิดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 อันเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการเรียนในระบบสำหรับประเทศไทย นอกจากวิชาพื้นฐานแล้ว ยังมีการเพิ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆที่หลากหลาย โครงสร้างหลักสูตร 2544 ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาเป็น หลักสูตรแกนกลาง 2551 ที่กำหนดตัวชี้วัดอย่างชัดเจน อีกทั้งมีกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ซึ่งดนตรีไทยเป็นหนึ่งในกิจกรรมชมรมนอกเวลาเรียนที่มีอยู่ทั่วไปในสถานศึกษาต่างๆ ปัจจุบันทางรัฐบาลและเอกชนได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของดนตรีไทย ด้วยการส่งเสริมนโยบายที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทย การประกวด การศึกษาต่อของนักเรียนผู้มีความสามารถด้านดนตรีไทย

3.2 บทบาทของชมรมในการพัฒนาทักษะดนตรีไทย

การเรียนการสอนดนตรีไทยจะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีและหลักการ เพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของการดนตรีนั้น ครูจะต้องเน้นการเรียนการสอนทั้ง 3 ทาง ซึ่งตรงกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ เบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom) นักการศึกษาได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การศึกษาที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน (Bloom, 1956) คือ 1) ทักษะคิดและความซาบซึ้ง (Affective Domain) 2) ทักษะทางด้านดนตรี (Psychomotor Domain) 3) สาระทางดนตรีหรือทฤษฎี (Cognitive Domain) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นด้าน ทักษะคิดการเห็นคุณค่าทางดนตรีของผู้เรียนที่มีต่อดนตรีไทย และความสามารถทางด้านทักษะดนตรีไทยที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น และความรู้ทางด้านสาระดนตรี ตามลำดับดังนี้

1) ทักษะคิดในการเรียนดนตรีไทย (Affective Domain)

ทักษะคิดในการเรียนดนตรีไทยเป็นเรื่องของรสนิยม ความชอบ ความมีสุนทรีย์ และความซาบซึ้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ผู้เรียนอาจจะแสดงออกทางพฤติกรรมชัดเจนหรือไม่ก็ได้ ซึ่งผลของเจตคติส่งผลต่อการกระตือรือร้นในการเรียนดนตรี ซึ่งปัจจุบันได้มีกิจกรรมดนตรีไทยเกิดขึ้นในหลายสถาบันการศึกษา เนื่องจากดนตรีไทยเป็นดนตรีประจำชาติจึงควรสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมวงดนตรีไทยในระดับต่างๆ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการสอนและฝึกซ้อมให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะมากพอในการบรรเลง การแสดง รวมทั้งการแข่งขันและศึกษาต่อทางด้านดนตรี โดยปกติกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นผลสืบเนื่องจากการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนที่มีเวลาและเนื้อหาการเรียนรู้จำกัด จึงไม่เพียงพอในการพัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนดนตรีไทยสามารถสอนในลักษณะกลุ่ม ในการเรียนทักษะดนตรีไทยลักษณะกลุ่มนี้เป็นการสะดวกที่จะรวบรวมนักเรียนเพื่อบรรเลงเป็นวงดนตรีไทยในลักษณะต่างๆได้

2) ทักษะทางด้านดนตรี (Psychomotor Domain)

นอกจากการเรียนรู้ในด้านทฤษฎีดนตรีไทยที่เป็นสาระด้านดนตรีแล้ว ส่วนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการเรียนดนตรีคือ ทักษะดนตรี ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในสาระดนตรีได้ และจัดว่าเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่างๆอย่างครบถ้วน ทั้งทักษะ การบรรเลง ทักษะการแสดง ไปจนถึงทักษะการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยอย่างถูกต้อง การฝึกทักษะจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนดนตรีในด้านปฏิบัติทักษะ ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายและความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ ไว้ว่า ทักษะ

เป็นการปฏิบัติที่เกิดจากการเรียนรู้สามารถกระทำได้โดยแทบจะไม่ต้องใช้กระบวนการคิด ความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญ และมีประสิทธิภาพ (Cronbach, 1977; Garrison, 1972) ซึ่งสอดคล้องกับ แกริสัน ซึ่งได้อธิบายลักษณะการกระทำที่ แสดงถึงการมีทักษะไว้ว่าองค์ประกอบของทักษะ 2 ประการ (Garrison, 1972) ได้แก่ 1) ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (Accuracy and Speed) เช่น การที่นักดนตรีสามารถบรรเลง เครื่องดนตรีได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกเสียง ถูกโน้ตโดยไม่ผิดพลาด เป็นต้น พฤติกรรมใดกระทำไป ได้ด้วยความรวดเร็วถูกต้องแม่นยำย่อมแสดงถึงการมีทักษะในการกระทำนั้น 2) ความสอดคล้อง ผสมผสาน (Co-ordination) อย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่าง ๆ ย่อมจะปรากฏในการกระทำที่มี ทักษะ การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ เช่น การเป่าขลุ่ย อวัยวะต้องประสาน สอดคล้องกัน คือ ตาหูโน้ต หูฟังจังหวะ ปากเป่า มือขยับตามโน้ต จมูกหายใจ เป็นต้น

ในด้านทักษะดนตรีไทย ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการปฏิบัติเครื่องดนตรีเพื่อให้เกิดประสบการณ์ จริง โดยเริ่มต้นการปฏิบัติตามขนบดนตรีไทยตั้งแต่โบราณ ตามหลักของครูมนตรี ตราโมท (มนตรี ตราโมท, 2541) เริ่มตั้งแต่การเลือกเครื่องดนตรีที่จะเรียนซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ครูผู้สอน จะต้องดูลักษณะผู้เรียนและพร้อมให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการเริ่มต้นเรียนดนตรีไทยจากการเลือก เครื่องดนตรีให้เหมาะสม โดยจะต้องเลือกปฏิบัติตามธรรมชาติของร่างกาย เมื่อเลือกเครื่องดนตรีได้ แล้วผู้สอนจะต้องแนะนำผู้เรียนตามลำดับขั้นตามด้านทักษะดังนี้

ขั้นแรก ให้นำให้ถูกตามแบบแผนของการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้น

ขั้นสอง จับเครื่องดนตรีให้ถูกลักษณะ เช่น จะเข้จะต้องพันไม้ดีดอย่างไร วางนิ้วมืออย่างไร การจับไม้ระนาดเอกอย่างไร เป็นต้น

ขั้นสาม เริ่มกระทำให้เป็นเสียงโดยยังไม่ต้องเป็นเพลง สำหรับเครื่องสายให้ ฝึกจากการสีหรือดีดสายเปล่า ยังไม่ลงนิ้วที่เป็นระดับเสียง เมื่อคล่องแล้วจึงไล่เสียงเรียงหรือข้ามเป็น ลำดับต่อไปและควรฝึกสอดประสานในการเทียบสายของเครื่องดนตรี ส่วนในการเรียนเครื่องเป่าพาทย์ จะเริ่มต่อเพลงสาธุการและโหมโรงเย็น เริ่มฝึกตั้งแต่การตีฉาบ การกรอ เป็นลำดับ เริ่มต่อเพลงที่สั้นๆ ง่ายๆ เช่น ต้นเพลงฉิ่ง จระเข้หางยาว เป็นต้น เพื่อสอนให้รู้จักจังหวะ จังหวะสามัญ จังหวะฉิ่ง จังหวะ หน้าทับและสอนเรื่องทำนองเปรียบเทียบทำนอง สัดส่วนของทำนอง

สำหรับเพลงเดี่ยว ควรสอนเมื่อมีฝีมือสมควรแก่การพลิกแพลงนั้นๆ ครูควรดำเนิน ทางแห่งเพลงเดี่ยวให้เหมาะสมแก่ความสามารถของผู้เรียน (มนตรี ตราโมท, 2541) ในการบรรเลง

เพลงหรือการบรรเลงเครื่องดนตรีจะมีแนวทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดแตกต่างกันไป เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดทำนอง เช่น ปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ซอด้วง ซออู้ จะเข้า เป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดจังหวะ หรือควบคุมจังหวะ ได้แก่ กลองทัด ตะโพน สอง หน้า ฉิ่ง ฉาบ กระจับ เป็นต้น ซึ่งในการบรรเลงแต่ละเพลงหรือแต่ละเครื่องมือจะมีเทคนิคการบรรเลงแตกต่างกันออกไป วิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป ที่เรียกว่า ศัพท์สังคีต

จากลำดับขั้นของการปฏิบัติทักษะทางดนตรีไทยพบว่ามีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีการเรียนรู้ การสอนทักษะของซิมป์สันที่เน้นทักษะที่เป็นพัฒนาการทางกายของผู้เรียนโดยถือว่ามีความสัมพันธ์ กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น จึงได้แบ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ 7 ขั้น (Simpson, 1966) โดยเรียงลำดับจากระดับขั้นการรับรู้ไปจนถึงทักษะขั้นสูงที่ผู้เรียนสามารถคิด สร้างสรรค์ได้

3.2.1 รูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น (Simpson, 1966)

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นแรกของผู้เรียนที่จะสังเกตและเปิดรับ ประสบการณ์ใหม่ เพื่อพร้อมที่จะเข้าสู่การเรียนรู้ในลำดับต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยมีการตอบสนองพร้อมที่จะแสดงทักษะนั้นๆ ในขั้นนี้เริ่มมีภาวะจิตใจและอารมณ์ ทางบวกต่อการปฏิบัติทักษะ

ขั้นที่ 3 ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) ขั้นนี้จะเริ่มมีการ ตอบสนอง ปฏิบัติตามต้นแบบหรือผู้สอน ซึ่งอาจให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำตามต้นแบบ หรือเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ลองผิดลองถูกจนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) คือการลงมือปฏิบัติหรือฝึกฝน สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญในระดับหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นใน ความสามารถของตนเอง ในขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติทักษะ

ขั้นที่ 5 ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) เมื่อ ผู้เรียนผ่านการฝึกฝนจนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองแล้วเมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งผู้เรียนจะเกิดความ ชำนาญในการปฏิบัติจนทำให้เกิดความคล่องแคล่วเป็นไปโดยอัตโนมัติและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะโดยมีการประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ หรือสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างดี

ขั้นที่ 7 ขั้นของการคิดริเริ่ม (Origination) ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ เมื่อผู้เรียนมีความชำนาญในทักษะและสามารถประยุกต์ใช้จนมีประสบการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์โดยประยุกต์กับทักษะเดิมที่ชำนาญ เพื่อเกิดการคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น เช่น การแปลงทางในดนตรีไทย หรือการประพันธ์เพลง เป็นต้น

ภาพที่ 1 รูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ 7 ขั้น (Simpson, 1966)

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยที่ดีควรมีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจถึงสาระสำคัญของดนตรีและได้เรียนรู้้อย่างลึกซึ้งจากการได้ปฏิบัติจริง ซึ่งในส่วนของทฤษฎีการสอนปฏิบัติทักษะของซิมป์สัน ทั้ง 7 ขั้น ได้มีการสอดคล้องกับการปฏิบัติทักษะของดนตรีไทยที่มีการเรียนรู้จากการสร้างการรับรู้ไปจนถึงการฝึกปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีในขั้นต้นโดยเรียนรู้จากต้นแบบหรือผู้สอน จากนั้นผู้เรียนจะมีการฝึกฝนทักษะจนสามารถปฏิบัติได้เองจนชำนาญ และได้มีการฝึกประสบการณ์ทางด้านทักษะดนตรีที่แตกต่างออกไป ทำให้เกิดเป็นประสบการณ์และเอกลักษณ์ในตัวบุคคลที่จะเป็นการปฏิบัติทักษะเฉพาะตัวอย่างแตกต่างและสร้างสรรค์

3.3 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมดนตรีไทย

การจัดชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยที่เน้นภาคปฏิบัติที่มีผู้เรียนหลากหลายช่วงชั้นเข้ามาร่วมกิจกรรมชมรม โดยการจัดกิจกรรมชมรมของแต่ละโรงเรียนจะมีแนวทางที่ปรับให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน อาทิ โรงเรียนในชุมชนเมืองที่มีความพร้อมทางด้านเครื่องดนตรีและครูผู้สอน โรงเรียนชนบทที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีหรือครูผู้สอน เป็นต้น ทั้งนี้แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทยจะมีกิจกรรมคล้ายคลึงกันคือ มีการเรียนปฏิบัติทักษะ มีการบรรเลงรวมวง จัดการแสดงต่างๆในโรงเรียนหรือในเขตชุมชน เป็นต้น

ในการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560) ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษา กิจกรรมดนตรีไทยมักมีรูปแบบตามความสามารถและการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงวัยนั้น อาจจัดรูปแบบวงไม่ครบตามรูปแบบมาตรฐานได้เนื่องจากบางเครื่องดนตรีต้องใช้ทักษะการบรรเลงที่ค่อนข้างสูง

ระดับมัธยมศึกษา กิจกรรมวงดนตรีไทยมักจะเป็นรูปแบบมาตรฐานเนื่องจากในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีความสามารถในการบรรเลงมากกว่าในระดับชั้นประถมศึกษาและสามารถคัดเลือกนักเรียนให้ครบวงได้ การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับโรงเรียนเพื่อให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาช่วยกันดูแล ย่อมทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมมากขึ้น และช่วยกันดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของชมรม ทั้งนี้โรงเรียนควรให้การสนับสนุนในการดำเนินการของกิจกรรมวงดนตรีไทย เพื่อสร้างให้โรงเรียนมีวงดนตรีไทยประจำโรงเรียน สามารถบรรเลงในงานสำคัญของโรงเรียน ชุมชนและสังคมได้ โดยเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของโรงเรียน ชุมชนและสังคมได้อย่างดี ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมดนตรีไทยโดยมีเวทีการประกวดแข่งขันในระดับต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่มีการจัดการแข่งขันอย่างสม่ำเสมอ

ระดับอุดมศึกษา การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมักจะมีอยู่ในรูปแบบของชมรมดำเนินการโดยนิสิตนักศึกษา ซึ่งในทุกสถาบันจะมีวงดนตรีไทยประจำสถาบันนั้นแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษานี้เห็นความสำคัญในการธำรงรักษาดนตรีไทยอันเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ ที่เกี่ยวเนื่องกับพันธกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษา คือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผลที่ได้รับคือ ดนตรีไทยยังคงอยู่คู่สังคมไทยตลอดมา นับเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทุกคน

ที่มีการสืบสานมรดกอันล้ำค่านี้ให้คงอยู่ เป็นที่น่ายินดีชมยกย่องของคนไทยทั้งประเทศและคนทั่วโลก กิจกรรมชมรมดนตรีไทยจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่ควรมีในทุกโรงเรียนทุกสถาบันการศึกษา

ในการเรียนดนตรีทุกระดับการศึกษามีปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้มีอยู่ด้วยกันหลายประการ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การตอบสนองต่อสภาพการณ์ในกระบวนการเรียนการสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับการถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) จากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ แบ่งเป็นด้านความสามารถของผู้เรียนที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ ได้แก่ เรื่องของความพร้อมเป็นเรื่องเฉพาะแต่ละบุคคล แม้ผู้เรียนจะมีอายุเท่ากันอยู่ชั้นเรียนเดียวกันอาจมีความพร้อมในเรื่องต่างๆ ไม่เท่ากัน ความพร้อมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมทั้งหมดที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ในตัวเอง รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีผลต่อความต้องการหรือความสามารถที่จะประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมในการเื้ออำนวยการเรียนรู้จึงสามารถตอบสนอง หรือประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ดีกว่า ผู้เรียนที่มีประสบการณ์เดิมไม่เื้ออำนวยการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องศึกษา

การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนจึงควรมีแนวโน้มออกมาในรูปของการให้โอกาสผู้เรียนแต่ละคนตอบสนองต่อประสบการณ์การเรียนการสอนที่จัดไว้ได้อย่างเสรี เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกตามความพร้อมและความสามารถที่มีอยู่

ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นเรื่องของกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience) ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงคือกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในทางดนตรีไทยควรเป็นรูปแบบของประสบการณ์ที่จัดไว้ให้กับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้วยตนเอง (active participation) ตลอดกระบวนการเรียนรู้ โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมปฏิบัติเป็นไปได้อย่าง การปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ และการปฏิบัติที่มองไม่เห็น เช่น กระบวนการคิดซึ่งเกิดจากภายในของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนการสอนดนตรีที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีควรเป็นการเรียนรู้ในสภาพการณ์ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางดนตรีอย่างแท้จริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะช่วยเหลือ มิใช่เป็นผู้กำหนดผู้เรียนตลอด กระบวนการเรียนรู้เช่นนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าคุณครูมีความสำคัญกว่าดนตรี ซึ่งเป็นสภาพการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม สภาพการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ลึกซึ้ง เข้าใจ และมีความหมาย คือ การที่ผู้เรียนมีโอกาสในการตอบสนองกับดนตรีโดยตรง โดยมีครูเป็นเพียงผู้คอยช่วยแนะนำมิใช่ผู้กำหนดเกณฑ์การเรียนรู้ตายตัว ความต้องการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ใหม่ๆ เนื่องจากความสนใจ และทัศนคติของผู้เรียน จากปัจจัย

สำคัญสามประการนี้ที่จะโยงไปถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความถนัด สภาพแวดล้อม การตั้งใจ ความจำ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีผลต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ทั้งนี้จึงมีสิ่ง que ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดนตรีอย่างสูงสุด

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวคิด ทักษะต่างๆทางด้านดนตรี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ควรมีการวางแผนการจัดทำให้เป็นกระบวนการขั้นตอนตลอดกิจกรรมและกิจกรรมที่จัดขึ้นควรต่อเนื่องสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ดังนั้นทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทักษะ เนื้อหา ควรมีความต่อเนื่องกันโดยตลอด หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรดนตรีควรกล่าวถึงประสบการณ์เรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และครูควรทราบว่าควรจะนำสิ่งต่างๆในหลักสูตรมาประยุกต์ใช้อย่างไร เพื่อให้กิจกรรมดนตรีสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นที่คาดหวังไว้ได้ตามประเด็นต่อไปนี้

แม้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันในระดับชั้น เพื่อเป็นที่ไปตามพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน แต่ในธรรมชาติของการเรียนดนตรีนั้นจะประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่ควรศึกษา

การศึกษาของประเทศไทยให้ความสำคัญกับด้านความรู้ที่มีการควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมที่เป็นหนึ่งในทักษะทางสังคม ในด้านการเรียนการสอนดนตรีไทยมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดอย่างมีคุณภาพ กล่าวคือ มีความรู้ ความสามารถและมีคุณธรรม รู้ประพฤติในทางดีมีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ เป็นคนดีของสังคม จะเห็นได้ว่าในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมกับการเรียนการสอนดนตรีไทยมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เนื่องจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยมีลักษณะที่เกื้อหนุนผูกพันระหว่างครูและศิษย์ ที่ต้องมีการอบรมในเรื่องของมารยาทและวินัยของความเป็นนักดนตรี อีกทั้งยังมีการไหว้ครูก่อนการเรียนดนตรี ซึ่งเป็นแบบแผนมาอย่างยาวนาน เพื่อเป็นการแสดงความนอบน้อมสำนึกคุณในการรับถ่ายทอดวิชาดนตรีไทย (ปพิชญา เสียงประเสริฐ, 2556)

การเรียนการสอนดนตรีไทยมีการกำหนดเป็นแบบแผนตามขนบธรรมเนียมปฏิบัติตั้งแต่โบราณ เพื่อเป็นการขัดเกลาและปลูกฝังศิษย์ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จนเกิดข้อปฏิบัติของนักดนตรีที่เรียกว่า “วินัยนักดนตรี” เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของนักดนตรีให้เป็นที่ไปตามลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้ (มนตรี ตราโมท, 2541)

- 1) มีความเคารพ เชื่อฟังและมีความศรัทธาต่อครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาให้
- 2) มีความอดทนอดทน หนักแน่นฝึกฝนและพัฒนาตนเองทั้งทางทักษะและความรู้

- 3) มีความตั้งใจ มีความตั้งใจทั้งในเวลาซ้อม และเวลาบรรเลงจริง
- 4) มีความกล้าหาญ ไม่มีความกลัว หรืออายในการบรรเลง
- 5) มีมารยาท มีกริยามารยาทเรียบร้อย รู้กาลเทศะ มีสัมมาคารวะ ไม่ใช่ฝึมือในการข่มหรือโอ้อวดผู้อื่น
- 6) รู้จักหน้าที่ มีการรักษาเวลา ตรงต่อเวลา มีความเป็นสัจจะ ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด
- 7) มีความสามัคคี เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบรรเลงรวมวงและการเป็นนักดนตรี จะต้องมีการช่วยเหลือ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
- 8) มีความขยัน อดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความท้าทาย รวมทั้งมีการให้อภัยกับเพื่อนร่วมงาน
- 9) รู้จักปรับปรุงตนเอง มีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองเสมอ เมื่อพบจุดบกพร่อง น้อมรับและแก้ไข
- 10) มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ในการประกวดแข่งขันดนตรีไทย อาจมีการแพ้หรือชนะ ให้เรียนรู้จากนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเองต่อไป

ตาราง 3 กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมดนตรีไทย

กิจกรรมที่พบ	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง		
	การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)	ทักษะทางดนตรี (Simpson, 1966)	ทักษะสังคม (Sparkin, 1993)
1. พิธีไหว้ครู/เคารพครูอาจารย์ และเครื่องดนตรี	√	√	√
2. การซ้อมรวมวง	√	√	√
3. รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง /เพื่อนสอนเพื่อน	√	√	√
4. การประชุมหารือในชมรม		√	√
5. การซ้อมบรรเลงเดี่ยว		√	
6. การเคารพรุ่นพี่			√
7. การมีวินัยนักดนตรี			√
8. รับประทานอาหารร่วมกัน			√

3.4 การประเมินผลในกิจกรรมดนตรี

ในการปฏิบัติทักษะทั้งการฝึกซ้อมและการแสดงดนตรีจึงต้องมีการประเมินผลทั้งทางด้านทักษะดนตรีและเจตคติของผู้เรียนดนตรีด้วยวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อใช้พยากรณ์ความสามารถทางด้านดนตรีของผู้เรียนหรือความถนัดทางดนตรีของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรี

การประเมินผลทักษะดนตรีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติ ซึ่งสามารถกระทำได้ในสองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติดนตรี คือ การปฏิบัติเดี่ยว การปฏิบัติกลุ่ม ในการประเมินผลทักษะดนตรีควรมีการประเมินผลทักษะต่างๆอย่างครบทุกประเด็น ทั้ง ทักษะการฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่านและการสร้างสรรค์

1) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินผลตามสภาพจริง คือ กระบวนการประเมินความสามารถของผู้เรียน การปฏิบัติงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริงโดยเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจและทักษะการคิดซับซ้อนและบูรณาการความรู้ทักษะเข้าด้วยกัน โดยวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงสามารถจำแนกได้ 4 วิธี ดังนี้

1.1) การสังเกต (observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะ พฤติกรรม การปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนทำให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

1.2) การสัมภาษณ์ (interview) ช่วยให้ได้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง นิยมใช้ร่วมกับการสังเกต นอกจากนี้การสัมภาษณ์ยังช่วยให้การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น

1.3) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) เพื่อทดสอบทักษะและความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆของผู้เรียน โดยประเมินผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับสภาพจริง

1.4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) แฟ้มสะสมงาน ที่แสดงถึงผลงานทางด้านดนตรี ทักษะ เจตคติซึ่งสะท้อนพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียน

นอกจากผู้สอนประเมินผลผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเอง โดยวิธีการวิเคราะห์สิ่งที่เด่นและบกพร่องของตนเองโดยไม่ลำเอียง ไม่ท้อถอยกับสิ่งที่ไม่สมหวังจากการแสดงหรือการแข่งขัน หากสาเหตุความบกพร่องรวบรวมเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองต่อไป

3.4.1 วัตถุประสงค์ของชมรมดนตรีไทย

การจัดตั้งชมรมดนตรีไทย เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนที่มีความต้องการเรียนดนตรีไทยเพิ่มเติมจากในชั่วโมงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและสถานศึกษา การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยได้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (วิรัช ชูสูงเนิน, 2525)

- 1) มุ่งให้เด็กได้รับรสนิยมในระดับที่สูงกว่าธรรมดาที่เป็นอยู่และเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามทางดนตรี
- 2) มุ่งให้เด็กได้มีการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามธรรมชาติ
- 3) มุ่งให้เด็กเป็นผู้ที่เสาะหาความรู้ความสนใจที่จะเป็นนักดนตรีที่ดีได้ในอนาคต
- 4) มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่นในชุมชนนั้นๆ ตลอดจนความสัมพันธ์กับโรงเรียนใกล้เคียงเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นนักประชาธิปไตยในอนาคต
- 5) การจัดกิจกรรมที่ดีมีคุณค่าย่อมมีอิทธิพลในการยกระดับของสังคมในท้องถิ่น
- 6) เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รู้ค่าของตัวโน้ต
- 7) เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้ความหมายและอารมณ์ของเพลง
- 8) เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 9) เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยนปราณี
- 10) เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมปะเพณีอันดีงาม
- 11) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความสามัคคี
- 12) เพื่อให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในดนตรี

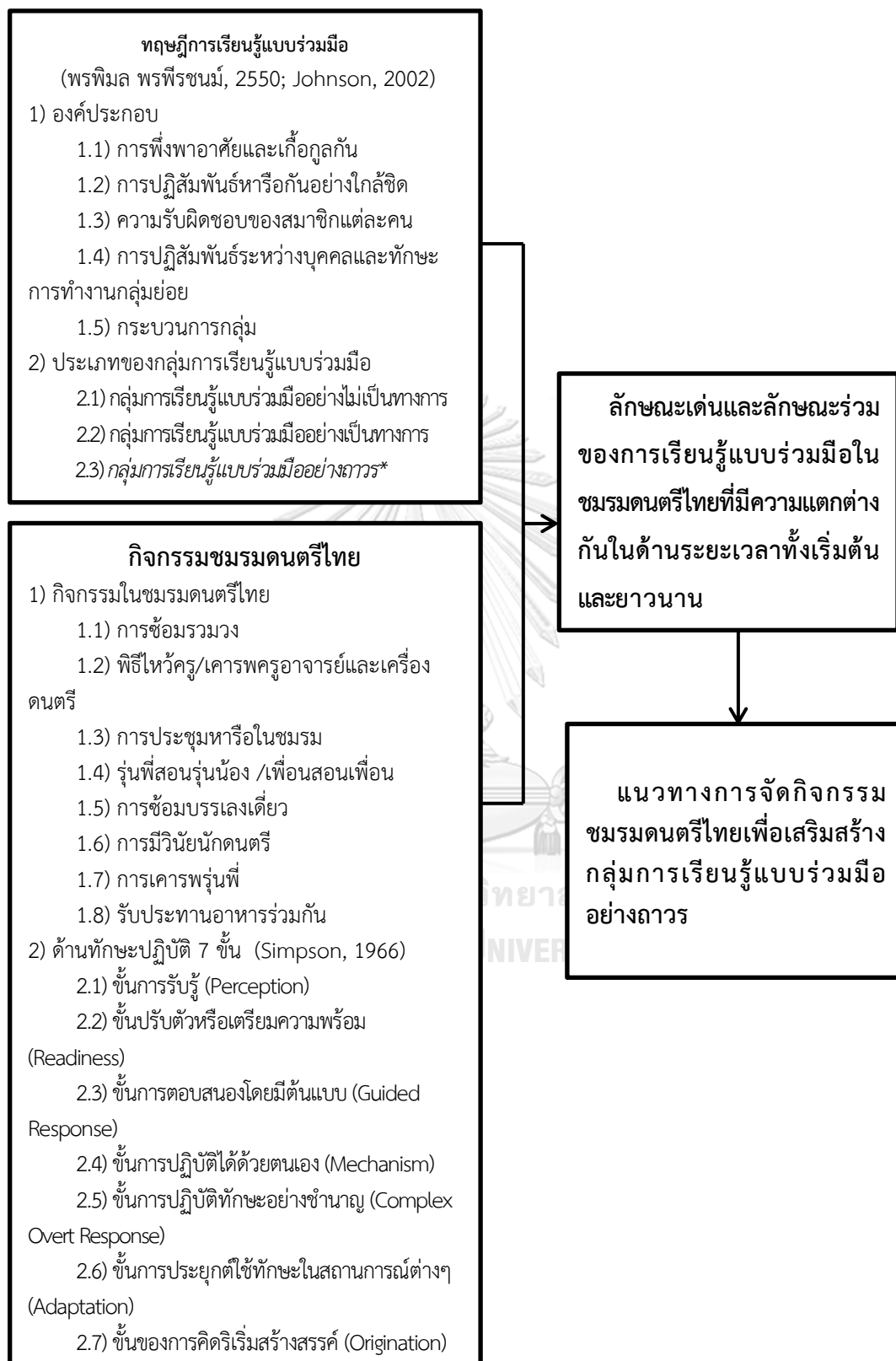
หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ปี 2551 กำหนดให้มีกิจกรรมชมรม เพื่อเติมเต็มศักยภาพของผู้เรียนในระบบ โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนกิจกรรมตามความถนัดหรือความสนใจ ซึ่งการจัดตั้งชมรมดนตรีไทย เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนที่มีความต้องการเรียนดนตรีไทยเพิ่มเติมจากในชั่วโมงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง ที่ส่งบุตรหลานเข้ากิจกรรมชมรมดนตรีไทย

เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีความสามารถทางด้านดนตรี อีกทั้งยังอนุรักษ์ดนตรีไทยอันเป็นมรดกของ ประเทศ ในปัจจุบันภาครัฐบาลและเอกชนได้มีการส่งเสริมค่านิยมความเป็นไทยผ่านกิจกรรมการประกวดใน ระดับต่างๆของประเทศรวมทั้งนโยบายระดับชาติที่สนับสนุนให้เยาวชนไทยได้มีโอกาสปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย ได้อย่างน้อย 1 ชนิด ทั้งนี้การเรียนการสอนดนตรีไทยจะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการกำหนด จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีและหลักการที่ครอบคลุมทั้งด้านทัศนคติ ความรู้ ทางดนตรี และทักษะทางดนตรี การเรียนการสอนในชมรมจึงเอื้อแก่การฝึกปฏิบัติทักษะตั้งแต่เริ่มต้นจนถึง ขั้นสูง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีรูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น ที่เริ่มตั้งแต่ขั้นการรับรู้ไปจนถึงการคิด สร้างสรรค์ (Simpson, 1966) ในการฝึกทักษะทางดนตรีได้มีการประเมินผลทางดนตรี ที่เรียกว่า “การ ประเมินผลตามสภาพจริง” โดยครูผู้สอนจะประเมินความสามารถของผู้เรียนเพื่อจะพัฒนาหรือแก้ไขทักษะ รายบุคคล หรือทักษะการรวมวง เพื่อผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตามศักยภาพของตนเอง ทั้งนี้ใน รูปแบบชมรมดนตรีไทยยังมีการส่งเสริมทักษะสังคมที่ให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมกันเป็นกลุ่ม เสมือนครอบครัว เดียวกัน มีการปรึกษาหารือ รับประทานอาหารและช่วยกันสอนหรือซ่อมทักษะในเครื่องเอก การจัดตั้งชมรม ดนตรีไทยจึงมิใช่เพียงให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เท่านั้น แต่ผู้เรียนได้ฝึกทั้งทางด้านทักษะดนตรี และทักษะสังคมควบคู่กันอีกด้วย

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างการ เรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) สร้างขึ้นโดย การศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (พรพิมล พรพิรชนม์, 2550; Johnson, 2002) 2) การจัดกิจกรรมชมรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข) และการเรียนการสอนดนตรีไทย (มนตรี ตราโมท, 2541)

จากหลักการพื้นฐานที่ได้วิเคราะห์ทฤษฎีทั้ง 2 หลักดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นแนว ทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร สามารถสรุปได้ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล และตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลข้อมูล และสังเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 6 สรุป และอภิปรายผล นำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลการสอนดนตรีไทย

1.3 ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้หลักการที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม ดังนี้
เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เกณฑ์การคัดเลือกชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยอ้างอิงแนวทางของ Patton ที่จำแนกประเภทของตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพไว้ 15 ประเภท ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และใช้เกณฑ์ 4 ประเภท ดังนี้ (ชาย โพลิตา, 2554)

1) ตัวอย่างที่แสดงลักษณะสุดขั้ว ได้แก่ โรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ในการสนับสนุนดนตรีไทย และส่งเสริมการแสดง การประกวดแข่งขัน ได้รับรางวัล ชนะเลิศระดับภาค หรือการแสดงระดับประเทศ

2) ตัวอย่างที่มีประสบการณ์มาก ได้แก่ โรงเรียนที่มีการเรียนการสอนดนตรีไทย หรือครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการสอนดนตรีไทยไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3) ตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน ได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครองที่สนับสนุนการเรียนดนตรีไทย เพื่ออนุรักษ์ต่อยอดการเรียนดนตรีไทย

4) ตัวอย่างที่เจาะจงเลือกมาจากประชากรที่แบ่งช่วงชั้นตามช่วงเวลาที่ก่อตั้งชมรม ได้แก่ 1) ชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นของการก่อตั้งชมรม 2) ชมรมดนตรีไทยที่มีความมั่นคงเกิน 10 ปี

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยอ้างอิงแนวทางของ Patton ใช้เกณฑ์ 4 ประเภท ดังนี้ (ชาย โพลิตา, 2554)

ตาราง 4 วิเคราะห์การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แนวทางของ Patton (ชาย โพลิตา, 2554)	โรงเรียนศรีเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์	โรงเรียนวัดทรงธรรม
1. ตัวอย่างที่แสดงลักษณะสุดขั้ว	1.1 โรงเรียนสนับสนุนดนตรีไทยโดยมีการก่อตั้งชมรมเป็นระยะเริ่มต้น และมีการส่งเสริมการประกวดในระดับต่างๆ รวมทั้งมีการแสดงที่ทำให้เชื่อมโยงกิจกรรมภายในท้องถิ่น	1.1 โรงเรียนสนับสนุนดนตรีไทย ส่งเสริมทักษะดนตรีของเด็ก และมีการประกวดระดับต่างๆอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 40 ปี
2. ตัวอย่างที่มีประสบการณ์มาก	2.1 ครูผู้สอนดนตรีไทย จบวิชาเอกดนตรีโดยตรง 2.2 ประสบการณ์สอนดนตรีมากกว่า 10 ปี 2.3 ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งระยะเวลา 3 ปี	2.1 ครูผู้สอนดนตรีไทย จบวิชาเอกดนตรีโดยตรงมีจำนวนผู้สอนที่สืบทอดมาแล้วตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งหมด 4 ท่าน 2.2 ผู้สอนมีประสบการณ์สอนดนตรีมากกว่า 10 ปี 2.3 ชมรมดนตรีไทยเกิดกว่ายาวนานกว่า 40 ปี
3. ตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน	3.1 นักเรียนให้ความสนใจกับการเรียนดนตรีไทย 3.2 ครูมีบทบาทและหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้เกิดทักษะทางดนตรีและทักษะสังคม 3.3 ผู้ปกครองสนับสนุนการเรียนดนตรีไทย	
4. ตัวอย่างที่เจาะจงเลือกมา	4.1 ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งในระยะเริ่มต้น	4.2 ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งยาวนานเกิน 10 ปี

ตาราง 5 แสดงรายละเอียดชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน

โรงเรียน	ระยะเวลาที่ก่อตั้ง	ผลการแข่งขัน
<p>โรงเรียนคีรีเวสรัตนเพียร อุบลรัตน์ จังหวัดตราด</p>	<p>3 ปี</p>	<p>ผลการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ 37</p> <p>รางวัล ชนะเลิศอันดับ 1 การประกวดเดี่ยวระนาดเอกรางวัล รองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดเดี่ยวระนาดทุ้มรางวัล รองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดเดี่ยวฆ้องวงใหญ่</p> <p>ผลการประกวดศิลปหัตถกรรมระดับนักเรียน ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560</p> <p>รางวัลชนะเลิศ ระดับเหรียญทอง วงปี่พาทย์ไม้แข็งเครื่องคู่ระดับมัธยม</p> <p>รางวัลชนะเลิศ ระดับเหรียญทอง เดี่ยวระนาดเอก ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</p> <p>รางวัลชนะเลิศ ระดับเหรียญทอง เดี่ยวระนาดทุ้ม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</p> <p>รางวัลเยาวชนจังหวัดตราดเข้ารับรางวัลเยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย ของกระทรวงวัฒนธรรม</p> <p>ประจำปีการศึกษา 2560</p> <p>ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรมให้เป็นโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์ ประจำปี 2561</p>
<p>โรงเรียนวัดทรงธรรม</p>	<p>40 ปี</p>	<p>การประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 ได้รับรางวัลในการแข่งขันในหลายครั้ง</p>

ผู้วิจัยได้คัดเลือกชมรมดนตรีไทยจากโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ได้แก่

1. โรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีไทยที่เริ่มต้นก่อตั้ง

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อาจารย์ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจำนวน 1 ท่าน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักเรียนในชมรมดนตรีไทย จำนวน 10 คน โดยใช้

วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มนักเรียน

คัดเลือกนักเรียนชมรมดนตรีไทย กลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์อย่างน้อย 1 ปี และเข้าร่วมกิจกรรมชมรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

2. โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการเป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีที่มีความมั่นคงยาวนานเกิน 10 ปี

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อาจารย์ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจำนวน 1 ท่าน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักเรียนในชมรมดนตรีไทย จำนวน 10 คน โดยใช้

วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มนักเรียน

คัดเลือกนักเรียนชมรมดนตรีไทย กลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นสมาชิกชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรมอย่างน้อย 1 ปี และเข้าร่วมกิจกรรมชมรมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

ข้อมูลเบื้องต้นในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)

1) โรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์มีการเรียนการสอนดนตรีในรูปแบบชมรมดนตรีไทยที่เป็นระยะก่อตั้งชมรม ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เริ่มมาจากการเห็นความสำคัญของดนตรีไทยที่นักเรียนควรได้รับโอกาสในการเรียนดนตรีไทยทุกคน จึงเริ่มต้นในการเรียนการสอนดนตรีไทยอย่างจริงจัง จนกระทั่งประสบความสำเร็จในการประกวดดนตรีไทยหลากหลายเวที

2) โรงเรียนวัดทรงธรรมมีการเรียนการสอนดนตรีไทยอย่างยาวนานเป็นชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งยาวนานเกิน 10 ปี และมีกิจกรรมดนตรีที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนได้รับรางวัลการประกวดดนตรีไทยระดับภาคและระดับประเทศ จากการเริ่มประกวดดนตรีไทยซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพฯ ระดับภาคตะวันออก เมื่อปีพ.ศ. 2533 – ปัจจุบัน รวม 24 ครั้งด้านบริบทชมรมดนตรีไทยนอกจากการประกวดแข่งขันแล้วยังมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างครู ศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า และผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล และตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย ทั้งนี้การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC: $\sqrt{\text{Index of Item-Objective Congruence}}$) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ธาดา ธรรมพิทักษ์กุล ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) อาจารย์ดร.วิภาลัมภ์ เหล่าวานิชตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาดนตรีไทย โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่ายมัธยมฯ

3) อาจารย์สิทธิชัย ตันเจริญ. ตำแหน่ง ครู ชำนาญการพิเศษ. โรงเรียน/กลุ่มงาน. สตรีวัดระฆัง. สังกัด. สพม.เขต 1(กทม.)

3.1.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามอย่างชัดเจน มีความตรงเชิงเนื้อหาแต่ในขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมและตอบคำถามได้อย่างยืดหยุ่นโดยมีประโยชน์ต่อการให้ข้อมูลวิจัย (ชาย โพลิตา, 2554) ทั้งนี้การพัฒนาแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (IOC: Item-Objective Congruence Index) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน (สุวิมล ติรกานันท์, 2557)

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบมีกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) ซึ่งมีประเด็นและข้อคำถามไว้อย่างชัดเจนตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ตัวชีวิตของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

- 2.1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน
- 2.2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด
- 2.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
- 2.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- 2.5 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 3 ตัวชีวิตด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

- 3.1 ขั้นการรับรู้ (Perception)
- 3.2 ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)
- 3.3 ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)
- 3.4 ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)
- 3.5 ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)
- 3.6 ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)
- 3.7 ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)

แบบสัมภาษณ์ข้อที่ 1 สำหรับผู้เรียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์
สาขาวิชา

ผู้วิจัย
นางสาวสมศรี พันรัมย์

สาขาวิชาศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา อุทัยสุข

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
ภาควิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์

ตอนที่ 3 จิตใจและการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

- 1) เหตุใดจึงมีการจัดระบบดนตรีไทย?
- 2) แนวคิดใหม่ในการเรียนหรือสอนคือผู้เรียนคืออะไร?
- 3) ผู้เรียนมีวิธีการเรียนหรือมีทักษะอย่างไร?
- 4) จุดมุ่งหมายของผู้เรียนในด้านทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนเป็นอย่างไร?
- 5) ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนหรือสอนอย่างไร?
- 6) ผู้เรียนมีการทำงานร่วมกับเพื่อนหรือคนอื่นหรือไม่?
- 7) ผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร เช่น มีความสนใจในบทเรียนหรือไม่?
- 8) ผู้เรียนมีความรู้ในด้านวิชาหรือดนตรีไทยหรือไม่ อย่างไร?

บันทึกผลสัมภาษณ์

ภาพที่ 3 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ข)

3.1.2 แบบสังเกต

ใช้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกต ซึ่งมีประเด็นและข้อสังเกตไว้อย่างชัดเจนตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

- 1.1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน
- 1.2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด
- 1.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
- 1.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- 1.5 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 2 ตัวชี้วัดด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

- 2.1 ขั้นการรับรู้ (Perception)
- 2.2 ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)
- 2.3 ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)
- 2.4 ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)
- 2.5 ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)
- 2.6 ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)
- 2.7 ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)

แผ่น 1 ตัวชี้วัดทักษะปฏิสัมพันธ์ 7 ชั้น

คำชี้แจง ใช้สำหรับสังเกตการณ์การปฏิบัติในชั้นเรียน ในทำนองเดียวกับตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 1966) แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ปรากฏในแถวของทักษะในตัวชี้วัด

ลำดับการวัดประเมิน	มีสิ่งชี้วัดแล้ว		รายละเอียด
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	
1. ขั้นการรับรู้ (Perception)			
2. ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)			
3. ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)			
4. ขั้นการปฏิบัติด้วยตนเอง (Mechanism)			
5. ขั้นการปฏิบัติอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)			
6. ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)			
7. ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)			

แผ่น 2 5 มิติปฏิสัมพันธ์

คำชี้แจง ใช้สำหรับสังเกตการณ์การปฏิบัติในชั้นเรียน ในทำนองเดียวกับตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 1966) แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ปรากฏในแถวของทักษะในตัวชี้วัด

ลำดับการวัดประเมิน	มีสิ่งชี้วัดแล้ว	รายละเอียด
1. ขั้นการรับรู้ (Perception)		
2. ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)		
3. ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)		
4. ขั้นการปฏิบัติด้วยตนเอง (Mechanism)		
5. ขั้นการปฏิบัติอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)		
6. ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)		
7. ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)		

แผ่นการประเมินตัวชี้วัดปฏิสัมพันธ์ 7 ชั้น (Subnet)

ระดับชี้วัดปฏิสัมพันธ์	ลักษณะของปฏิสัมพันธ์
1. ขั้นการรับรู้ (Perception)	ผู้เรียนมีทักษะการรับรู้เกี่ยวกับบทเรียน เช่น จับตามองหรือฟัง การจดจำบทเรียน
2. ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)	ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและพร้อมที่จะทำตามคำสั่งในการจำบทเรียนที่เรียนได้
3. ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)	ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่งผู้เรียนที่ตนเลือกหรือทำตามแบบอย่าง
4. ขั้นการปฏิบัติด้วยตนเอง (Mechanism)	ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้โดยไม่ต้องคอยช่วยเหลือ
5. ขั้นการปฏิบัติอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)	ผู้เรียนสามารถทำซ้ำการปฏิบัติได้หลายครั้งโดยอัตโนมัติ
6. ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)	ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่เรียนมาใช้ในการแก้ปัญหาที่ไม่ซ้ำกัน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม
7. ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)	ผู้เรียนมีความสามารถในการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่จากที่ตนเองได้เรียนมา

รายการชี้วัด	ระดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
ตัวชี้วัด 1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน					
1.1 ผู้เรียนสามารถพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน					
1.2 ผู้เรียนสามารถพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน					
1.3 ผู้เรียนสามารถพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน					
ตัวชี้วัด 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด					
2.1 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด					
2.2 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด					
2.3 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด					
ตัวชี้วัด 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน					
3.1 ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน					
3.2 ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน					
ตัวชี้วัด 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย					
4.1 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย					
4.2 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย					
4.3 ผู้เรียนสามารถปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย					
ตัวชี้วัด 5 กระบวนการกลุ่ม					
5.1 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่ม					
5.2 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่ม					
5.3 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่ม					

ภาพที่ 4 ตัวอย่างแบบสังเกต (ภาคผนวก ข)

ตาราง 6 แสดงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตัวชี้วัด	เนื้อหา	แหล่งข้อมูล					
		การสัมภาษณ์ ครูผู้สอน		การสัมภาษณ์ นักเรียน		การสังเกต	
		A	B	A	B	A	B
ทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือ	ตัวชี้วัดที่ 1 การฟังพาดคุยกันและ เกื้อกูลกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกัน อย่างใกล้ชิด	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิก แต่ละคน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตาราง 7 แสดงแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลในด้านทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนในชมรม
ดนตรีไทย

ทฤษฎี	ตัวชี้วัด	โรงเรียนระยะเริ่มต้น			โรงเรียนระยะยาวนาน		
		ผู้สอน	ผู้เรียน	สังเกต	ผู้สอน	ผู้เรียน	สังเกต
ตัวชี้วัดด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)	1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นแรกของผู้เรียนที่จะสังเกตและ เปิดรับประสบการณ์ใหม่	✓	✓	10 ชั่วโมง	✓	✓	10 ชั่วโมง
	2 ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) ผู้เรียนมีการตอบสนองพร้อมที่จะแสดง ทักษะ	✓	✓		✓	✓	
	3 ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) ผู้เรียนปฏิบัติตาม ต้นแบบหรือผู้สอน	✓	✓		✓	✓	
	4 ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) การลงมือปฏิบัติหรือฝึกฝนจนสามารถ ปฏิบัติได้ด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญ ในระดับหนึ่ง	✓	✓		✓	✓	
	5 ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) ผู้เรียน เกิดความชำนาญในการปฏิบัติจนทำให้ เกิดความคล่องแคล่วและมีความเชื่อมั่น ในตนเอง	✓	✓		✓	✓	
	6 ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะใน สถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) ผู้เรียน สามารถปฏิบัติทักษะโดยมีการ ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ	✓	✓		✓	✓	
	7 ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination) ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์	✓	✓		✓	✓	

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิคือการศึกษาจัดกิจกรรมดนตรีไทยในชมรมตามเกณฑ์การคัดเลือกชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยอ้างอิงแนวทางของ Patton ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และใช้เกณฑ์ 4 ประเภท ดังนี้ 1) ตัวอย่างที่แสดงลักษณะสุดขั้ว 2) ตัวอย่างที่มีประสบการณ์มาก 3) ตัวอย่างที่มีลักษณะเหมือนกัน 4) ตัวอย่างที่เจาะจงเลือกมาจากประชากรที่แบ่งช่วงชั้นตามช่วงเวลาที่ก่อตั้งชมรม (ชาย โปสิตา, 2554) ได้แก่ 1.โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ 2. โรงเรียนศิรีเวสรัตน์เพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด

โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นรวบรวมข้อมูลแล้วสรุปผล ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analysis induction) และนำเสนอข้อมูลแบบความเรียงโดยใช้การพรรณนาความ (Descriptive)

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ใช้การตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analysis induction) โดยสร้างข้อสรุปเป็น 2 ด้าน คือ ด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน จากนั้นนำเสนอข้อมูลแบบความเรียงโดยใช้การพรรณนาความ (Descriptive) มีภาพและตารางประกอบเนื้อหาตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังต่อไปนี้

- 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน
- 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด
- 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
- 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- 5) กระบวนการกลุ่ม

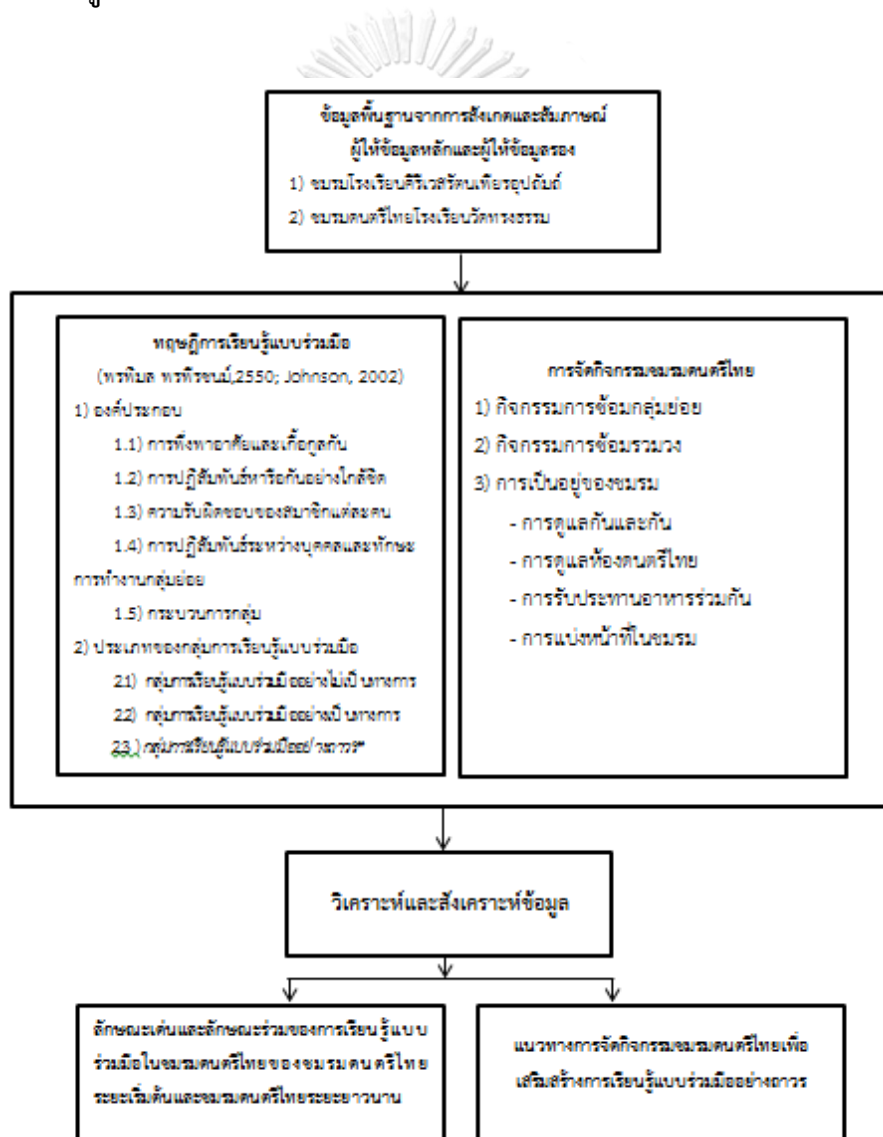
5.2 สั้งเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อสร้างเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร โดยมีรายละเอียดหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ตอนที่ 2 คุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย

ขั้นตอนที่ 6 สรุป และอภิปรายผล นำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์
การวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาความ (Descriptive) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตอนที่ 1 ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ได้มีการมุ่งเน้นทางด้านทักษะดนตรีไทยของผู้เรียน เพื่อนำตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002) และทักษะการปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966) มาเป็นกรอบสำหรับกำหนดข้อคำถามในการสัมภาษณ์และข้อสังเกต เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยและทฤษฎีที่ได้ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร โดยนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาความ (Descriptive) ประกอบกับรูปภาพและตารางสรุปผล ดังนี้

1.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทย

การเรียนรู้ดนตรีไทยในลักษณะชมรม เป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของผู้เรียนที่สนใจในดนตรีไทยที่มีการแสดงออกถึงการอยู่ร่วมกันในชมรม ผ่านรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่สะท้อนการเรียนการสอน การเป็นอยู่ในชมรมว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002) ที่ได้มีตัวชี้วัดเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) การพึ่งพาอาศัยกัน และเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 5) กระบวนการกลุ่ม เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาทั้งเริ่มต้นและยาวนาน โดยคัดเลือก โรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด เป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีไทยที่เริ่มต้นก่อตั้ง แต่มีความประสบความสำเร็จในด้านการแข่งขัน โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการเป็นชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีที่มีความมั่นคงยาวนานเกิน 10 ปี ทั้งสองโรงเรียนได้มีการกำหนด ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ อาจารย์ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยจำนวน 1 ท่าน และผู้ให้ข้อมูลรอง คือ นักเรียนในชมรมดนตรีไทย จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ทำการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สรุปผลตามชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างครอบคลุมจาก การสัมภาษณ์ครูผู้สอน การสัมภาษณ์ผู้เรียน และการสังเกตจำนวน 10 คาบ โดยแสดงแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1.1.1 ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการทำเครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้ง 5 ตัวชี้วัดได้แก่ 1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 5) กระบวนการกลุ่ม และนำเครื่องมือสำหรับการวิจัยที่ได้ผ่านการตรวจสอบความตรง (IOC: $\sqrt{\text{Index of Item-Objective Congruence}}$) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านจากผู้เชี่ยวชาญ มาใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ผู้สอน ผู้เรียน ในชมรมดนตรีไทยที่ได้ก่อตั้งในระยะเริ่มต้น และชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งต่อเนื่องยาวนานเกิน 10 ปี

ในการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจำนวน 10 คาบ และการสัมภาษณ์ผู้สอน ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย จะสรุปเป็นข้อค้นพบที่เป็นข้อมูลดิบจากการลงภาพสนามจากนั้นนำมาเชื่อมโยงกับผลการสัมภาษณ์ของผู้สอนและผู้เรียน เพื่อสรุปเพราะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย โดยจัดทำเป็นตารางและการพรรณนาความ (Descriptive) ดังนี้

ตาราง 8 เกณฑ์คุณภาพของการสังเกตในด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทย

รายการการสังเกต	เกณฑ์คุณภาพ (พบพฤติกรรมที่แสดงตามตัวชี้วัด)				
	5	4	3	2	1
ตัวชี้วัดที่ 1 การฟังพยางค์กันและกันและเกื้อกูลกัน	ระดับร้อยละ 80-100	ระดับร้อยละ 60-80	ระดับร้อยละ 40-60	ระดับร้อยละ 20-40	ระดับร้อยละ 0-20
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างไม่ใกล้ชิด					
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน					
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย					
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม					

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสังเกตมาใช้ในการเก็บข้อมูลทั้งชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยที่มีการเริ่มต้นต่อเนื่องยาวนาน โดยใช้การสังเกต ชมรมละ จำนวน 10 ชั่วโมง โดยวัดผลแบบประมาณค่า (rating scale) ดังต่อไปนี้

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยให้เป็นระดับมาตรฐาน

ค่าเฉลี่ย 4.1-5.0 ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.1- 4.0 ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.1 – 3.0 ระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 2.00 ระดับน้อย

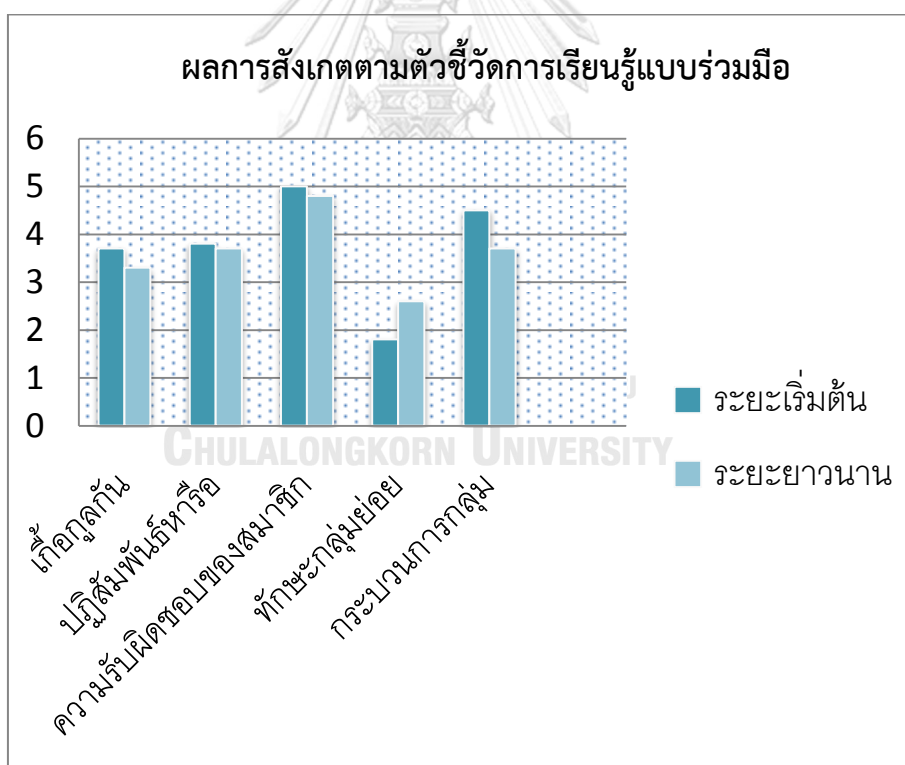
ตาราง 9 สรุปข้อมูลจากการสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตัวชี้วัด/คาบ		กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมระยะเริ่มต้น						กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรมระยะยาวนาน					
		1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย	1	2	3	4	5	ค่าเฉลี่ย
		ข้อมูลกลุ่มย่อย	ข้อมูลรวม	รับระทานอาหาร	ข้อมูลรวม	ข้อมูลรวม		ข้อมูลกลุ่มย่อย	ข้อมูลกลุ่มย่อย	รับระทานอาหาร	ข้อมูลกลุ่มย่อย	ข้อมูลรวม	
ตัวชี้วัดที่ 1 การฟังพ อาศัยกันและ เกื้อกูลกัน	ครั้งที่ 1	5	2	5	3	3	3.7	4	4	4	4	2	3.3
	ครั้งที่ 2	5	3	5	3	3		4	3	4	2	2	
ตัวชี้วัดที่ 2 การ ปฏิสัมพันธ์ หรืออื่น อย่างใกล้ชิด	ครั้งที่ 1	4	3	5	3	4	3.8	5	5	4	4	3	3.7
	ครั้งที่ 2	5	3	5	3	3		5	5	4	1	1	
ตัวชี้วัดที่ 3 ความ รับผิดชอบ ของสมาชิก แต่ละคน	ครั้งที่ 1	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	4.8
	ครั้งที่ 2	5	5	5	5	5		5	5	4	5	5	
ตัวชี้วัดที่ 4 การทำงาน กลุ่มย่อย	ครั้งที่ 1	5	-	4	-	-	1.8	4	4	3	4	-	2.6
	ครั้งที่ 2	5	-	4	-	-		3.5	3.5	4	-	-	
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการ กลุ่ม	ครั้งที่ 1	3	5	4	5	5	4.5	3	3	3	3	5	3.7
	ครั้งที่ 2	4	5	4	5	5		3	3	4	5	5	
รวมคะแนนของแต่ละคาบ		46	31	46	32	33	3.8	41.5	40.5	39	32	28	3.6
ค่าเฉลี่ย		4.6	3.1	4.6	3.2	3.3		4.2	4.1	3.9	3.2	2.8	

**สังเกตครั้งที่ 1 จำนวน 5 ชั่วโมง , สังเกตครั้งที่ 2 จำนวน 5 ชั่วโมง รวมเวลาสังเกต 10 ชั่วโมง

จากการสังเกตของชมรมดนตรีไทยมีก่อตั้งในระยะเริ่มต้น เป็นเวลา 10 คาบ ผู้วิจัยได้สรุปผลเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังต่อไปนี้ 1) สมาชิกในชมรมมีความรับผิดชอบทั้งด้านการซ้อมดนตรีและหน้าที่อื่นๆในชมรม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5) 2) กระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.5) 3) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.8) 4) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย3.7) 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานในกลุ่มย่อย อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 1.8)

การสังเกตชมรมที่มีการก่อตั้งต่อเนืองยาวนาน เป็นเวลา 10 ชั่วโมง หนึ่ง ผู้วิจัยได้สรุปผลเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังต่อไปนี้ 1) สมาชิกในชมรมมีความรับผิดชอบทั้งด้านการซ้อมดนตรีและหน้าที่อื่นๆในชมรม อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย4.8) 2) กระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.7) 3) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.7) 4) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.3) 5) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานในกลุ่มย่อย อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.6)

ภาพที่ 6 ข้อมูลจากการสังเกตชมรมดนตรีไทย

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ

รายการการสังเกต	คะแนน	
	A	B
ตัวชี้วัดที่ 1 การพึ่งพาศักยภาพและเกื้อกูลกัน 1.1 ครูจัดรูปแบบกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนมีความเกื้อกูลกัน 1.2 ครูแนะนำสั่งสอนทั้งด้านทักษะดนตรีและทักษะสังคม 1.3 ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่แบ่งแยกกัน	3.7	3.3
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 2.1 ครูและผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์กัน 2.2 ครูสร้างบรรยากาศชมรมให้คล้ายกับการเป็นอยู่ในครอบครัว 2.3 ครูช่วยชี้แนะให้ผู้เรียนร่วมกันคิดสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาในชมรม	3.8	3.7
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 3.1 ครูมอบหมายให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน 3.2 ครูมีการจัดเวรดูแลและทำความสะอาดห้องดนตรี 3.3 ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนรักษาเครื่องดนตรีของตนและดูแลห้องดนตรี	5	4.8
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 4.1 ครูจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกันเพื่อผู้เรียนฝึกซ้อมในเครื่องของตนเอง 4.2 ครูสนับสนุนให้มีรูปแบบเพื่อนสอนเพื่อน หรือพี่สอนน้อง 4.3 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดคุยแนะนำและเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคน	1.8	2.6
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม 5.1 ครูและผู้เรียนทุกคนมีการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม 5.2 ครูและนักเรียนปรึกษาหารือ และวางเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย 5.3 ครูเป็นผู้แนะนำฝึกซ้อม หรือคิดพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรม	4.5	3.7
รวมคะแนน	18.8	18.1

* A = ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งในระยะเริ่มต้น , B = ชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งต่อเนื่องยาวนาน

จากการสังเกตแบบประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้มีการบันทึกข้อค้นพบ โดยสรุปผลเป็นตารางตามตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002) ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน

รูปแบบกิจกรรม	ชมรมระยะเริ่มต้น	ชมรมระยะยาวนาน
1.1 การรวมวง	รวมวงตอนเช้า หลังเลิกเรียน และวันหยุด	รวมวงตอนเย็น และวันหยุดในกรณีมีงานบรรเลง
1.2 การอยู่ร่วมกันในชมรม	พึ่งพาอาศัยกัน เหมือนครอบครัว เด็กจำนวนน้อย ทำให้ครูรู้จักพื้นฐานนักเรียนทุกคน	อยู่กันเหมือนครอบครัว มีการช่วยเหลือกันในชมรม
1.3 ระบบพี่สอนน้อง	ช่วยกันสอนคนที่เริ่มต้นเข้ามาในชมรม	พี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อนโดยครุคอยแนะนำ
1.4 การเรียนการสอนในชมรม	เน้นทักษะดนตรีคู่ไปกับการมีวินัย นักดนตรี	พัฒนาทักษะคู่ไปกับการปลูกฝังความมีวินัยและความกตัญญู

ผลการสังเกตสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนในด้านการพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน ดังนี้

“.....เด็กในชมรมจะมีความร่วมมือกันทุกคนไม่ว่าจะร่วมกันดูแลชมรมหรือแบ่งมีหน้าที่ในชมรมเช่น การดูแลห้อง การดูแลอาหาร เพราะเราเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเราจำเป็นต้องช่วยกันทั้งเด็กและครุรวมไปถึงครูวิชาอื่นในโรงเรียนก็มีการดูแลช่วยเหลือกันด้วย...”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2561

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“....ในชมรมส่วนมากจะต้องซ้อมเป็นวง เพราะเวลาแสดงหรือออกงานต้องออกงานเป็นวงใหญ่ นักเรียนจะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเรื่องเล่นดนตรีหรือเรื่องอื่นๆเด็กเขาจะช่วยเหลือกัน....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...ช่วยทวนเพลงต่อเพลงที่ลืมให้กัน ชวนกันซ้อม สร้างความสนุกสนานต่อกัน....”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 มีนาคม 2561

ตาราง 12 ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่2การปฏิสัมพันธ์หารือกันอย่างใกล้ชิด

รูปแบบกิจกรรม	ชมรมระยะเริ่มต้น	ชมรมระยะยาวนาน
2.1 ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์	พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เรียนเสนอความคิดเห็นได้อย่างเสรี อาทิ การวางแผนการฝึกซ้อม โดยครูให้คำแนะนำ	พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ครูเป็นผู้นำ ในการกำหนดการซ้อม โดยผู้เรียนมีสิทธิในการเสนอความคิด
2.2 สร้างบรรยากาศคล้ายครอบครัว	มีการปฏิสัมพันธ์ หยอกล้อ สนทนา สนมคล้ายครอบครัว	ความเป็นอยู่คล้ายครอบครัว มีการพูดคุยหยอกล้อและปรึกษาในเรื่องการซ้อมดนตรีและการเรียน
2.3 ร่วมกันคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในชมรม	ไม่มีประธานชมรม ทุกคนในชมรม มีหน้าที่ช่วยกันดูแลชมรมดนตรีไทย	มีการจัดตั้งประธานชมรม โดยกระจายหน้าที่และช่วยกันดูแลชมรม ทุกคนจะต้องเป็นสมาชิกที่ดีของชมรม

ผลการสังเกตสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและนักเรียนในด้านการปฏิสัมพันธ์หารือกันอย่างใกล้ชิด ดังนี้

“.....ความคาดหวังหลักคือให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดี ทำตามกฎเกณฑ์อะไรให้ได้ก่อน แล้วครูจะเป็นผู้ชี้แนะวางพื้นฐานให้ การพูดคุยจึงมีในลักษณะการวางแผนการซ้อม อาจจะเสนอได้ว่าเรามาซ้อมตอนนี้ดีไหม ส่วนในเรื่องของด้านระบบจัดการอื่นๆในชมรม จะต้องเป็นครูผู้สอนวางแผนเป็นหลักโดยที่มีการพูดคุยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครู.....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“.....อาจารย์จะสอนให้น้องเคารพพี่ พี่ก็ให้เกียรติน้อง มีการพูดคุยกันหลังซ้อม มีการประชุมนัดหมายในการทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม มีการเลือกตั้งประธานชมรม มีความปฏิสัมพันธ์ที่มีความผูกพันแน่น....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“.....ในวงจะมีการถามความคิดเห็นของแต่ละคนในวง....”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“.....มีส่วนร่วม มีการถามพวกรุ่นพี่ๆที่เป็นนักดนตรีไทยมาก่อนเรา ว่าเครื่องดนตรีนี้ชื่ออะไร เล่นอย่างไร เวลาฝึกเล่นก็พี่ๆในวงสอน ทำให้สามารถระชับมิตรและสนิทกันได้อย่างรวดเร็ว....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

ตาราง 13 ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน

รูปแบบกิจกรรม	ชมรมระยะเริ่มต้น	ชมรมระยะยาวนาน
3.1 การฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน	ผู้เรียนมีการฝึกซ้อมเครื่องมือเอกของตนก่อนการซ้อมรวมวง เช่น การไล่มือ และทบทวนบทเพลง เป็นต้น	ผู้เรียนหาเวลาดำเนินการฝึกซ้อมทักษะเครื่องมือเอกของตนเอง ในช่วงเช้า และพักกลางวัน
3.2 การดูแลห้องดนตรี	ไม่มีการจัดเวรดูแลห้องดนตรี แต่ทุกคนจะรู้หน้าที่และช่วยกันดูแลความสะอาดทุกวัน	ทุกคนมีหน้าที่ในการดูแลห้องดนตรี และเครื่องดนตรีมากกว่า 100 ชิ้น
3.3 วินัยนักดนตรี	ก่อนการบรรเลง มีการไหว้ครู ไหว้เครื่องดนตรี ทำความเคารพครูและรุ่นพี่	ทุกคนมีวินัยนักดนตรีและทักษะสังคม กตัญญูต่อครูอาจารย์ รุ่นน้อง เคารพรุ่นพี่ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติมายาวนาน
3.4 การเป็นอยู่ในชมรม	ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ นอกเหนือจากการฝึกซ้อมดนตรี เช่น มีการผลิตเปลี่ยนกันดูแลเรื่องอาหารกลางวัน เป็นต้น	ในกรณีที่มีฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน จะมีการแบ่งหน้าที่ในชมรม เช่น กลุ่มขนย้ายเครื่องดนตรี กลุ่มดูแลเรื่องอาหาร เป็นต้น

ผลการสังเกตสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนในด้านความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ดังนี้

“...เด็กแต่ละคนที่อยู่ร่วมกันเราจะรู้บุคลิกความโดดเด่นของแต่ละคนมันจะเกิดขึ้นมา เช่น บางคนเก่งแต่ซี้เกียจ บางคนอาจจะเรียนช้าแต่มีความขยัน บางคนมีความรับผิดชอบ คือเราจะวิเคราะห์เด็กทั้งหมด หลังจากนั้นในการทำงานแต่ละครั้ง การซ้อมแต่ละครั้งอาจจะผลิตเปลี่ยนให้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าบ้าง...”

ครูผู้สอนโรงเรียนคีรีเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“....นักเรียนจะต้องฝึกฝนในเครื่องเอกของตนเอง ในด้านความรับผิดชอบอื่นนักเรียนบางคนก็จะมีภาวะผู้นำ ส่วนคนอื่นๆก็จะรู้บทบาทในการเป็นผู้ตามที่ดี ก็จะมีระบบรุ่นพี่รุ่นน้องช่วยเหลือกัน ใครที่มีความชำนาญในด้านทักษะก็จะช่วยสอนน้อง....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“....มีการจัดเวรดูแลห้องและรักษาเครื่องดนตรี มีโอกาสได้เป็นผู้นำในเวลาที่ย่ำหัดความรู้ให้เด็กๆ และเป็นผู้ตามเมื่อต่อเพลงจากครูบาอาจารย์....”

นักเรียนโรงเรียนคีรีเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

ตาราง 14 ข้อค้นพบ ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

รูปแบบกิจกรรม	ชมรมระยะเริ่มต้น	ชมรมระยะยาวนาน
4.1 ฝึกซ้อมกลุ่มย่อย	ซ้อมรวมกลุ่มย่อยในแต่ละเครื่องมือเอก และคละทักษะกลุ่มเด็กเก่งและอ่อนที่ช่วยเหลือกัน	ผู้เรียนที่เพิ่งเข้ามาในชมรมจะมีการฝึกซ้อมกลุ่มย่อย ตามระดับทักษะ และมีการฝึกซ้อมกลุ่มย่อยในแต่ละเครื่องมือ
4.2 ช่วยกันสอนในกลุ่มย่อย	คละเด็กเก่งให้ฝึกซ้อมรวมกับเด็กอ่อน เพื่อช่วยกันสอนและพัฒนาทักษะตามรุ่นพี่	การแยกกลุ่มย่อยสำหรับผู้เรียนเริ่มต้นจะมีรุ่นพี่ช่วยสอนและต่อเพลงในขั้นแรก
4.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำตารางซ้อม หรือตารางการแสดง	ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องเวลาการซ้อม

ผลการสังเกตสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนในด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย ดังนี้

“...ก่อนซ้อมรวมวงเด็กจะต้องฝึกกำลังหรือไล่มือก่อนในกลุ่มเล็กๆ บางครั้งการสอนรวมหลายๆระดับชั้น ก็จะทำให้จับกลุ่มหลายๆกลุ่ม โดยมีเด็กโตคละกับรุ่นน้องที่เข้ามาใหม่เพื่อให้พี่ดูแลน้องในกลุ่ม...”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...ชมรมดนตรีไทยของวัดทรงธรรมก็จะเน้นการฝึกซ้อมตั้งแต่เวลาเช้า 06.30-08.00น. เป็นการสอนทักษะเบื้องต้นของเด็กที่ไม่เคยหัดเรียนมาก่อนเป็นกลุ่มเด็กใหม่ หรือบางทีตอนพักเที่ยงก็จะมีนักเรียนรวมกลุ่มซ้อมกันเอง อาจจะเป็นวงเล็กๆหรือเฉพาะเครื่องมือ...”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...มีรวมตัวกันซ้อมเฉพาะกลุ่มทุกครั้งหลังจากไล่มือเสร็จแล้ว จะมาซ้อมรวมกัน...”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...ช่วงเวลาว่างจะนัดซ้อมกันเป็นกลุ่ม ค่อนข้างมาซ้อมกันบ่อยครั้ง...”

นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

ตาราง 15 ข้อค้นพบตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม

รูปแบบกิจกรรม	ชมรมระยะเริ่มต้น	ชมรมระยะยาวนาน
5.1 ปฏิสัมพันธ์ใน รูปแบบกลุ่ม	การซุ่มร่วมกัน ไม่มีการแบ่งแยกคนเก่า หรือคนที่เพิ่งเข้าชมรม ทุกคนสนิมสนม เสมือนครอบครัวเดียวกัน	การฝึกซุ่มร่วมกันไม่มีการ แบ่งแยกทักษะ ระดับชั้น ทุกคน สนิทสนมกลมเกลียวเสมือน ครอบครัว รวมทั้งมี ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับศิษย์ เก่า
5.2 ปรึกษาหารือ วางแผนเป้าหมายของชมรม ดนตรีไทย	ครูและผู้เรียนปรึกษาหารือในการซุ่ม และการแสดงทุกครั้ง	ครูเป็นผู้วางแผนในการ จัดการแสดง โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
5.3 การรวมวง	ในชมรมมีทั้งวงปีพาทย์ เครื่องสาย โปงลาง อังกะลุง เมื่อถึงเวลาซุ่มรวมวงทุก คนจะมาช่วยกันบรรเลง ไม่มีการแบ่งแยก	การซุ่มรวมวงส่วนมาก เป็นช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน เป็นการร่วมกันฝึกซ้อมของทุก คนในชมรมโดยไม่แบ่งแยกทาง ทักษะ
5.4 กิจกรรมอื่นๆ	ผู้เรียนมีจำนวนน้อยอยู่กับเสมือน ครอบครัว เมื่อว่างจากการฝึกซ้อม จะชวน กันเล่นกีฬา รับประทานอาหาร ทำ การบ้านด้วยกัน ครูจะเป็นผู้นำพาผู้เรียนไป ทัศนศึกษาออกสถานที่	นอกจากกิจกรรมด้านดนตรี ผู้เรียนยังมีความสัมพันธ์และ ช่วยเหลือกันในเรื่องการทำ การบ้าน ดิวข้อสอบให้รุ่นน้อง มีการจัดเลี้ยงและท่องเที่ยวใน แต่ละปี

ผลการสังเกตสอดคล้องจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียนในด้านกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

“.....ในชมรมจะมีการซุ่มรวมวงเป็นประจำ เด็กเขาจะช่วยกันทำตารางซ้อมวนไป นอกจากเล่นดนตรี
เวลาว่างเขาก็จะกินข้าว เล่นกีฬา ทำการบ้านหรือนัดกันไปเที่ยว....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“....การซุ่มดนตรีก็จะเน้นการรวมวงในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน เวลาว่างนักเรียนจะ
รวมตัวกันดูหนังสือ เด็ก ม.ปลายสอนน้องในวิชาต่างๆ น้องทำการบ้านไม่ได้ก็จะถามพี่ เวลาว่างจาก
ซ้อมก็จะนัดกันทำการบ้านที่ห้องดนตรี ไปเที่ยวไปกินข้าว อย่างเช่นหลังจากแข่งขันหรือจบปี
การศึกษาก็จะเลี้ยงส่งรุ่นพี่ที่จบ บางทีก็ไปเที่ยวห้าง ทะเล ....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“....ซุ่มรวมวงทุกวัน และเล่นกีฬา ชวนกันร้องเพลง ชวนกันอ่านหนังสือเรียน ชวนกันเล่นเกม....”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...ซ้อมรวมวงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน เราก็จะมีการทำอาหารร่วมกันบ่อยๆ เช่นทอดไข่ บางทีก็ซื้อกับข้าวมากินร่วมกัน ....”

นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทย ในชมรมที่ก่อตั้งระยะเริ่มต้นและชมรมที่ก่อตั้งต่อเนื่องยาวนาน พบว่า กิจกรรมในชมรมดนตรีไทยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง และส่วนรวมมากที่สุด โดยทั้งชมรมที่ก่อตั้งระยะเริ่มต้นและชมรมที่มีการก่อตั้งชมรมอย่างยาวนานได้ให้ความสำคัญกับการร่วมมือร่วมใจกับ ทั้งในรูปแบบการซ้อมรวมวงทุกวัน และการช่วยเหลือกันและมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในชมรม ถึงแม้ว่าทั้งสองโรงเรียนมีผลการสังเกตทั้ง 5 ด้าน แต่ได้มีข้อแตกต่างไปตามบริบทและข้อจำกัดของแต่ละโรงเรียน ในโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมระยะเริ่มต้นเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในสังคมชนบท จึงพบ การร่วมมือร่วมใจกันภายในชมรมรวมถึงการมีส่วนร่วมของครูภายในโรงเรียน ทำให้เกิดการเกื้อกูลกันภายในโรงเรียน ซึ่งสมาชิกแต่ละคนจะต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือกัน มีการแบ่งหน้าที่ ทั้งการฝึกซ้อมดนตรีและระบบจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอยู่ในชมรม ในขณะที่โรงเรียนที่ได้จัดตั้งชมรมดนตรีไทยอย่างต่อเนื่องยาวนาน มีความโดดเด่นในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์กับศิษย์เก่าที่มีการร่วมมือร่วมใจกันจนกลายเป็นธรรมเนียมของชมรม แต่ด้วยโรงเรียนอยู่ในสังคมกึ่งเมืองและมีขนาดใหญ่ ทำให้พบการปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกันชมรมเท่านั้น และข้อจำกัดในด้านเวลาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนทางด้านวิชาการทำให้มีการซ้อมรวมวงได้เพียงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน ผู้เรียนจึงมีการหาเวลาว่างในช่วงเช้า หรือช่วงพักกลางวันเพื่อซ้อมเป็นกลุ่มย่อยเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของผู้สอนและผู้เรียนในชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งต่อเนื่องยาวนาน ที่แสดงถึงรูปแบบกิจกรรมและการเป็นอยู่ที่มีความร่วมมือกันทั้งทางด้านการเรียนการสอนดนตรีและการฝึกฝนวินัยนักดนตรี ถึงแม้ว่าทั้งสองโรงเรียนมีระยะเวลาที่แตกต่างกัน และมีขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันไปด้วย อาจทำให้ระยะเวลาในการทำกิจกรรม ผลผลิตทางด้านนักดนตรีที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ของศิษย์เก่าของชมรมจะแตกต่างกันตามระยะเวลาแต่ทั้งสองโรงเรียนได้มุ่งเน้นทักษะดนตรี ควบคู่ไปกับด้านคุณธรรมจริยธรรมไปในการเรียนดนตรี พร้อมทั้งมีการฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม การปฏิสัมพันธ์ที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดกิจกรรมการนันทนาการด้านอื่นๆ เช่น การอ่านหนังสือ การดูหนังสือ เล่นกีฬา เป็นต้น ทั้งนี้ครูและผู้เรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์อย่างสนิทสนมประหนึ่งครอบครัว จึงมีความรักและสนิทสนมกลมเกลียว

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เป็นรูปแบบตารางวิเคราะห์เนื้อหาจากตำราแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์และการสังเกตของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า มีความสอดคล้องกันในด้านของการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตัวชี้วัด	ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น		ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน	
	การสัมภาษณ์	การสังเกต	การสัมภาษณ์	การสังเกต
ครูผู้สอน ผู้เรียนในชมรมจะมีความร่วมมือกันทุกคนไม่ว่าจะรวมกันดูแล ชมรมหรือแข่งมีหน้าที่ในชมรมรวมไปถึงครูวิชาอื่นในโรงเรียนก็มีภาระดูแล ช่วยเหลือกันดูแลกันด้วย	×	<p>1.1 การรวมวง รวมวงตอนเช้า หลังเลิกเรียน และวันหยุด</p> <p>1.2 การอยู่ร่วมกันในชมรม ฟังพาท้ายกัน เสมือนครอบครัว เด็กจำนวนน้อย ทำให้ครูรู้จักพื้นฐานนักเรียนทุกคน</p> <p>1.3 ระบบพี่สอนน้อง ช่วยกันสอนคนที่เริ่มต้น</p>	×	<p>1.1 การรวมวง รวมวงตอนเย็น และวันหยุดในกรณีมีงานบรรเลง</p> <p>1.2 การอยู่ร่วมกันในชมรม อยู่กันเหมือนครอบครัว มีการช่วยเหลือกันในชมรม</p> <p>1.3 ระบบพี่สอนน้อง พี่สอนน้อง เพื่อสอนเพื่อนโดยครูคอยแนะนำ</p> <p>1.4 การเรียนการสอนในชมรม พัฒนาทักษะคู่ไปกับการปลูกฝังความมีวินัยและความกตัญญู</p>
นุญชฎี ๒๕๖๓				

<p>๒. ผู้วิจัย 2 การประชุมทางออนไลน์</p>	<p>ผู้สอน การมีปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียนพูดคุยยกข้อสงสัยและอภิปรายแผนการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนสามารถช่วยกันแก้ปัญหาอีกครั้ง เพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้เรียน ทุกคนในชมรมมีการพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องการซ่อมดนตรีและเรื่องทาบาน</p>	<p>2.1 ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เห็น ผู้เรียนแสดงความกล้าแสดงออกในการสื่อสารความคิดเห็นได้อย่างเสรี อาทิ การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยครูให้คำแนะนำ</p> <p>2.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย</p> <p>ครูรอบครัว มีภาคภูมิใจในชมรม และช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น</p> <p>2.3 ร่วมกันคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในชมรม</p> <p>ไม่มีประเด็นชมรมที่ทุกคนในชมรมมีหน้าที่ช่วยกันดูแลชมรมดนตรีไทย</p>	<p>ผู้สอน มีการพูดคุยกันหลังชั่วโมงประชุมในแต่ละกิจกรรม มีการเลือกตั้งประธานชมรม การพูดคุยกันทำให้ในชมรมมีความเป็นกันเอง มีความผูกพันแน่นแฟ้น</p> <p>ผู้เรียน การร่วมมือกันในชมรมไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ การช่วยงาน หรือการฝึกซ้อมทำให้เกิดความสนิทสนมในชมรมได้เป็นอย่างดี</p>	<p>2.1 ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี เห็น ครูเป็นผู้นำ ในการกำหนดการซ้อม โดยผู้เรียนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็น</p> <p>2.2 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย</p> <p>ครูรอบครัว มีความเป็นอยู่คล้อยตามครู มีการพูดคุยยกข้อสงสัยและปรึกษาในเรื่องการซ้อมดนตรีและการเรียน</p> <p>2.3 ร่วมกันคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในชมรม</p> <p>มีการจัดตั้งประธานชมรม โดยกระจายหน้าที่และช่วยกันดูแลชมรม ทุกคนจะต่องเป็นสมาชิกที่ดีของชมรม</p>
--	--	--	---	--

ตาราง 17 สรุปผลการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

<p>คณะสหประชาชาติของยูเรเชีย ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒</p>	<p>ผู้สอน ในชมรมไม่มีการจัดตั้งประธานชมรม ดังนั้นผู้เรียนจะต้องมีการแบ่งหน้าที่กัน ครูจะช่วยในการดูแลโดยดูลักษณะความโดดเด่นของผู้เรียน</p> <p>ผู้เรียน ทุกคนช่วยกันดูแลห้องและรักษาเครื่องดนตรี ในชมรมทุกคนมีโอกาสดำเป็นผู้นำในเวลาที่เหมาะสมมีความรู้ให้เด็ก ๆ และเป็นผู้ตามที่ดี</p>	<p>5</p>	<p>3.1 การฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน ผู้เรียนมีการฝึกซ้อมเครื่องมือเอกของตนเองก่อนได้มือ และทบทวนบทเพลง</p> <p>3.2 การดูแลห้องดนตรี ไม่มีมีการจัดเวรดูแลห้องดนตรี ทุกคนจะรู้จักหน้าที่และช่วยกันดูแลความสะอาด</p> <p>3.3 วินัยนักดนตรี มีการไหว้ครู ไหว้เครื่องดนตรี ทำความเคารพครูและรุ่นพี่</p> <p>3.4 การเป็นอยู่ในชมรม ภาารรับผิดชอบ นอกเหนือจากการฝึกซ้อมดนตรี เช่น การจัดอาหารกลางวัน</p>	<p>ผู้สอน เอกของตนเองรูปบทบาทในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี คนที่มีชำนาญทักษะจะดูแลการซ้อมและสอนรุ่นน้อง</p> <p>ผู้เรียน มีความรักความสามัคคี มีส่วนร่วม ในการสอนรุ่นน้อง</p>	<p>4.8</p>	<p>3.1 การฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน ผู้เรียนหาเวลาว่างมาฝึกซ้อมทักษะเครื่องมือเอกของตนเอง</p> <p>3.2 การดูแลห้องดนตรี ทุกคนมีหน้าที่ในการดูแลห้องดนตรีและเครื่องดนตรี</p> <p>3.3 วินัยนักดนตรี มีวินัยนักดนตรีและทักษะสังคม กตัญญูต่อครูอาจารย์ รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่</p> <p>3.4 การเป็นอยู่ในชมรม ฝึกซ้อมนอกเวลาเรียน จะมีการแบ่งหน้าที่ในชมรม เช่น กลุ่มขนย้ายเครื่องดนตรี กลุ่มดูแลเรื่องอาหาร</p>
---	--	----------	---	---	------------	---

ตาราง 18 สรุปผลด้านความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน

<p>ผู้สอน การซ่อมกลุ่มย่อยมี ความสัมพันธ์ในการพัฒนา ทักษะส่วนบุคคลของผู้เรียน แบ่งเป็นการซ่อมในกลุ่ม เครื่องดนตรี หรือการซ่อม แบบอิสระควายสามารถ ทางด้านดนตรีเพื่อให้เกิด ระบบที่สอนน้อง</p> <p><i>ผู้เรียน</i> รวมทั้งทักษะกลุ่มทุกครั้ง เพื่อเป็นการเตรียมและทบทวนเพลง</p>		<p>ผู้สอน ชมรมเน้นการฝึกซ่อมกลุ่มย่อย ตั้งแต่เวลาเช้า 06.30-08.00น. เป็นการสอนทักษะเบื้องต้น ใน เวลาว่างผู้เรียนรวมกลุ่มซ่อม กันเอง</p> <p><i>ผู้เรียน</i> การซ่อมรวมกลุ่มย่อย มีทั้ง ซ่อมในเครื่องมือเอกและรวมตัว ซ่อมกลุ่มเดี่ยวในเวลาว่าง</p>	<p>4.1 ฝึกซ่อมกลุ่มย่อย ผู้เรียนที่เพิ่งเข้ามาใน ชมรมจะมี การฝึกซ่อม กลุ่มย่อย ตามระดับ ทักษะ และมีการฝึกซ่อม กลุ่มย่อยใน แต่ละ เครื่องมือ</p> <p>4.2 ช่วยกันสอนในกลุ่ม ย่อย</p> <p>การแยกกลุ่มย่อย</p> <p>สำหรับผู้เรียนเริ่มต้นจะมี รุ่นที่ช่วยสอนและต่อ เพลงในชั้นแรก</p> <p>4.3 แลกเปลี่ยนความ คิดเห็น</p> <p>ผู้เรียนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในเรื่องเวลา การซ่อม</p>
<p>ผู้สอน การซ่อมกลุ่มย่อย ซ่อมรวมกลุ่มย่อยใน แต่ละเครื่องมือเอก และศิลปะทักษะกลุ่มเด็ก แก่ และอ่อน ให้ ช่วยเหลือกัน</p> <p>4.2 ช่วยกันสอนในกลุ่ม ย่อย</p> <p>ศิลปะเด็กแก่ให้ ฝึกซ่อมรวมกับเด็กอ่อน เพื่อช่วยกันสอนและ พัฒนาทักษะตามรุ่นที่</p> <p>4.3 แลกเปลี่ยนความ คิดเห็น</p> <p>ผู้เรียนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในการทำ ตารางซ่อม หรือตาราง การแสดง</p>	<p>1.8</p>		<p>2.6</p>

ตาราง 19 สรุปผลด้านทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

<p>ผู้สอน</p> <p>ในชมรมจะมีกิจกรรมรวมวงเป็นประจำ อาทิ วงป๊อปปี้ ไปกลาง เครื่องสาย อังกะลุง ผู้เรียนจะช่วยกันบรรเลง ช่วยกันวางแผน ตา ร ร ำ ง ซ้ อ ม นอกเหนือจากการซ้อมดนตรีจะมีการพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือครูพาไปทัศนศึกษา</p> <p>ผู้เรียน</p> <p>มีซ้อมรวมวงทุกวัน นอกจากดนตรีแล้วยังมีกิจกรรมอื่นๆเช่น เล่นกีฬา อ่านหนังสือเรียน</p>	<p>5.1 ปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบกลุ่ม</p> <p>การซ้อมรวมกัน ไม่มี การแบ่งแยกคนเก่าหรือคนที่เพิ่งเข้าชมรม ทุกคนสนิมสนมเสมือนครรอบบควัวเดียวกัน</p> <p>5.2. <u>ปรึกษาหารือ</u> วางเป้าหมายของชมรมคนดนตรีไทย</p> <p>ครู และ ผู้เรียน ปรึกษาหารือในการซ้อม และแสดง</p> <p>5.3 <u>การรวมวง</u> เวลาซ้อมรวมวงทุกคนจะมาช่วยกันบรรเลง ไม่มีการแบ่งแยก</p> <p>5.4 กิจกรรมอื่นๆ ผู้เรียนมีจำนวนน้อย อยู่กับเสมือนครรอบบควัว ทำการบ้านด้วยกัน</p>	<p>ผู้สอน</p> <p>การซ้อมดนตรีก็จะเน้นการรวมวงในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน นอกจากกิจกรรมด้านดนตรี ในเวลาว่างผู้เรียนรวมกลุ่มกันตัวหนังสือ รับประทานอาหาร และไปเที่ยว</p> <p>ผู้เรียน</p> <p>ซ้อมรวมวงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน และมีกิจกรรมช่วงพักการซ้อมของชมรม มีการทำอาหารร่วมกัน</p>	<p>5.1 ปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบกลุ่ม</p> <p>การฝึกซ้อมรวมกันไม่มี การแบ่งแยกทักษะ ระดับชั้น</p> <p>5.2. <u>ปรึกษาหารือ</u> วางเป้าหมายของชมรมคนดนตรีไทย</p> <p>ครูเป็นผู้วางแผนในการจัดการแสดง โดยที่ผู้เรียนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการแสดง</p> <p>ความคิดเห็น</p> <p>5.3 <u>การรวมวง</u></p> <p>การซ้อมรวมวงส่วนมากเป็นช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียน</p> <p>5.4 กิจกรรมอื่นๆ</p> <p>นอกจากกิจกรรมด้านดนตรี ผู้เรียนยังมีความสัมพันธ์และช่วยเหลือกันในเรื่องการทำการบ้าน</p>
---	---	--	---

ตาราง 20 สรุปผลดำเนินการกระบวนการกลุ่ม

ผลของการสังเกตข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้สอน ผู้เรียน สามารถสรุปผลได้ว่า การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน มีลักษณะกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีความเกื้อกูล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พฤติกรรมที่สะท้อนออกมาจากการซ้อมรวมวง การจัดการแสดง รวมทั้งชีวิตการเป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกลมเกลียวของทุกคนในชมรม ไม่ว่าจะเป็น ครู ผู้เรียนที่มีต่างระดับชั้น ทุกคนล้วนช่วยเหลือกัน ไม่มีการแบ่งแยก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตนี้ พบข้อสรุปด้านมิติตัวชี้วัดทั้ง 5 ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีความแตกต่างกันในรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน ของชมรมดนตรีไทยที่เป็นระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนในชมรมมีความเกื้อกูลกันทั้งในระหว่างแ่งมุมของการรวมวงดนตรีไทยและวิถีชีวิตความเป็นอยู่

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ ด้านระบบจัดการ เนื่องจากเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่อยู่ในชนบท บุคลากรจำนวนน้อย งบประมาณมีจำกัด ทำให้เป็นจุดสำคัญที่เชื่อมโยงความร่วมมือจากครูผู้สอนในวิชาการด้านอื่นๆ ได้มีส่วนในการดูแลช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย เนื่องจากในการประกวดแข่งขันหรือการเข้าค่ายแต่ละครั้งจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณ 1) ค่าอาหาร 2) ค่าใช้จ่ายในการซ้อม 3) ค่าวิทยากรพิเศษ ครูในโรงเรียนและผู้เรียนในชมรมจึงมีการช่วยเหลือแบ่งหน้าที่ในการจัดสรรอย่างประหยัด เป็นปรากฏการณ์การร่วมมือร่วมใจของทั้งโรงเรียนด้านดนตรี ผู้เรียนที่แตกต่างระดับชั้นและระดับความสามารถสามารถอยู่กันอย่างสนิทสนม คอยช่วยเหลือกันทั้งช่วยสอนและช่วยกันทบทวนเพลง การฝึกซ้อมอย่างมีระบบนี้ทำให้สมาชิกทุกคนในชมรมมีพัฒนาการทางด้านดนตรีอย่างรวดเร็ว

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีจุดเด่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลจึงมีการขยายความสัมพันธ์ไปถึงศิษย์เก่าที่ยังคงไปมาหาสู่ ช่วยเหลือเล่นดนตรี ร่วมกันมีการช่วยเหลือกันระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน แม้ผู้เรียนในชมรมมีแตกต่างระดับชั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยทุกคนในชมรมจะไม่มีการแบ่งแยกระดับชั้น ระดับฝีมือแต่อย่างใด ด้านดนตรี ผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านดนตรีจะช่วยครูผู้สอนถ่ายทอดเนื่องจากผู้เรียนมีจำนวนมาก จึงต้องอาศัยการดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นจุดมุ่งเน้นสำคัญ ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญเทียบเคียงกับทักษะทางดนตรี คือ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะดนตรีควบคู่ไปกับทักษะสังคม อย่างเช่น ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรักใคร่กลมเกลียว สิ่งนี้ได้ปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันมีอัตลักษณ์ความเป็นนักดนตรีที่เต็มไปด้วยความกตัญญูกตเวทีความมีวินัยรักใคร่แน่นแฟ้นมาอย่างยาวนาน

2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยเป็นกระบวนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในรูปแบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียน และผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ในชมรมทั้งการปรึกษาหารือ การวางแผน แบ่งหน้าที่ในลักษณะต่างๆเพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของชมรม

- ชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน มีจุดมุ่งเน้นในบรรยากาศในชมรมเสมือน ครอบครัว ครูและผู้เรียนจึงต้องมีการปฏิสัมพันธ์พูดคุยปรึกษาหารือกันทั้งในด้านการเรียน ด้านดนตรี และด้านครอบครัว เพื่อให้รู้ความต้องการของผู้เรียนและผลักดันดนตรีให้เชื่อมโยงกับความต้องการของผู้เรียนนอกจากการพัฒนาทักษะดนตรีแล้วยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกคนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ในชมรมยังต้องมี การวางแผน ร่วมกันเพื่อเป็นการวางเป้าหมายของชมรม โดยครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางเพื่อวางพื้นฐานให้ผู้เรียนแต่ละคน เนื่องจากลักษณะการเรียนรู้และวิถีชีวิตของผู้เรียนบางคนมีสภาพลำบาก ดังนั้นการเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยจึงไม่ใช่เป้าหมายเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในโรงเรียน ในชมรมจึงมุ่งเน้นการแสดงงานต่างๆ เพื่อ 1) ส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียน 2) เป็นช่องทางของรายได้ของผู้เรียน ในการแสดงหรือการฝึกซ้อมแต่ละครั้งสมาชิกทุกคนจึงมีการพูดคุยกัน ในลักษณะการวางแผนซ้อม การแสดงต่างๆที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้แนะนำ รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ในการเป็นอยู่ในชมรม เช่น การหยอกล้อกัน เป็นต้น

3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทยทุกคนจะมีเครื่องมือเอกที่ต้องรับผิดชอบในการฝึกซ้อมทักษะของตนเอง และยังมีควมรับผิดชอบในชมรมที่ต้องช่วยกันดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยและห้องดนตรีไทย จากการสังเกตจึงพบค่าเฉลี่ยสูงสุด

ในชมรมดนตรีไทยจะต้องมีการมอบหมาย หน้าที่ในชมรมด้านดนตรี ดังนี้ 1) ด้านทักษะดนตรี ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีวินัยมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีเอกของตนเอง อาทิ การทบทวนเพลง การไล่มือ เป็นต้นเป็นการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 2) มีภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีจิตสาธารณะที่ช่วยเหลือส่วนรวมทั้งในด้านการสอนดนตรีให้แก่น้อง หรือการช่วยเหลือกันในชมรม

หน้าที่ด้านการเป็นอยู่ 1) สมาชิกในชมรมทุกคนจะต้องดูแลเครื่องดนตรีไทยและห้องดนตรีไทยอันเป็นสมบัติส่วนรวม 2) มีวินัยและความกตัญญู เคารพครู เครื่องดนตรี รุ่งพื้นที่ และให้เกียรติรุ่นน้อง 3) หน้าที่ในการดูแลระบบจัดการ ด้านอาหารความเป็นอยู่ในการฝึกซ้อม 4) การขนย้าย จัดตั้งวงดนตรีในการแสดงแต่ละครั้ง

4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

การรวมกลุ่มย่อยเป็นการส่งเสริมทักษะที่เชื่อมต่อระหว่างทักษะการบรรเลงเดี่ยวกับการบรรเลงรวมวง การรวมกลุ่มย่อยแบ่งเป็นหลายกรณี ได้แก่ การรวมกลุ่มย่อยของผู้ที่มีทักษะแตกต่างกัน เพื่อพัฒนาทักษะรายกลุ่ม หรือการรวมกลุ่มย่อยเพื่อฝึกซ้อมระหว่างเครื่องมือเอก เพื่อ

พัฒนาทักษะและทบทวนทางเพลงของเครื่องดนตรีนั้นๆ ในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและระยะยาวนาน มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อย

ด้านดนตรี ในการซ้อมกลุ่มย่อยเป็นการรวมกลุ่มเพื่อฝึกซ้อมพัฒนาทักษะ แบ่งออกเป็น 1) การซ้อมรวมระหว่างเครื่องมือเอก 2) การซ้อมรวมสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางด้านทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านดนตรีสูงคอยช่วยเหลือดูแลผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านดนตรีน้อยกว่า ซึ่งการซ้อมกลุ่มย่อยจะซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียน โดยการ ไล่มือ หรือฝึกซ้อมเพลงขึ้นพื้นฐานเพื่อให้พื้นฐานของผู้เรียนมีความพัฒนาตามกัน ฝึกการเล่นแบบ รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง รุ่นน้องจะพัฒนาตามรุ่นพี่

ด้านการเป็นอยู่ในชมรม ความสนิทสนมกลมเกลียวจากการซ้อมดนตรีเป็นกลุ่มนี้ ทำให้ผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกันในด้านอื่นๆ 1) เล่นกีฬา กลุ่มผู้ชายรวมตัวกันเล่นฟุตบอล 2) งานอดิเรก เช่นอ่านหนังสือ ดูหนัง พูดคุยหยอกล้อ 3) ด้านการเรียน ดิวหนังสือ ทำการบ้าน เป็นต้น

5) กระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนานมุ่งเน้นการฝึกซ้อมรวมวง

กิจกรรมที่ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและระยะยาวนาน มุ่งเน้นอย่างมากคือ กระบวนการกลุ่ม ใน ด้านดนตรี มีการฝึกซ้อมรวมวงเป็นประจำทุกวัน เช่น วงโปงลาง วงเครื่องสาย วงอังกะลุง วงปี่พาทย์ โดยจะสลับสับเปลี่ยนกันไปตามโอกาสหรือการซ้อมเพื่อบรรเลงตามงานต่างๆ ผู้เรียนทุกคนจะร่วมกันวางแผนการซ้อมโดยครูผู้สอนจะเป็นผู้คำแนะนำ ด้านการเป็นอยู่ของชมรม นอกจากกิจกรรมดนตรีแล้วสมาชิกของชมรมทุกคนมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนในชมรมมีบรรยากาศการรับประทานอาหารร่วมกัน ทำงานอดิเรก พูดคุยหยอกล้อ และในวันหยุดหรือจบปีการศึกษาครูผู้สอนจะพาผู้เรียนในชมรมไปรับประทานอาหารและพักผ่อนนอกสถานที่

สำหรับชมรมที่ก่อตั้งยาวนานจะมีจุดเด่นเพิ่มเติมในด้านปฏิสัมพันธ์เกื้อกูลระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันที่แสดงถึงความผูกพันแน่นแฟ้น

คุณลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ลักษณะที่พบในชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน สะท้อนมิติแห่งการร่วมมือร่วมใจกันในชมรมที่มีจุดมุ่งหมายในการฝึกทักษะดนตรีคู่ไปกับทักษะสังคม ปลูกฝังคุณธรรมเป็นทักษะในด้านความสามารถใน เข้าใจ สอดประสานและสร้างสรรค์ แสดงความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหา (Sparfkin, 1993) ทักษะสังคมที่ได้จากการมีระเบียบวินัยของการอยู่ร่วมกันในชมรมดนตรีไทย กิจกรรมต่างๆในชมรมไม่ว่าจะเป็น พิธีไหว้ครู/เคารพครูอาจารย์และเครื่องดนตรีการซ้อมรวมวงรุ่นพี่

สอนรุ่นน้อง / เพื่อนสอนเพื่อนการประชุมหารือในชมรมการมีวินัยนักดนตรีรับประทานอาหารร่วมกัน
ล้วนเป็นทักษะสังคมที่ถูกพัฒนาควบคู่ไปกับทักษะทางด้านดนตรี

1.2 ด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย

การเรียนการสอนในชมรมดนตรีไทย มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนที่สนใจ ได้ศึกษาหรือฝึกฝนทักษะเพิ่มเติมจากในชั้นเรียน การเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรมจึงมีความเข้มข้นของการฝึกทักษะได้ดีกว่าการเรียนในชั้นเรียน ทั้งการพัฒนาทักษะให้เป็นที่ไปตามลำดับขั้นจนถึงขั้นสูงที่สามารถคิดสร้างสรรค์แปลทำนองได้ด้วยตนเอง ในการวิเคราะห์ผลทางด้านทักษะดนตรีไทยของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวชี้วัดด้านทักษะ 7 ขั้น (Simpson, 1966) ที่คาดว่าจะพบในชมรมดนตรีไทย ได้แก่ 1) ขั้นการรับรู้ (Perception) 2) ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) 3) ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) 4) ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) 5) ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) 6) ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) 7) ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination) ผู้วิจัยได้สรุปผลตามชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างครอบคลุมจาก การสัมภาษณ์ครูผู้สอน การสัมภาษณ์ผู้เรียน และการสังเกต โดยแสดงแหล่งข้อมูลเป็นตารางและความเรียงดังต่อไปนี้

1.2.1 ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจากการสังเกตจำนวน 10 คาบ ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์บางส่วนโดยผู้วิจัยได้ขีดเส้นใต้เพื่อเน้นประเด็นที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับตัวชี้วัดของทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น (Simpson, 1966) ดังต่อไปนี้ตารางที่

ตาราง 21 ข้อค้นพบจากการสังเกตทางด้านทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น

รูปแบบกิจกรรม	ระยะเริ่มต้นจัดตั้งชมรม	จัดตั้งชมรมต่อเนื่องยาวนาน
1. ขั้นการรับรู้ (Perception)	<u>โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีความสนใจและสามารถเล่นเครื่องดนตรีได้อย่างน้อยคนละ 1 ชนิด</u> สืบเนื่องจากโครงการดนตรีไทย 100 เปอร์เซ็นต์ของกระทรวงวัฒนธรรม	<u>สมาชิกใหม่ร่วมฟังและสังเกตการซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนดนตรี</u>

รูปแบบกิจกรรม	ระยะเริ่มต้นจัดตั้งชมรม	จัดตั้งชมรมต่อเนื่องยาวนาน
2. <u>ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)</u>	ผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่เข้าชมรมในระยะแรก แม้เคยฝึกการอ่านโน้ตเพลงไทยเบื้องต้น แต่ผู้เรียนกลุ่มนี้ยังไม่มี <u>ประสบการณ์ในการอ่านโน้ตที่หลากหลาย</u> ทำให้ยังมีความติดขัด ผิดจังหวะ อยู่บ้าง	พบผู้เรียนที่เข้ามาในชมรมดนตรีไทยระยะหนึ่งที่ยังไม่มีเครื่องมือเอกของตนเอง เข้ามาในชมรมจะมี <u>หน้าที่บรรเลงเครื่องประกอบจังหวะ</u>
3 <u>ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)</u>	ผู้เรียนส่วนใหญ่ในชมรม มีความเข้าใจในพื้นดนตรีไทย การอ่านโน้ต จังหวะดนตรีไทย การบรรเลงเครื่องดนตรีไทยเบื้องต้น แต่บางเครื่องมือหรือบางเทคนิคการบรรเลงครูผู้สอนจะต้องเป็น <u>ต้นแบบ</u> เพื่อให้มีทักษะการบรรเลงที่ถูกต้อง ตั้งแต่การจับเครื่องดนตรี ทำนอง การใช้กล้ำมเนื้อ เทคนิคของเครื่องดนตรี ตี ตี สี่ ตี เป่า ที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไป	<u>ผู้เรียนจะต้องต่อเพลงโดนมี่ต้นแบบจากครู ตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงขั้นสูง</u> แม้กระทั่งการแปลทงที่เป็นการฝึกการสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นแบบอย่างมาตั้งแต่แรกโดยสอนว่าทำนองหลักแบบนี้ สามารถบรรเลงแบบใดได้บ้าง
4. <u>ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)</u>	ผู้เรียนส่วนหนึ่งในชมรมที่ผ่านการฝึกซ้อมโดยมีครูเป็นต้นแบบมาระยะหนึ่งจะสามารถ <u>ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง</u> มีการฝึกซ้อมในเครื่องมือเอกของตน ด น ตรี เพื่อ พั ฒ น า แก่ ไ ข จุ ด บ ก พ ร ่อง ในขั้นนี้ผู้เรียนเริ่มจัดตารางการฝึกซ้อมทั้งซ้อม	ผู้เรียนที่อยู่ในชมรมดนตรีไทยมาระยะหนึ่งจะสามารถบรรเลงหรือฝึกซ้อมได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีการฝึกซ้อมเครื่องมือเอกในเวลาว่างหรือเวลาพัก จากนั้นมีการซ้อมรวมวงในตอนเย็น การซ้อมรวมวงเป็นการรวมตัวของผู้เรียนในวงดนตรีไทยโดยไม่แบ่งแยกระดับ

	เดี่ยว และรวมวง โดยจะทำ ตารางการฝึกซ้อม ว่าจะต้อง ซ้อมเพลงอะไร และในขณะที่ ซ้อมจะมีการประเมินตนเองด้วย การบันทึกเสียงแล้วฟังว่ามี ตรงไหนบกพร่องหรือไม่	ทักษะ ทำให้ผู้เรียนในระดับพื้นฐาน สามารถพัฒนาทักษะให้ดีขึ้นได้
5. ชั้นการปฏิบัติ ทักษะอย่าง ชำนาญ (Complex Overt Response)	ผู้เรียนที่อยู่ในชมรม มากกว่า 1 ปี มีการฝึกซ้อมอย่าง <u>เป็นระบบ</u> เช่น วงปี่พาทย์ จะต้องซ้อมโหมโรงเย็นทุกวัน มี การไล่มือทุกวันเพื่อพัฒนา ผลกำลังในการบรรเลง ผู้เรียน ที่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงชั้นปฏิบัติทักษะอย่าง ชำนาญ ในกลุ่มนี้จะเป็นผู้เรียนที่ มีความสามารถในการประกวดแข่งขัน ได้ ผู้สอนจะทำการประเมินตาม สภาพจริงเพื่อต่อเพลงชั้นสูง หรือส่งเสริมการประกวดระดับ ต่างๆต่อไป	<u>ผู้เรียนที่ฝึกซ้อมมาพอสมควร</u> จะมีทักษะที่ชำนาญขึ้นจนกระทั่ง ผู้สอนเห็นควรว่าต่อเพลงเดี่ยวของ เครื่องมือเอกลิ้นได้ ผู้เรียนที่ ชำนาญจะมีการฝึกซ้อมไล่มือ และ มีการทบทวนเพลงเดี่ยวของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะที่ยากขึ้นต่อไป
5.1 การประกวด	ประกวดในระดับภาค ตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 ได้รับรางวัลชนะเลิศ และในการ ประกวดศิลปหัตถกรรม ระดับประเทศ ได้รับรางวัล ระดับเหรียญทอง	ประกวดในระดับภาคตะวันออกเฉียง ใต้ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 ได้รับรางวัล ตลอดมา และในการประกวด ศิลปหัตถกรรม นักร้อง ระดับประเทศ ได้รับรางวัลระดับ เหรียญทอง
5.2 การบรรเลง เดี่ยว	ครูผู้สอนถ่ายทอดเพลงเดี่ยว ตามความสามารถของผู้เรียน, ตามเกณฑ์การประกวดในระดับ ต่างๆ	ครูผู้สอนถ่ายทอดเพลงเดี่ยว ตามความสามารถของผู้เรียนและ ตามเกณฑ์การประกวดหรือการเข้า ศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

รูปแบบกิจกรรม	ระยะเริ่มต้นจัดตั้งชมรม	จัดตั้งชมรมต่อเนื่องยาวนาน
<p>6.ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)</p>	<p>กระบวนการที่ผู้เรียนร่วมมือร่วมใจกันคิดหรือฝึกซ้อมเพื่อ <u>การแสดง</u> โดยโรงเรียนได้ความยอมรับจากชุมชน ทำให้เกิดการแสดงดนตรีไทยในวาระต่างๆ ของชุมชน และจังหวัด ตราด ในส่วนของการแสดงผู้เรียนจะต้องมีการประยุกต์ใช้ทักษะ ทั้งวงปีพาทย์ วงโปงลาง วงอังกะลุง ประกอบการแสดง โดยมีครูผู้สอนคอยควบคุมและให้คำแนะนำ</p>	<p>ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรมมุ่งเน้นให้ทักษะเกิดจาก <u>การปฏิบัติจริง</u> ผู้เรียนมีโอกาสได้ <u>แสดงดนตรี</u> ร่วมกับกิจกรรมทางศาสนาของวัดทรงธรรม โอกาสการแสดงทำให้ผู้เรียนประสบการณ์และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ</p>
<p>7.ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)</p>	<p>ผู้เรียนในชมรม ที่สามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างชำนาญ และแตกฉานจนสามารถแปร <u>ทางจากทำนองหลักได้</u> เป็นผู้เรียนในวงปีพาทย์ที่ได้เรียนทางฆ้องซึ่งเป็นทำนองหลักของดนตรีไทย เมื่อมีทำนองหลักผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถแปรทางสำหรับเครื่องมือของตนเองได้ แต่จะเป็นการดำเนินทำนองอย่างง่าย ไม่ได้ยากหรือซับซ้อนมากนัก</p>	<p>ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการบรรเลงดนตรีไทยจนถึงขั้นชำนาญและต่อเพลงเดี่ยวเครื่องมือนอก <u>สามารถแปรทางจากทำนองหลักหรือทางฆ้องวงใหญ่ได้</u> โดยครูผู้สอนจะมีการสอนการแปรทางสอดแทรกไปในการต่อเพลง ทำให้ผู้เรียนรู้จักทางเพลงในรูปแบบต่างๆที่นำมาประยุกต์ใช้ได้</p>

<p>7.1 การ ประสบ ความสำเร็จใน การศึกษาต่อ</p>	<p>ผู้เรียนมีความสามารถในการ การแปลทาง แต่ยังคงอยู่ใน การศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดย มีความมุ่งหวังที่จะศึกษาดนตรี ต่อในระดับอุดมศึกษา</p>	<p>การแปรทางของเครื่องดนตรี เป็นการทดสอบหนึ่งในการรับ นิสิต/นักศึกษาเข้าเรียนในทาง ดนตรี ผู้เรียนในชมรมสามารถสอบ เข้าในระดับอุดมศึกษา และสอบ บรรจุเป็นครูสอนดนตรีไทยใน โรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัย</p>
---	---	---

จากข้อค้นพบด้านทักษะปฏิบัติในชมรมดนตรีไทยมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์
ผู้สอนและผู้เรียน ดังต่อไปนี้

“....การเรียนในชั้นเรียนและในชมรมมีความเข้มข้นของการเรียนมีความแตกต่างกัน เป็น
ชมรมที่เรียนเหมือนนักดนตรีชีพ ในห้องเรียนก็จะเรียนพื้นฐาน เตรียมความพร้อม....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“....การเรียนในชมรมและในชั้นเรียนมีลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะกิจกรรมที่สอนในชมรม
จะเน้นทักษะขั้นสูงเป็นการส่งเด็กเข้าประกวดในรายการต่างๆที่สถาบันหรือหน่วยงานต่างๆจัดขึ้น
ส่วนการเรียนการสอนในชั้นเรียนจะเรียนตามตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2551....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“....เข้าชมรมดนตรีไทยเพราะอยากพัฒนาศักยภาพของตนเองว่ามีความสามารถด้านนี้มาก
น้อยแค่ไหน....”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“....เข้าชมรมดนตรีไทยเพราะอยากสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของไทย ไม่ให้หายไป....”

นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“....จุดมุ่งหมายการสอนจริงๆไม่ได้มุ่งเน้นการแข่งขัน สอนไปตามขั้นตอนจนมีความพัฒนา
เมื่อมีความพร้อมทางทักษะก็จะเข้าเกณฑ์ที่จะแข่งขันได้ การแข่งขันเป็นแค่ผลพลอยได้ เมื่อแข่งขัน
ชนะเขาจะมีใบเบิกทางในการเรียนต่อทางดนตรี....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...จุดมุ่งหมายการสอนดนตรีในชมรมคือนักเรียนสามารถเล่นเพลงต่างๆได้ด้วยตนเองและพัฒนาทักษะจนถึงขั้นสูงสามารถประกวดหรือเรียนต่อได้...”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“....จุดมุ่งหมายในการเรียนดนตรีไทย คือ มิวิชาดนตรีติดตัวไปตลอดชีวิต และมีฝีมือในด้านดนตรี....”

นักเรียนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...จุดมุ่งหมายในการเรียนดนตรีไทย คือ อยากเป็นนักดนตรีและอยากเป็นครูดนตรีไทย....”

นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...เมื่อเด็กฝีมือถึงก็จะลองต่อเพลงเดี่ยว ถ้าถึงเกณฑ์การประกวดก็จะส่งประกวด การซ้อมเพื่อประกวดจะซ้อมเข้มข้นขึ้นเหมือนนักดนตรีมืออาชีพ....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...ทักษะสำหรับการประกวดเน้นความพร้อมเพรียงความเรียบร้อย การแปรท่วงที่มีหลักการเช่น ระนาดเอกและซอด้วงจะต้องมีกลอนที่สอดคล้องประสานกันไปด้วยกันเสมอ ครูจะสอนเทคนิคต่างๆ...”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...เด็กมันมีความแตกต่างกันอยู่แล้ว ความสามารถทางดนตรีก็ไม่ได้อยู่ที่อายุของเด็กไม่ได้อยู่ที่ระดับชั้น มันอยู่ที่การพัฒนาของเด็กแต่ละคนไม่เท่ากัน พื้นฐาน การรับรู้ทางด้านดนตรีไม่เท่ากัน เด็กม.1อาจเก่งกว่าเด็กม.6ก็ได้ มันอยู่ที่ความตั้งใจของเด็กด้วย การฝึกซ้อม มุ่งมั่นของเด็กด้วย ครูจะแยกซ้อมให้เด็กเก่งคุมเด็กอ่อน....”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...เด็กที่ความสามารถแตกต่างกันแยกซ้อมเป็นกลุ่มย่อย อาจจะมีการนัดเรียนเพิ่มเติมสำหรับบุคคลที่ไม่สามารถเล่นได้เลย และให้รุ่นพี่ช่วยกันสอนนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน อาจารย์จะปรับเปลี่ยนทางให้เหมาะสมกับรายบุคคล....”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...เนื่องจากเราเป็นโรงเรียนระดับเล็ก ไม่ค่อยมีชื่อเสียง แรกๆชุมชนยังไม่รู้จักว่าเรามีดนตรีไทย เราจึงให้ความร่วมมือทุกอย่างกับชุมชน โดยเฉพาะทางด้านดนตรี จนเป็นที่ยอมรับของชุมชน หลังจากนั้นเวลามีงานอะไรชุมชนจะขอทางโรงเรียนตลอดจนเป็นการสร้างรายได้ให้เด็กอีกทาง...”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทุกปี ทั้งโรงเรียน ชุมชน ศูนย์วัฒนธรรมของพระประแดง มีความเชื่อมโยงกับทางศาสนา พระคุณเจ้าวัดทรงธรรมก็จะติดต่อ เช่น งานเทศมหาชาติ งานทำบุญ...”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...เด็กมีพื้นฐานทางดนตรีมาจากชั้นเรียนเพราะทางโรงเรียนเน้นการครยนดนตรีไทยเด็กจะต้องอ่านโน้ตเพลงไทยได้และเล่นเครื่องดนตรีไทยได้อยู่แล้วอย่างน้อย1ชิ้น ส่วนใครอยากต่อยอดก็จะเข้ามาในชมรม ชมรมเราเพิ่งเริ่มจริงจังได้ 3ปี เด็กส่วนมากจะมีทักษะในระดับหนึ่งสามารถแปรทางได้แต่อาจจะไม่ สละสลวยมากนัก...”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

“...นักเรียน บางคนเพิ่งเข้ามาเพราะมาดูเพื่อนมารอพี่กลับบ้านก็เกิดแรงบันดาลใจอยากเรียนดนตรี นักเรียนในชมรมจึงมีความสามารถที่หลากหลาย การซ้อมก็อาจจะซ้อมแยกกลุ่มเด็กใหม่เด็กเก่า พอเล่นได้ก็จะมารวมวงกัน เด็กที่มีประสบการณ์ก็จะแปรทางได้เพราะครูจะสอนการแปรทางเป็นตัวอย่างทุกรูปแบบ...”

ครูผู้สอนโรงเรียนวัดทรงธรรม, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2561

“...การวัดประเมินผลจะเป็นการลองต่อเพลง ปกติการเรียนดนตรีก็จะมีประเมินอยู่แล้ว ถ้าเราเห็นเด็กเล่นไม่ได้เราก็ไม่ต่อเพลงใหม่ แต่ถ้าเด็กฝีมือถึงแล้วอาจจะเป็นเต็วงง่ายๆแล้วก็ฝึกตีให้คล่อง นักเรียนที่ต่อเพลงแม่บทพวกเพลงโหมโรงเย็น ส่วนมากจะเล่นเพลงหลักได้หมดเพราะเขาเข้าใจการแบ่งมือจากทำนองหลัก...”

ครูผู้สอนโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์, สัมภาษณ์ 25 พฤษภาคม 2561

จากข้อมูลการสังเกตของโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์และโรงเรียนวัดทรงธรรม พบว่า ในวงดนตรีไทยพบผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางด้านทักษะ ตั้งแต่ระดับเบื้องต้นไปจนถึงชำนาญทางด้านทักษะดนตรีแล้ว หากนำตัวชี้วัดในด้านทักษะปฏิบัติทั้ง 7 ชั้น (Simpson, 1966) มาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต จะพบว่าชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้น พบผู้เรียนที่ต่อยอดมาจากในชั้นเรียนที่ได้สอนการอ่านโน้ตเพลงไทยและการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออมาบ้างแล้ว ผู้เรียนที่เริ่มเข้ามาในชมรมดนตรี

ไทยจึงมีพื้นฐานดนตรีมาบ้างและอยากต่อยอดเพื่อพัฒนาทักษะให้ดียิ่งขึ้น แต่ในส่วนของระยะยาวนาน ผู้วิจัยพบผู้เรียนที่อยู่ในขั้นการรับรู้จำนวนหนึ่ง ที่สนใจเข้ามาร่วมในชมรมดนตรีไทยแต่ยังไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีไทย เนื่องจากในชั้นเรียนเป็นการเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง 2551 ที่ยังไม่มุ่งเน้นทักษะทางดนตรี ทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีระยะยาวนานต่างมีผู้เรียนที่มีทักษะตั้งแต่เริ่มต้นพื้นฐานจนไปถึงขั้นสูงสุด

ผลจากการสังเกตด้านทักษะปฏิบัติได้มีความสอดคล้องกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้สอน ผู้เรียน และการสังเกต สามารถสรุปผลว่า

- จุดเด่นทางด้านทักษะของชมรมระยะเริ่มต้น คือ โรงเรียนส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการเรียนดนตรีในชั้นเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยได้อย่างน้อยคนละ 1 ชิ้น ทำให้กิจกรรมชมรมดนตรีไทยนอกเวลาเรียนเป็นการรองรับผู้เรียนที่มีความชื่นชอบหรือต้องการต่อยอดทักษะทางด้านดนตรีจากการเรียนในชั้นเรียน

- ชมรมระยะยาวนาน จัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง ผู้เรียนที่เข้าชมรมดนตรีไทยส่วนมากจึงไม่มีพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อน ครูผู้สอนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพื้นฐานเบื้องต้นให้พัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นเพื่อพัฒนาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนที่สนใจดนตรีไทยได้อย่างแท้จริง

ทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน ได้มีการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนในชมรมด้วยวิธีการเรียนการสอนที่เข้มข้นกว่าการเรียนดนตรีในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น ผู้สอนมีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง สามารถถ่ายทอดเพลงในลักษณะใดได้บ้าง และเมื่อถึงเกณฑ์การประกวดจะส่งเสริมผู้เรียนให้มีโอกาสในเวทีต่างๆ เพื่อ 1) ประสบการณ์ทางด้านดนตรี 2) เป็นใบเบิกทางสำหรับผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อทางด้านดนตรี แม้ว่าทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียนในชมรมมีความหลากหลาย แต่ผู้สอนได้จัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการร่วมมือกันในลักษณะกลุ่ม ทั้งการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อกระจายหน้าที่ให้รุ่นพี่ดูแลและสอนรุ่นน้อง หรือการรวมวงใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรเลงดนตรีร่วมกัน รุ่นน้องพัฒนาทักษะไปตามรุ่นพี่ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการร่วมมือเกื้อกูลในชมรมดนตรีไทยได้อย่างดี

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล เพื่อทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาจากตำรา แนวคิด

ทฤษฎี การสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า มีความสอดคล้องกันในด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ดังนี้

ตัวชี้วัด	ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น		ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน	
	การสัมภาษณ์	การสังเกต	การสัมภาษณ์	การสังเกต
ตัวชี้วัดที่ 1 ขบวนการรับรู้ (Perception)	<p>ครูผู้สอน ในชั้นเรียนผู้เรียน จะมีทักษะดนตรี พื้นฐานทุกคน ผู้เรียน ที่เข้ามาในชมรมจึง เป็นการต่อยอดจาก ห้องเรียน ผู้เรียน เข้าร่วมดนตรีไทย เพราะอยากต่อยอด พัฒนาความสามารถ ทางด้านดนตรี</p>	<p>ปราถนา</p> <p>โรงเรียนส่งเสริมให้ ผู้เรียนทุกคนมีความ สนใจและสามารถเล่น เครื่องดนตรีได้อย่าง น้อยคนละ 1 ชนิด สืบเนื่องจากโครงการ ดนตรีไทย 100 เปอร์เซ็นต์ของ กระทรวงวัฒนธรรมฯ</p>	<p>ปราถนา</p> <p>ครูผู้สอน ผู้เรียนที่สนใจเข้ามา ในชมรมมี 2 กลุ่ม คือ มี ทักษะบ้างเล็กน้อย และกลุ่มที่ไม่มี ความสามารถทางด้าน ดนตรีมาก่อน</p>	<p>ปราถนา</p> <p>พบผู้เรียนใน ชมรมดนตรีไทยใน ชั้นการเปิดบริการ รับรู้ดนตรีไทย ผู้เรียนเข้าใหม่ จำนวน 3 คน</p>
		<p>ปราถนา</p> <p>×</p>	<p>ปราถนา</p> <p>✓</p>	

ตาราง 22 ข้อค้นพบทักษะปฏิบัติ ขบวนการรับรู้

ตาราง 23 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นเตรียมความพร้อม

<p>ตัวชี้วัดที่ 2 ขนรับปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)</p>	<p>ครูผู้สอน ภาครัฐคัดเลือก เครื่องดนตรีของ นักเรียนจะเป็นไปตาม สัมครใจ ใช้วิธีการ สอนไปตามขั้นตอนจน มีความพัฒนา ผู้เรียน แรงบันดาลใจใน การเข้าร่วมดนตรี ไทยและการเลือก เครื่องดนตรีมาจาก ต้นแบบที่ประสบ ผลสำเร็จทางด้าน ดนตรี</p>	<p>✓</p>	<p>ผู้เรียนจำนวน หนึ่งในห้าชมรมใน ระยะแรก แม้เคยฝึก การอ่านโน้ตเพลงไทย เบื้องต้น แต่ผู้เรียนกลุ่ม นี้ยังไม่ประสบความสำเร็จ ในการเล่นโน้ตที่ หลากหลาย ทำให้ยังมี ความติดขัด ดัดจังหวะ อยู่บ้าง</p>	<p>ครูผู้สอน สอดถามความ สัมครใจและมีการ วิเคราะห์ลักษณะ กล้ามเนื้อของผู้เรียน เพื่อเลือกเครื่องดนตรี ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้เรียน แรงบันดาลใจใน การเข้าร่วม คือ การ เห็นรุ่นพี่เป็นต้นแบบ</p>	<p>✓</p>	<p>-พบผู้เรียนที่เข้ามา ในชมรมดนตรีไทย ระยะเวลาหนึ่งที่ยังไม่มี เครื่องมือเอกของ ตนเอง เข้ามาใน ชมรมจะมีหน้าที่ บรรเลงเครื่อง ประกอบจังหวะ</p>
---	--	----------	--	---	----------	---

<p>ตัวชี้วัด 3 ขอบเขตของโดยมีแบบ (Guided Response)</p>	<p>ครูผู้สอน การสอนเด็กในชั้น พื้นฐานจะต้องให้ ความสำคัญกับการ เริ่มต้น ในชมรมมีกลุ่ม ความสามารถ หลากหลายครูจะแยก ชั้นให้เด็กเก่ง ช่วยเหลือกลุ่มอ่อน ให้ เขามีต้นแบบ” ผู้เรียน ครูให้ฝึกโดยการ สังเกตการจับไม้การ บรรเลงแล้วบรรเลงตาม ครูหรือรุ่นพี่</p>	<p>ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็น ชมรม มีความเข้าใจใน พื้นดนตรีไทย การอ่าน โน้ต จังหวะดนตรีไทย การบรรเลงเครื่องดนตรี ไทยเบื้องต้น แต่บาง เครื่องมือหรือบางเทคนิค การบรรเลงครูผู้สอน จะต้องเป็นต้นแบบ เพื่อให้มีทักษะการ บรรเลงที่ถูกต้อง ตั้งแต่ การจับเครื่องดนตรี ทำ นิ่ง การใช้กลัมนือ เทคนิคของเครื่องดนตรี ดิด สี เป่า ที่มี รายละเอียดแตกต่างกัน ไป</p>	<p>ครูผู้สอน สำหรับผู้เรียนที่ไม่มี พื้นฐานทางดนตรีในชั้น แรก ครูจะต้องสอนให้ เขาเห็นให้เขาทำตาม และให้รุ่นพี่ช่วยกันสอน ผู้เรียนที่มีความสามารถ แยกต่างกันอย่างจะ ปรับเปลี่ยนทางให้ เหมาะสมกับรายบุคคล ครูสอนให้และฝึกฝนจน ชำนาญ ผู้เรียน ครูสอนให้ดูแลวิธี ตบและฝึกฝนจน ชำนาญ</p>	<p>-ผู้เรียนจะต้อง ต่อเพลงโดยมี ต้นแบบจากครู ชั้นแต่พื้นฐานไป จนถึงขั้นสูง แม้กระทั่งการแปล ทางที่เป็นการศึกษา การสร้างสรรค์ของ ผู้เรียน ผู้สอนจะเป็น แบบอย่างมาตั้งแต่ แรกโดยสอนว่า ทำนองหลักแบบนี้ สามารถบรรเลง แบบนี้ได้บ้าง</p>
--	---	---	--	--

ตาราง 24 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นตอบสนองโดยมีต้นแบบ

ตาราง 25 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

<p>ตัวชี้วัดที่ 4 ขบวนการปฏิบัติด้วยตนเอง (Mechanism)</p>	<p>ครูผู้สอน ผู้เรียนที่เริ่มเล่นดนตรีได้บ้างแล้ว จะมอบหมายให้รุ่นพี่ช่วยดูช่วยต่อเพลงที่เขายังไม่ได้ และซ่อมแพ้นพัฒนาแก้ไขจุดบกพร่องของตนเอง</p> <p>ผู้เรียน มีการทำตารางเพลงในการซ้อมแต่ละวัน, และจะซ้อมใหม่โรงเย็นทุกวัน</p>	<p>✓</p>	<p>ผู้เรียนส่วนหนึ่งในชมรมที่ผ่านการฝึกซ้อมโดยมีครูเป็นต้นแบบมาระยะหนึ่งจะสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีการฝึกซ้อมในเครื่องมือเอกของตนเอง เพื่อพัฒนาแก้ไขจุดบกพร่อง ในขั้นนี้ผู้เรียนเริ่มจัดตารางการฝึกซ้อมทั้งซ้อมเดี่ยว และรวมวง โดยจะทำตารางการฝึกซ้อมว่าจะต้องซ้อมเพลงอะไร และในขณะที่ยังซ้อมจะมีการปรับแก้เสียงแล้วฟังว่ามีตรงไหนบกพร่องหรือไม่</p>	<p>ครูผู้สอน ผู้เรียนที่สามารถบรรเลงได้แล้ว จะมีการรวมกลุ่มกันซ้อมเอง เพื่อทบทวนเพลงและฝึกฝนในส่วนที่ยังไม่แม่นยำ</p> <p>ผู้เรียน มีการซ้อมรวมวงกันบ่อยครั้ง</p>	<p>ผู้เรียนที่อยู่ในชมรมดนตรีไทยมาระยะหนึ่งจะสามารถบรรเลง หรือฝึกซ้อมได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะมีการฝึกซ้อมเครื่องมือเอกในเวลาว่างหรือเวลาพัก จากนั้นมีการซ้อมรวมวงในตอนเย็น การซ้อมรวมวงเป็นการรวมตัวของผู้เรียนในวงดนตรีไทยโดยไม่แบ่งแยกระดับทักษะ ทำให้ผู้เรียนในระดับพื้นฐานสามารถพัฒนาทักษะให้ดีขึ้นได้</p>
---	---	----------	---	--	---

<p>ตัวชี้วัดที่ 5 วิชาการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)</p>	<p>ครูผู้สอน ผู้เรียนที่ปฏิบัติทักษะได้จนชำนาญ เข้าเกณฑ์การประกวด จะส่งเข้าประกวดตามเวทีต่างๆ ส่วนการสอบจะเป็นการเริ่มต่อเพลงเดี่ยว</p> <p>ผู้เรียน การฝึกซ้อมเพื่อประกวด มีการซ้อมที่เป็นระบบ มีการต่อเพลงเดี่ยวจะคอยชี้แนะในการฝึกซ้อม ให้ความเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น</p>	<p>✓</p>	<p>ผู้เรียนที่อยู่ในชมรม มากกว่า 1 ปี มีการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ เช่น วงปี่พาทย์จะต้องซ้อมใหม่โรงเย็นทุกวัน มีการเล่นมือทุกวันเพื่อพัฒนาเพลงกำลังในการบรรเลง ผู้เรียนที่ได้รับ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงขั้นปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ ในกลุ่มนี้จะเป็นผู้เรียนที่มี สามารถในการประกวด แข่งขันได้ ผู้สอนจะทำการประเมินตามสภาพจริงเพื่อต่อเพลงชั้นสูง หรือ ส่ง เสริม การประกวดระดับต่างๆต่อไป</p>	<p>ครูผู้สอน ผู้เรียนที่มีทักษะสามารถต่อเดี่ยวได้ก็จะเริ่มต่อ ถ้ามีความพร้อมจะส่งเข้าประกวดเพื่อเพิ่มประสบการณ์</p> <p>ผู้เรียน ฝึกซ้อมเพื่อไปประกวดและแสดง ครูต่อเพลงเดี่ยวให้ และคอยชี้แนะการซ้อมให้มีความถูกต้อง</p>	<p>✓</p>	<p>ผู้เรียนที่ฝึกซ้อมมาพอสมควรจะมีทักษะที่ชำนาญยิ่งขึ้น จนกระทั่งผู้สอนเห็นควรวาดต่อเพลงเดี่ยวของเครื่องมือนั้นได้ ผู้เรียนที่ชำนาญจะมีการฝึกซ้อมเล่นมือ และมีการทบทวนเพลงเดี่ยวของตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะที่ยากขึ้นต่อไป</p>
--	--	----------	--	---	----------	---

ตาราง 26 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นปฏิบัติอย่างชำนาญ

<p>ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)</p>	<p>ครูผู้สอน โรงเรียนในให้ ความร่วมมือกับชุมชน ในการจัดการแสดง ต่างๆ โดยผู้เรียนจะ ช่วยกันคิดช่วยกันทำ บางครั้งคนไม่พอ ผู้เรียนจะช่วยกัน แก้ปัญหา</p> <p>ผู้เรียน มีทักษะการทำงาน ร่วมกัน ได้ฝึกทักษะ จากการทำงาน</p>	<p>✓</p>	<p>มีผู้เรียนในวงอังกะ ลังขาดซ่อม 3 คน ทำ ให้บางเสียงขาดหายไป ผู้เรียนในวงจะต่อลงมา ช่วยกันบรรเลงเพื่อให้ เสียงบรรเลงมีความ กลมกลืน</p>	<p>ครูผู้สอน มีการออกงานทั้ง โรงเรียน ชุมชน ศูนย์ วัฒนธรรม ของพระ ประแดง การออกงาน ต่างๆจะมีการใช้เพลง ในแต่ละพิธีแตกต่างกัน ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และ ใช้ทักษะ ความคิดได้ จริง เช่น พระมา ใช้ เพลงอะไร จุดเทียนใช้ เพลงอะไร</p> <p>ผู้เรียน มีการออกงานต่างๆ ทำให้ได้ซ่อมและฝึก จากการทำงาน จริง..."</p>	<p>✓</p>	<p>ขณัการเก็บ ข้อมูลเป็นช่วง ฝึกซ้อมเพื่อไปแสดง งานมหัศจรรย์ที่ วัดทรงธรรม ผู้เรียน บางคนขอลาเพื่อ ทำงานบ้าน ทำให้ เครื่องดนตรีไม่ครบ วง ครูและผู้เรียน แก้ปัญหาด้วยการ ซ้อมรุ่นน้องที่เพิ่ง เข้ามาใหม่ให้ฝึกตี เครื่องประกอบ จังหวะ และนำวงไป บรรเลงเป็นรูปแบบ เครื่องสายผสมเป พาทย์</p>
---	---	----------	---	--	----------	---

ตาราง 27 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติขั้นประยุกต์ใช้

<p>ครูผู้สอน ผู้เรียนมี ความสามารถหลากหลาย ผู้เรียนที่มีความชำนาญ สามารถแปรทางได้ แต่ อาจจะไม่ละเอียด ผู้เรียน สามารถแปรทางได้ เพราะเรียนทางซ้อนวง ใหญ่</p>	<p>ผู้เรียนในชมรม ที่ สามารถปฏิบัติทักษะได้ อย่างชำนาญและแตกฉาน จนสามารถแปรทางจาก ทำนองหลักได้ เป็นผู้เรียน ในวงปี่พาทย์ที่ได้เรียนทาง ซ้อนซึ่งเป็นทำนองหลักของ ดนตรีไทย เมื่อมีทำนอง หลักผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถ แปรทางสำหรับเครื่องมื่อ เองของตนเองได้ แต่จะ เป็นการดำเนินทำนอง อย่างง่าย ไม่ได้ยากหรือ ซับซ้อนมากนัก</p>	<p>ครูผู้สอน ในชมรมจะมีเด็กตั้งแต่ ทักษะระดับต้นจนถึง ระดับสูง ส่วนมากครูจะสอน หลายเพลง แล้วให้คิดทาง ด้วยตนเอง จากที่ครูเคย แนะนำแนวท่วงไว้แล้ว ว่า ทางซ้อนลักษณะนี้แปรทาง แบบนี้ได้บ้าง <u>ผู้เรียน</u> สามารถแปรทางได้ เพราะตอนแรกครูจะสอน ทางซ้อนก่อนแล้วถึงต่อทาง เครื่องมื่อให้ และสอนให้ ตัดแปลงเวลาเจอลูกซ้อน แบบนี้</p>	<p>ผู้เรียนที่มี ประสบการณ์ในภาว บรรเลงดนตรีไทย จนถึงขั้นชำนาญและ ต่อเพลงเดี่ยว เครื่องมื่อเอก สามารถแปรทางจาก ทำนองหลักหรือทาง ซ้อนวงใหญ่ได้ โดย ครูผู้สอนจะมีการสอน การแปรทาง สอดแทรกไปในการ ต่อเพลง ทำให้ผู้เรียน รู้จักทางเพลงใน รูปแบบต่างๆที่นำมา ประยุกต์ใช้ได้</p>	<p>ผู้เรียนที่มี ประสบการณ์ในภาว บรรเลงดนตรีไทย จนถึงขั้นชำนาญและ ต่อเพลงเดี่ยว เครื่องมื่อเอก สามารถแปรทางจาก ทำนองหลักหรือทาง ซ้อนวงใหญ่ได้ โดย ครูผู้สอนจะมีการสอน การแปรทาง สอดแทรกไปในการ ต่อเพลง ทำให้ผู้เรียน รู้จักทางเพลงใน รูปแบบต่างๆที่นำมา ประยุกต์ใช้ได้</p>
---	--	--	--	--

ตาราง 28 ข้อค้นพบจากการสังเกตทักษะปฏิบัติชิ้นการริเริ่มสร้างสรรค์

ผลของการสังเกตข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้สอน ผู้เรียน สามารถสรุปผลได้ว่า การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีความมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางดนตรีดนตรีไทยจากการฝึกปฏิบัติจริง จึง พบข้อสรุปด้านมิติตัวชี้วัดด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)

1) ชั้นการรับรู้ (Perception)

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติดนตรีไทยได้อย่างน้อย 1 ชั้น และอ่านโน้ตดนตรีไทยได้ การเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยจึงเป็นการต่อยอดความสามารถทางด้านดนตรีของผู้เรียนในโรงเรียน

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน ผู้เรียนที่เข้าร่วมชมรมดนตรีไทยส่วนมากไม่มีพื้นฐานทางดนตรีมาก่อน ครูจึงต้องให้ความสำคัญกับพื้นฐานทางดนตรี โดยเริ่มตั้งแต่การฟังดนตรีไทย

2) ชั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ ผู้เรียนมีพื้นฐานทางด้านจังหวะ และการอ่านโน้ตมาจากชั้นเรียน การเรียนการสอนในชมรมจึงเน้นต่อยอดไปในทางปฏิบัติมากขึ้น

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีจุดเด่นคือ ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียน อาทิ บุคลิก กล้ามเนื้อ ที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรี โดยสอนจากชั้นพื้นฐานเพื่อผู้เรียนมีพื้นฐานการบรรเลงที่ดี

3) ชั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)

ทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามครูหรือรุ่นพี่ เนื่องจากการเรียนดนตรีจำเป็นต้องมีต้นแบบในการบรรเลง การสาธิตการจับไม้และกลวิธีการบรรเลงต่างๆ

4) ชั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)

ผู้เรียนมีการฝึกซ้อมด้วยตนเอง ทั้งการซ้อมเดี่ยวและการซ้อมกลุ่มย่อยในช่วงเวลาพักหรือเวลาว่าง ก่อนซ้อมรวมวง เป็นการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลได้อย่างดี

5) ชั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)

ผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างชำนาญ ครูผู้สอนจะมีการประเมินผลตามสภาพจริงเมื่อผู้เรียนเข้าเกณฑ์การประกวด จะมีการส่งเสริมเพื่อส่งเข้าประกวดในเวทีต่างๆ อีกทั้งยังมีการต่อเพลงเดี่ยวเพื่อพัฒนาฝีมือของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น

6) ขั้นตอนการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)

ทั้งชมรมที่ระยะเริ่มต้นและชมรมระยะยาวนาน มีความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนมีเวทีการแสดงความสามารถ อาทิ การบรรเลงในโรงเรียน การแสดงร่วมกับชุมชน การประกวดแข่งขันในเวทีต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง เป็นการฝึกความกล้าแสดงออกและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของผู้เรียน

7) ขั้นตอนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)

แม้ว่าชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาการก่อตั้ง และวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ผู้เรียนในชมรมพบความหลากหลายตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสามารถคิดสร้างสรรค์หรือแปรทางได้เนื่องจากการเรียนการสอนในชมรมดนตรีไทยที่ผู้สอนได้มีการพัฒนาผู้เรียนจากขั้นพื้นฐาน โดยเริ่มจากทางซอวงใหญ่ หรือทำนองหลัก ที่ผู้สอนได้วางแนวทางอันเป็นพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนแตกฉานทางด้านการบรรเลง ทำให้ผู้เรียนที่มีความชำนาญสามารถแปรทางจากทำนองหลักง่ายๆได้

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการสังเกตในด้านทักษะปฏิบัติ พบว่าทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ หากผู้เรียนมีความประสงค์ในการแข่งขันหรือเรียนต่อทางด้านดนตรี ครูผู้สอนจะสนับสนุนและแนะนำอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าระยะเวลาการก่อตั้งชมรมมิได้มีผลต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียน ในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นสามารถพัฒนาศักยภาพทางดนตรีจนได้รับรางวัลในระดับภาคและระดับประเทศ การพัฒนาชมรมดนตรีไทยเพียงระยะเวลา 3 ปีนี้ สืบเนื่องจากโรงเรียนศิริเวสรัตน์ เพ็ชรอุบลภัทท์เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในบริบทของชนบท มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากร ส่งผลถึงความสามารถทางวิชาการ ผู้อำนวยการจึงมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมทางด้านทักษะดนตรีไทย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับทางชุมชน และเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนขนาดเล็กได้ ปัจจุบันจึงได้เป็นตัวแทนโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์ และมุ่งส่งเสริมในความเป็นเลิศทางด้านดนตรี จึงมีการจัดค่ายพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีในทุกปีการศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อข่า ทำให้ผู้เรียนในชมรมมีโอกาสในการพัฒนาทักษะดนตรีไทยได้อย่างดี

ในส่วนของชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีจุดเด่นในด้านความเป็นพลวัตของชมรม แม้จะผลัดเปลี่ยนยุคสมัย ทั้งผู้อำนวยการและครูผู้สอน แต่ชมรมดนตรีไทยยังคงอยู่ โดยมีการสืบทอดการเรียนการสอนจากรุ่นสู่รุ่น มีการร่วมมือจากศิษย์เก่าที่มีความผูกพันแน่นแฟ้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ความผูกพันร่วมมือร่วมใจกันระหว่างครู ศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่า แต่ด้วยบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่

ที่มีความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านวิชาการ จึงทำให้ในด้านการจัดกิจกรรมอื่น ๆ มีข้อจำกัดทางด้านเวลา ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีวินัยนักดนตรีในตนเอง เพื่อสละเวลาว่างจากการเรียนมาฝึกซ้อมทักษะดนตรี

การประสบความสำเร็จของชมรมดนตรีไทยเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือเกื้อกูล ช่วยเหลือกันของสมาชิกในชมรม ครูผู้สอน ผู้อำนวยการ และผู้มาส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของชมรมดนตรีให้มีการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียน ทั้งนี้ความสำเร็จทางด้านดนตรีและความร่วมมือล้วนขึ้นอยู่กับบริบทโรงเรียน บุคลากร ครูผู้สอนดนตรี ผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมดนตรีไทย เนื่องจากดนตรีไทยยังต้องมีการสนับสนุนจากส่วนต่างๆ อาทิ ด้านการจัดการ เครื่องดนตรี การจัดการแสดง การฝึกซ้อมของผู้เรียน การเข้าค่ายเพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียน เป็นต้น

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย รวมทั้งเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกต แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร หนังสือคู่มือ มีจำนวน 30 หน้า ประกอบด้วยปก คำนำ คำชี้แจงการใช้แนวทาง สารบัญ และเนื้อหาโดยมีรายละเอียดหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ตอนที่ 2 คุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งตำรา ทฤษฎี เอกสาร รวมทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตจากชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียร์อุปถัมภ์ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและโรงเรียนวัดทรงธรรมเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาได้แก่ กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ซึ่งแนวทางฉบับนี้มุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีการเสริมสร้างทั้งด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นทักษะสังคม และเสริมสร้างทักษะดนตรีไทยเพื่อสืบสานมรดกของชาติ ซึ่งในเล่มแนวทางฉบับนี้ได้มีการนำเสนอแนวทางที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการ

วิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ได้มีการเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น เพื่อเกิดการจัดกิจกรรมในชมรมอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอน ดังตารางการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรดังต่อไปนี้

ตาราง 29 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร	แหล่งที่มาของข้อมูล				แหล่งที่มา
	ตำราแนวคิดทฤษฎี	งานวิจัย	การสัมภาษณ์	การสังเกต	
ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย					ตำรา -กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). <i>แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12.</i>
1.1 วัตถุประสงค์ของชมรมดนตรีไทย	✓			✓	- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). <i>นโยบายเด็กไทยเล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด เริ่มปีการศึกษา 60</i>
1.2 แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทย	✓	✓	✓	✓	- อนุรักษ์ สุธงจิตต์. (2535). <i>จิตวิทยาการสอนดนตรี.</i>
1.2.1 ความรับผิดชอบของครูดนตรีเกี่ยวกับเรื่องความพร้อมการเรียนการสอนดนตรี	✓				กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
1.2.2 สิ่งที่สำคัญในการจัดกิจกรรมดนตรี	✓	✓			- อนุรักษ์ สุธงจิตต์. (2560). <i>วิธีวิทยาการสอนดนตรี.</i>
1.2.3 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนดนตรี	✓		✓	✓	กรุงเทพมหานคร: พรณิพรีนติ้งเซ็นเตอร์จำกัด.
1.2.4 ข้อคำนึงในการสอนทักษะ	✓				- มนตรี ตราโมท. (2541). <i>ดุริยางคศาสตร์ไทย.</i>
1.2.5 การประเมินทักษะดนตรี			✓	✓	กรุงเทพมหานคร: มติชน.
1.2.6 การประสบความสำเร็จในการแข่งขันและการศึกษาต่อ					- สัจด์ ภูเขาทอง. (2539). <i>การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย.</i> กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. งานวิจัย

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรม ดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการ เรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร	แหล่งที่มาของข้อมูล				แหล่งที่มา
	ตำราแนวคิดทฤษฎี	งานวิจัย	การสัมภาษณ์	การสังเกต	
					<p>- วิชาลัมพท์ เหล่าวานิช. (2556). กระบวนการ กลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตร การศึกษา ขั้นพื้นฐาน. วิชาศึกษาแนวโบราณคดีความรู้</p> <p>- วิรัช ชูสูงเนิน. (2525). ดนตรีเบื้องต้น สำหรับครู ประถม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ.</p> <p>- สายพิน พุทธิสาร. (2543). การศึกษาการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดวงดนตรี ไทยถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารี. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), สาขาวิชา ดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและ นาฏศิลป์ศึกษา จุฬาลงกรณ์</p>
ตอนที่ 2 คุณลักษณะชมรมดนตรี ไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้ แบบร่วมมืออย่างถาวร 2.1 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ	✓	✓	✓	✓	<p><u>การสัมภาษณ์</u></p> <p>- มานพ จักษา. ครูผู้สอนดนตรีไทย โรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์</p> <p>- ลัดดา จักษา. ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริ เวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.</p> <p>- ณิชกุล นาคะเต. ครูผู้สอนดนตรีไทย โรงเรียนวัดทรงธรรม.(12 เมษายน 2561). สัมภาษณ์.</p>

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรม ดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการ เรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร	แหล่งที่มาของข้อมูล				แหล่งที่มา
	ตำราแนวคิดทฤษฎี	งานวิจัย	การสัมภาษณ์	การสังเกต	
					<p>- นักเรียนในชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.</p> <p>- นักเรียนในชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรม. (12 เมษายน 2561). สัมภาษณ์.</p> <p><u>การสังเกต</u></p> <p>- ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561)</p> <p>- ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรม. (12 เมษายน 2561)</p> <p><u>ตำรา</u></p> <p>- ทิศนา แคมมณี. (2547). <i>ศาสตร์การสอน</i>. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>- พรพิมล พรพิรชนม์. (2550). การจัดการกระบวนการเรียนรู้. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.</p> <p>- Johnson, D. J. a. R. (2002). MEANINGFUL ASSESSMENT: A manageable and Cooperative Process</p>
ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย	√	√	√	√	<p><u>ข้อมูลการสัมภาษณ์</u></p> <p>- มานพ จักษา. ครูผู้สอนดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์</p> <p>- ลัดดา จักษา. ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561).</p>

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรม ดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการ เรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร	แหล่งที่มาของข้อมูล				แหล่งที่มา
	ตำราแนวคิดทฤษฎี	งานวิจัย	การสัมภาษณ์	การสังเกต	
					<p>สัมภาษณ์.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ณิชกุล นาคะเต. ครูผู้สอนดนตรีไทย โรงเรียนวัดทรงธรรม.(12 เมษายน 2561). สัมภาษณ์. - นักเรียนในชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิรี เวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม2561). สัมภาษณ์. - นักเรียนในชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัด ทรงธรรม. (12 เมษายน 2561). สัมภาษณ์. <p><u>การสังเกต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิรีเวสเพียร อุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561) - ชมรมดนตรีไทยโรงเรียนวัดทรงธรรม. (12 เมษายน 2561) <p><u>ตำรา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ณิชกุล สุทธจิตต์. (2535). <i>จิตวิทยาการ สอนดนตรี</i>. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. - ณิชกุล สุทธจิตต์. (2560). <i>วิธีวิทยาการ สอนดนตรี</i>. กรุงเทพมหานคร: พรรณีพ ริ้นตั้งเซ็นเตอร์ จำกัด. - มนตรี ตราโมท. (2541). <i>ดุริยางค ศาสตร์ ไทย</i>. กรุงเทพมหานคร: มติชน. -Simpson, E. (1966). <i>The Classification Of Educational Objectives, Psychomotor Domain</i> .Urbana.

เมื่อได้แหล่งข้อมูลครบแล้วผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร เป็นลักษณะหนังสือคู่มือ มีจำนวน 30 หน้า ประกอบด้วยปก คำนำ คำชี้แจงการใช้แนวทาง สารบัญ และเนื้อหา ทั้ง 3 ตอน

ภาพที่ 7 ตัวอย่างรูปเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

คำนำ

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการเก็บรวบรวม ข้อมูลทั้งตำรา ทฤษฎี เอกสาร รวมทั้งการ สัมภาษณ์และการสังเกตจากชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียร์อุปถัมภ์ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและโรงเรียนวัดทรงธรรมเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรี ไทยในระยะยาวนาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางฉบับนี้เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ทฤษฎีการ เรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ซึ่งแนวทางฉบับนี้มุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมี การเสริมสร้างทั้งด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นทักษะสังคม และเสริมสร้างทักษะดนตรีไทยเพื่อสืบสานมรดก ของชาติ ซึ่งในเล่มแนวทางฉบับนี้ได้มีการนำเสนอแนวทางที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนสอดคล้องตาม วัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจศึกษา การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ได้มีการเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น เพื่อเกิดการจัดกิจกรรมในชมรมอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาศรมดนตรีไทยต่อไป

ณภัทร อนันตศรี

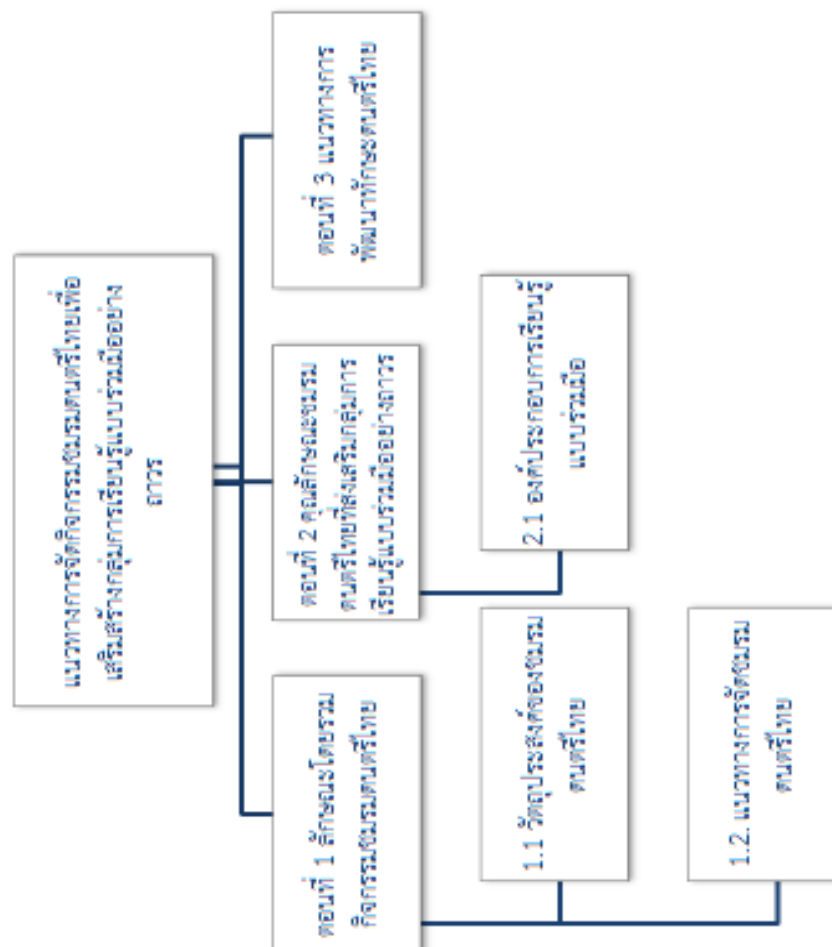
ภาพที่ 8 คำนำ

คำนำในเล่มแนวทางนี้จะเป็นการบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำที่มีความเกี่ยวข้องกับ งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและข้อมูลจากชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนศิริเวสเพียร์ อุปถัมภ์และโรงเรียนวัดทรงธรรม ที่แสดงถึงกิจกรรมต่างๆที่มีกระบวนการกลุ่ม การพัฒนาทักษะดนตรี อีกรังยังมีการปลูกฝังทักษะสังคมของการอยู่ร่วมกันในชมรมดนตรีไทย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้ ผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์ออกมาตามกรอบตัวชี้วัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนำเสนอเป็นแนวทางจัด กิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

นอกจากนั้นยังมีคำชี้แจง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจจุดมุ่งหมายและสามารถศึกษาแนวทางเพื่อนำ ไปใช้ได้อย่างเป็นเป็นประโยชน์สูงสุดคำชี้แจงการใช้แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อม เสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้ เป็นเอกสารแนวทางสำหรับผู้สอนหรือผู้สนใจในด้านการ จัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยอันเกิดการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่ม ซึ่งมีปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมืออันเป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทั้งด้าน ทักษะดนตรีไทยและทักษะสังคมให้เกิดขึ้นกับกิจกรรมชมรมดนตรีไทยของโรงเรียน ซึ่งในเนื้อหาเล่ม แนวทางมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมชมรม ดนตรีไทยที่เสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร และการสอนทักษะปฏิบัติตั้งแต่ระดับเบื้องต้น จนถึงขั้นสูงโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ของซิมป์สัน ทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะดนตรีไทยในชมรมอย่างเป็นลำดับขั้น

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้เป็น กรอบการดำเนินที่มีโครงสร้างกับทฤษฎีด้านการศึกษาที่มีความครอบคลุมทั้งทักษะสังคม กล่าวคือ

การเรียนรู้ในลักษณะร่วมมือกัน การมีวินัยนักดนตรี การมีทักษะสังคม และครอบคลุมถึงทักษะดนตรีไทยที่ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ต่อยอด เป็นความสามารถหรือแม้กระทั่งเพื่อประกวดในระดับต่างๆและศึกษาต่อทางดนตรีในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้สอนหรือผู้ศึกษาแนวทางฉบับนี้ควรพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยด้านต่างๆเพื่อปรับใช้ในบริบทโรงเรียนของมีความแตกต่างกัน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชมรมดนตรีไทยและวงการดนตรีไทย

ภาพที่ 9 โครงสร้างเล่มแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยเพิ่มเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบความเชื่อมโยงของทฤษฎีของสไตเนอร์

(Steiner, 1988) โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในด้านครูผู้สอน ผู้เรียน เพื่อเป็นตัวกำหนดแนวทางสำหรับด้านครูผู้สอน (Teacher) และผู้เรียน (Student) ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 ได้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมชมรม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจ การจัดกิจกรรมชมรมจึงเกิดขึ้นในลักษณะของกระบวนการกลุ่มที่มีผู้เรียนหลากหลายชั้นเรียนอยู่ร่วมกัน รูปแบบกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนทำร่วมกัน ในลักษณะชมรมนี้ก่อให้เกิดการร่วมมือกัน การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเปรียบเสมือนการนำทฤษฎีมาตีแผ่เพื่อสร้างกรอบการเรียนรู้ที่เป็นระบบระเบียบจากตัวชีวิตในทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อสร้างกิจกรรมที่เอื้อต่อการร่วมมือร่วมใจของผู้เรียนในชมรมให้เป็นไปทิศทางที่เกิดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร จากการปฏิรูปการศึกษาปีพุทธศักราช 2542 และเกิดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544 ทำให้เกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด จนถึงหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 เกิดชมรมดนตรีไทยเป็นการรวมกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจในดนตรีไทย โดยมีครูผู้สอนดนตรีไทยเป็นผู้ดูแลชมรม เพื่อจัดทำกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมทักษะและความรู้ให้แก่ผู้เรียนในชมรม ปัจจุบันได้มีชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ด้านดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียน โดยจัดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเปรียบเสมือนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม อยู่ในลักษณะบ้านหรือครอบครัว คือการเกื้อกูลกันระหว่างนักเรียนในชมรมซึ่งส่งผลให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมดนตรีที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอย่างรอบด้าน ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีต่อไป เนื้อหาของการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในตอน ที่ 1 กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ประกอบไปด้วย 1) วัตถุประสงค์ของชมรมดนตรีไทย 2) แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทย อันประกอบไปด้วยความรับผิดชอบของครูดนตรี สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี และองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนดนตรีที่มีมีจุดประสงค์ในการพัฒนาทักษะดนตรี (Cognitive Domain) ทักษะด้านความรู้สึกซาบซึ้ง (Affective Domain) และสาระทางดนตรี (Cognitive Domain)

แนวคิดเรื่องการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 ได้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมชมรม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจ การจัดกิจกรรมชมรมจึงเกิดขึ้นในลักษณะของ “การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม” ที่มีผู้เรียนหลากหลายซึ่งเรียนอยู่ร่วมกัน รูปแบบกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนทำร่วมกันในลักษณะชมรมนี้ก่อให้เกิดการร่วมมือกัน การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเปรียบเสมือนการนำพฤติกรรมการร่วมมือเพื่อสร้างกรอบการเรียนรู้ที่เป็นระบบระเบียบจากตัวชีวิตในหลักสูตรการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อสร้างกิจกรรมที่เอื้อต่อการร่วมมือร่วมใจของผู้เรียนในชมรมให้เป็นไปทิศทางที่เกิดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ดนตรีไทยได้มีการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยวิธีมุขปาฐะ ผ่านบ้าน วัด วัง เป็นศูนย์กลางในการเล่าเรียนเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทยผ่านพิธีต่างๆของโบราณ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาภายหลัง ซึ่งวิชาดนตรีเริ่มบรรจุเข้ามาในหลักสูตรตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกระทรวงธรรมการ ในปี 2435 โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดนตรีที่แสดงให้เห็นว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่สร้างสุนทรีย์ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากการขับร้องจากวิถีชีวิตของคนไทย ในเวลาต่อมาได้มีการกำหนดให้นักเรียนทุกคนมีผลการ ร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของส่วนรัฐบาลที่มีบทบาทต่อระบบการศึกษาของไทย รวมทั้งวิชาดนตรีในขณะนั้นด้วย แนวคิดด้านดนตรีที่ชัดเจนจะอยู่ในช่วง พ.ศ. 2503 ที่เน้นทักษะดนตรีในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตร พ.ศ.2503 ได้ขยายโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีสิทธิในการเรียนดนตรี ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากการพัฒนานักดนตรีในระดับอาชีพ เมื่อถึงหลักสูตร พ.ศ. 2521 วิชาดนตรีได้ถูกบรรจุอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนทุกคนหรือส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแสดงออกตามลักษณะกิจกรรมนั้นๆ มีการเปิดวิชาเลือกเสรีให้นักเรียนที่มีความสนใจเฉพาะสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนดนตรีมากขึ้นจากชั่วโมงเรียนปกติในหลักสูตร (วิชาสัมพันธ์ วิทยาลัยพหุฯ, 2556)

ภาพที่ 10 ตัวอย่างเนื้อหาเรื่องลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ตอนที่ 2 คุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ด้วยการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ตัวชี้วัด ในการเรียนดนตรีไทยเป็นการปูพื้นฐานในทางปฏิบัติทักษะควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม การเกื้อกูลกันของสมาชิกในชมรมซึ่งถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการฝึกทักษะดนตรีเนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้เป็นพื้นฐานของทักษะสังคมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวัง และการยอมรับของสังคม ในการฝึกดนตรีไทยเป็นกลุ่มในชมรมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่รู้ตัว เนื้อหาตอนที่ 2 จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้ง 5 ด้าน (Johnson, 2002) ได้แก่ 1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction) 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills) 5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

คุณลักษณะการจัดการกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่เสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร	
องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ	แนวทางการจัดการกิจกรรม
<p>1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)</p> <p>คำสำคัญ : กิจกรรมร่วมกันทั้งทางด้านดนตรีและการเป็นอยู่, การละลายพฤติกรรม, ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p>	<p>แนวทางสำหรับผู้สอน</p> <p>ครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างชั้นหรือผู้เรียนที่อยู่ชมรมมานานกับผู้เรียนที่เพิ่งเข้าร่วมชมรมได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งกิจกรรมทางด้านดนตรีและกิจกรรมด้านการเป็นอยู่ในชมรม เพื่อสร้างความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ละลายพฤติกรรม ป้องกันการแบ่งแยกระหว่างผู้เรียนที่อยู่ชมรมมาก่อนและผู้เรียนที่เพิ่งเข้าชมรม อีกทั้งครูผู้สอนควรสอนทั้งด้านทักษะควบคู่กับการปลูกฝังทักษะสังคม</p> <p>แนวทางสำหรับผู้เรียน</p> <p>ผู้เรียนมีการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันในชมรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรม ฝึกการเป็นผู้ให้และผู้รับ</p>
<p>2) การปฏิสัมพันธ์ท่าหรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction)</p> <p>คำสำคัญ : บรรยากาศการเป็นอยู่ในครอบครัว, ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นพูดคุยได้ทุกเรื่อง, สร้าง</p>	<p>แนวทางสำหรับผู้สอน</p> <p>ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเป็นอยู่ในชมรมให้คล้ายกับการเป็นอยู่ในครอบครัว ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นพูดคุยได้ทุกเรื่อง เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กันกับครูและผู้เรียน ครู</p>

ภาพที่ 11 ตัวอย่างเนื้อหาคุณลักษณะชมรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย

กิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการรวมของผู้เรียนที่สนใจเรียนดนตรีไทย ทำให้สภาพการเรียนการสอนมีบรรยากาศแตกต่างไปจากในชั้นเรียน ทั้งผู้เรียนที่ต่างระดับชั้น ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไป ความหลากหลายทางทักษะที่พบตั้งแต่ระดับเบื้องต้นไปจนกระทั่งทักษะขั้นสูง ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ทางด้านทักษะที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น ตามทฤษฎีการสอนปฏิบัติทักษะ 7 ขั้น ของซิมป์สัน (Simpson, 1966) จึงเกิดการสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงเป็นแนวทางสำหรับการสอนปฏิบัติในชมรมดนตรีไทย ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ (Perception) 2) ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) 3) ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) 4) ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) 5) ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) 6) ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) 7) ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination) ในขั้นตอนของการฝึกฝนทักษะจะต้องมีการวัดประเมินผลผู้เรียนอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในลำดับต่อไป จึงมีเนื้อหาการประเมินผลในกิจกรรมดนตรีเพื่อเป็นการวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม

เนื้อหาทั้ง 3 ตอนจะมีความครอบคลุมทางด้านทักษะดนตรีของผู้เรียนที่ระดับชั้นและความสามารถแตกต่างกันเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะอย่างเป็นลำดับขั้น อีกทั้งยังครอบคลุมเรื่องของการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งถือเป็นทักษะสังคมที่ส่งผลให้สมาชิกในชมรมเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือกันอย่างถาวร

การสร้างแนวทางฉบับนี้ได้นำตัวชี้วัดของการเรียนรู้แบบร่วมมือและตัวชี้วัดทางด้านทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น ที่สอดคล้องกับชมรมดนตรีไทยที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชมรมดนตรีไทยโรงเรียนคีรีเวสเพียรอุปถัมภ์ที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้น และโรงเรียนวัดทรงธรรมที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยอย่างยาวนาน เพื่อศึกษาลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นและความเป็นอยู่ที่สะท้อนถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมและการสอนทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนที่มีตั้งแต่ ผู้เรียนในระยะเริ่มต้นจนถึงขั้นทักษะที่ชำนาญจนสามารถแปลทางเครื่องดนตรีได้ เมื่อพบลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร ซึ่งมีกรอบการดำเนินงานที่มีโครงสร้างกับทฤษฎีด้านการศึกษาที่มีความครอบคลุมทั้งทักษะสังคม กล่าวคือการเรียนรู้ในลักษณะร่วมมือกัน การมีวินัยนักดนตรี การมีทักษะสังคม และครอบคลุมถึงทักษะดนตรีไทยที่ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ต่อยอด เป็นความสามารถหรือแม้กระทั่งเพื่อประกวดในระดับต่างๆและศึกษาต่อทางดนตรีในระดับอุดมศึกษา ผู้สอนหรือผู้ศึกษาแนวทางฉบับนี้ควรพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยด้านต่างๆเพื่อปรับใช้ในบริบทโรงเรียนของมีความแตกต่างกัน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชมรมดนตรีไทยและวงการดนตรีไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อธิบายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (primary source) และทุติยภูมิ (secondary source) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาความ (Descriptive)

1. ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน

ผู้วิจัยสรุปผลการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากโรงเรียนศิรีเวสรัตน์เพ็ชรอุปถัมภ์ จังหวัดตราดที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้น และโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นชมรมที่ก่อตั้งมาอย่างยาวนาน พบว่าในชมรมดนตรีไทยทั้งสองโรงเรียนมีการเรียนการสอนในรูปแบบกลุ่ม โดยเน้นพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียนในชมรมที่มีความแตกต่างในระดับชั้นและระดับความสามารถแต่พบว่าทุกคนมีการเกื้อกูลร่วมมือร่วมใจกันในการบรรเลงรวมวง ทั้งวงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย วงโปงลาง โดยเฉพาะการบรรเลงในวงอังกะลุงทุกคนจะต้องรับผิดชอบหน้าที่ในตัวของตนเองและมีการสามัคคีในการบรรเลง เพื่อรักษาจังหวะการบรรเลงเพลงนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัด

- 1) ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002) 2) ทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น (Simpson, 1966) ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1) การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน ของชมรมดนตรีไทยที่เป็นระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน ได้ปลูกฝังให้ผู้เรียนในชมรมมีความเกื้อกูลกันทั้งในระหว่างแ่งมุมของการรวมวงดนตรีไทยและวิถีชีวิตความเป็นอยู่

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ **ด้านระบบจัดการ** เนื่องด้วยเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดเล็กที่อยู่ในชนบท บุคลากรจำนวนน้อย งบประมาณมีจำกัด ทำให้เป็นจุดสำคัญที่เชื่อมโยงความร่วมมือจากครูผู้สอนในวิชาการด้านอื่นๆได้มีส่วนในการดูแลช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย เนื่องจากในการประกวดแข่งขันหรือการเข้าค่ายแต่ละครั้งจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณ 1) ค่าอาหาร 2) ค่าใช้จ่ายในการซ้อม 3) ค่าวิทยากรพิเศษ ครูในโรงเรียนและผู้เรียนในชมรมจึงมีการช่วยเหลือแบ่งหน้าที่ในการจัดสรรอย่างประหยัด เป็นปรากฏการณ์การร่วมมือร่วมใจของทั้งโรงเรียน **ด้านดนตรี** ผู้เรียนที่แตกต่างระดับชั้นและระดับความสามารถสามารถอยู่กันได้อย่างสนิทสนม คอยช่วยเหลือกันทั้งช่วยสอนและช่วยกันทบทวนเพลง การฝึกซ้อมอย่างมีระบบนี้ทำให้สมาชิกทุกคนในชมรมมีพัฒนาการทางด้านดนตรีอย่างรวดเร็ว

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีจุดเด่นคือ **ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน** ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลจึงมีการขยายความสัมพันธ์ไปถึงศิษย์เก่าที่ยังคงไปมาหาสู่ ช่วยเหลือเล่นดนตรี ร่วมกันมีการช่วยเหลือกันระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน แม้ผู้เรียนในชมรมมีแตกต่างระดับชั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยทุกคนในชมรมจะไม่มีแบ่งแยกระดับชั้น ระดับฝีมือแต่อย่างใด **ด้านดนตรี** ผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านดนตรีจะช่วยครูผู้สอนถ่ายทอดเนื่องจากผู้เรียนมีจำนวนมาก จึงต้องอาศัยการดูแลซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นจุดมุ่งเน้นสำคัญครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญเทียบเคียงกับทักษะทางดนตรี คือ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะดนตรีควบคู่ไปกับทักษะสังคม อย่างเช่น ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความรักใคร่กลมเกลียว สิ่งนี้ได้ปลูกฝังมารุ่นต่อรุ่นจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันมีอัตลักษณ์ความเป็นนักดนตรีที่เต็มไปด้วยความกตัญญูทศเวทีความมีวินัยรักใคร่แน่นแฟ้นมาอย่างยาวนาน

2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยเป็นกระบวนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในรูปแบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียน และผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ในชมรมทั้งการปรึกษาหารือ การวางแผน แบ่งหน้าที่ในลักษณะต่างๆเพื่อให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของชมรม

- ชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน มีจุดมุ่งเน้นในบรรยากาศในชมรมเสมือน **ครอบครัว** ครูและผู้เรียนจึงต้องมีการปฏิสัมพันธ์พูดคุยปรึกษาหารือกันทั้งในด้านการเรียน ด้านดนตรี และด้านครอบครัว เพื่อให้รู้ความต้องการของผู้เรียนและผลักดันดนตรีให้

เชื่อมโยงกับความต้องการของผู้เรียนนอกจากการพัฒนาทักษะดนตรีแล้วยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกคนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ในชมรมยังต้องมี **การวางแผน** ร่วมกันเพื่อเป็นการวางแผนเป้าหมายของชมรม โดยครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางเพื่อวางพื้นฐานให้ผู้เรียนแต่ละคน เนื่องจากลักษณะการเรียนรู้และวิถีชีวิตของผู้เรียนบางคนมีสภาพลำบาก ดังนั้นการเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยจึงไม่ใช่เป้าหมายเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในโรงเรียน ในชมรมจึงมุ่งเน้นการแสดงงานต่างๆ เพื่อ 1) ส่งเสริมประสบการณ์ของผู้เรียน 2) เป็นช่องทางของรายได้ของผู้เรียน ในการแสดงหรือการฝึกซ้อมแต่ละครั้งสมาชิกทุกคนจึงมีการพูดคุยกัน ในลักษณะการวางแผนซ้อม การแสดงต่างๆที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้แนะนำ รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ในการเป็นอยู่ในชมรม เช่น การหยอกล้อกัน เป็นต้น

3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทยทุกคนจะมีเครื่องมือเอกที่ต้องรับผิดชอบต่อในการฝึกซ้อมทักษะของตนเอง และยังมีความรับผิดชอบต่อชมรมที่ต้องช่วยกันดูแลรักษาเครื่องดนตรีไทยและห้องดนตรีไทย จากการสังเกตจึงพบค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

ในชมรมดนตรีไทยจะต้องมีการมอบหมาย **หน้าที่ในชมรมด้านดนตรี** ดังนี้ 1) ด้านทักษะดนตรี ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีวินัยมีความรับผิดชอบต่อในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีเอกของตนเอง อาทิ การทบทวนเพลง การไล่มือ เป็นเป็นการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล 2) มีภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี มีจิตสาธารณะที่ช่วยเหลือส่วนรวมทั้งในด้านการสอนดนตรีให้แก่น้อง หรือการช่วยเหลือกันในชมรม **หน้าที่ด้านการเป็นอยู่** 1) สมาชิกในชมรมทุกคนจะต้องดูแลเครื่องดนตรีไทยและห้องดนตรีไทยอันเป็นสมบัติส่วนรวม

2) มีวินัยและความกตัญญู เคารพครู เครื่องดนตรี รุ่นพี่และให้เกียรติรุ่นน้อง 3) หน้าที่ในการดูแลระบบจัดการ ด้านอาหารความเป็นอยู่ในการฝึกซ้อม 4) การขนย้าย จัดตั้งวงดนตรีในการแสดงแต่ละครั้ง

4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

การรวมกลุ่มย่อยเป็นการส่งเสริมทักษะที่เชื่อมต่อระหว่างทักษะการบรรเลงเดี่ยวกับการบรรเลงรวมวง การรวมกลุ่มย่อยแบ่งเป็นหลายกรณี ได้แก่ การรวมกลุ่มย่อยของผู้ที่มีทักษะแตกต่างกัน เพื่อพัฒนาทักษะรายกลุ่ม หรือการรวมกลุ่มย่อยเพื่อฝึกซ้อมระหว่างเครื่องมือเอก เพื่อพัฒนาทักษะและทบทวนทางเพลงของเครื่องดนตรีนั้นๆ

ในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและระยะยาวนาน มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มย่อย

ด้านดนตรี ในการซ้อมกลุ่มย่อยเป็นการรวมกลุ่มเพื่อฝึกซ้อมพัฒนาทักษะ แบ่งออกเป็น 1) การซ้อมรวมระหว่างเครื่องมือเอก 2) การซ้อมรวมสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางด้านทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านดนตรีสูงคอยช่วยเหลือดูแลผู้เรียนที่มีทักษะทางด้านดนตรีน้อยกว่า ซึ่งการซ้อมกลุ่มย่อยจะซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้เรียน โดยการไล่มือ หรือฝึกซ้อมเพลงขั้นพื้นฐาน เพื่อให้พื้นฐานของผู้เรียนมีความพัฒนาตามกัน ฝึกการเล่นแบบ รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง รุ่นน้องจะพัฒนา

ตามรุ่นพี่ **ด้านการเป็นอยู่ในชมรม** ความสนิทสนมกลมเกลียวจากการซ้อมดนตรีเป็นกลุ่มนี้ ทำให้ผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกันในด้านอื่นๆ 1) เล่นกีฬา กลุ่มผู้ชายรวมตัวกันเล่นฟุตบอล 2) งานอดิเรก เช่นอ่านหนังสือ ดูหนัง ฟุดคุยหยอกล้อ 3) ด้านการเรียน ดิวหนังสือ ทำการบ้าน เป็นต้น

5) กระบวนการกลุ่ม

การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปลักษณ์และโรงเรียนวัดทรงธรรมมุ่งเน้นการฝึกซ้อมรวมวง

กิจกรรมที่ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและระยะยาวนาน มุ่งเน้นอย่างมากคือ กระบวนการกลุ่ม ใน **ด้านดนตรี** มีการฝึกซ้อมรวมวงเป็นประจำทุกวัน เช่น วงโปงลาง วงเครื่องสาย วงอังกฤษ วงปี่พาทย์ โดยจะสลับสับเปลี่ยนกันไปตามโอกาสหรือการซ้อมเพื่อบรรเลงตามงานต่างๆ ผู้เรียนทุกคนจะร่วมกันวางแผนการซ้อมโดยครูผู้สอนจะเป็นผู้คำแนะนำ **ด้านการเป็นอยู่ของชมรม** นอกจากกิจกรรมดนตรีแล้วสมาชิกของชมรมทุกคนมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันอย่างชัดเจน สมาชิกทุกคนในชมรมมีบรรยากาศการรับประทานอาหารร่วมกัน ทำงานอดิเรก ฟุดคุยหยอกล้อ และในวันหยุดหรือจบปีการศึกษาครูผู้สอนจะพาผู้เรียนในชมรมไปรับประทานอาหารและพักผ่อนนอกสถานที่

สำหรับชมรมที่ก่อตั้งยาวนานจะมีจุดเด่นเพิ่มเติมในด้านปฏิสัมพันธ์เกื้อกูลระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันที่แสดงถึงความผูกพันแน่นแฟ้น

คุณลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ลักษณะที่พบในชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน สะท้อนมิติแห่งการร่วมมือร่วมใจกันในชมรมที่มีจุดมุ่งหมายในการฝึกทักษะดนตรีคู่ไปกับทักษะสังคม ปลูกฝังคุณธรรมเป็นทักษะในด้านความสามารถใน เข้าใจ สอดประสานและสร้างสรรค์ แสดงความรู้สึก ความต้องการ ความสัมพันธ์ ตลอดจนแก้ปัญหา (Sparfkin, 1993) ทักษะสังคมที่ได้จากการมีระเบียบวินัยของการอยู่ร่วมกันในชมรมดนตรีไทย กิจกรรมต่างๆในชมรมไม่ว่าจะเป็น พิธีไหว้ครู/เคารพครูอาจารย์และเครื่องดนตรีการซ้อมรวมวงรุ่นพี่ สอนรุ่นน้อง /เพื่อนสอนเพื่อนการประชุมหารือในชมรมการมีวินัยนักดนตรีรับประทานอาหารร่วมกัน ล้วนเป็นทักษะสังคมที่ถูกพัฒนาควบคู่ไปกับทักษะทางด้านดนตรี

ทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น

จุดมุ่งเน้นของการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยที่ก่อตั้งในระยะยาวนาน มีความมุ่งพัฒนาทักษะทางดนตรีดนตรีไทยจากการฝึกปฏิบัติจริง จึง พบข้อสรุปด้านมิติตัวชี้วัดด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)

1) ขั้นการรับรู้ (Perception)

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในชั้นเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติดนตรีไทยได้อย่างน้อย 1 ชั้น และอ่านโน้ตดนตรีไทยได้ การเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยจึงเป็นการต่อยอดความสามารถทางด้านดนตรีของผู้เรียนในโรงเรียน

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน ผู้เรียนที่เข้าร่วมชมรมดนตรีไทยส่วนมากไม่มีพื้นฐานทางดนตรีมาก่อน ครูจึงต้องให้ความสำคัญกับพื้นฐานทางดนตรี โดยเริ่มตั้งแต่การฟังดนตรีไทย

2) ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)

- ชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้น มีจุดเด่นคือ ผู้เรียนมีพื้นฐานทางด้านจังหวะ และการอ่านโน้ตมาจากชั้นเรียน การเรียนการสอนในชมรมจึงเน้นต่อยอดไปในทางปฏิบัติมากขึ้น

- ชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีจุดเด่นคือ ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียน อาทิ บุคลิก กล้ามเนื้อ ที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรี โดยสอนจากชั้นพื้นฐานเพื่อผู้เรียนมีพื้นฐานการบรรเลงที่ดี

3) ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)

ทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามครูหรือรุ่นพี่ เนื่องจากการเรียนดนตรีจำเป็นต้องมีต้นแบบในการบรรเลง การสาธิตการจับไม้และกลวิธีการบรรเลงต่างๆ

4) ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)

ผู้เรียนมีการฝึกซ้อมด้วยตนเอง ทั้งการซ้อมเดี่ยวและการซ้อมกลุ่มย่อยในช่วงเวลาพักหรือเวลาว่าง ก่อนซ้อมรวมวง เป็นการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลได้อย่างดี

5) ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)

ผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติทักษะได้อย่างชำนาญ ครูผู้สอนจะมีการประเมินผลตามสภาพจริงเมื่อผู้เรียนเข้าเกณฑ์การประกวด จะมีการส่งเสริมเพื่อส่งเข้าประกวดในเวทีต่างๆ อีกทั้งยังมีการต่อเพลงเดี่ยวเพื่อพัฒนาฝีมือของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น

6) ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)

ทั้งชมรมที่ระยะเริ่มต้นและชมรมระยะยาวนาน มีความมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเวทีการแสดงความสามารถ อาทิ การบรรเลงในโรงเรียน การแสดงร่วมกับชุมชน การประกวดแข่งขันในเวทีต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง เป็นการฝึกความกล้าแสดงออกและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของผู้เรียน

7) ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)

แม้ว่าชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาการก่อตั้ง และวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ผู้เรียนในชมรมพบความ

หลากหลายตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสามารถคิดสร้างสรรค์หรือแปรทางได้เนื่องจากการเรียนการสอนในชมรมดนตรีไทยที่ผู้สอนได้มีการพัฒนาผู้เรียนจากขั้นพื้นฐาน โดยเริ่มจากทางซ้องวงใหญ่ หรือทำนองหลัก ที่ผู้สอนได้วางแนวทางอันเป็นพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนแตกฉานทางด้านการบรรเลง ทำให้ผู้เรียนที่มีความชำนาญสามารถแปรทางจากทำนองหลักง่ายๆได้

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการสังเกตในด้านทักษะปฏิบัติ พบว่าทั้งชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยระยะยาวนาน มีความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ หากผู้เรียนมีความประสงค์ในการแข่งขันหรือเรียนต่อทางด้านดนตรี ครูผู้สอนจะสนับสนุนและแนะนำอย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยจะเห็นว่าระยะเวลาการก่อตั้งชมรมมิได้มีผลต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียน ในชมรมดนตรีไทยระยะเริ่มต้นสามารถพัฒนาศักยภาพทางดนตรีจนได้รับรางวัลในระดับภาคและระดับประเทศ การพัฒนาชมรมดนตรีไทยเพียงระยะเวลา 3 ปีนี้ สืบเนื่องจากโรงเรียนศิรีเวสเพียรอุปถัมภ์เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในบริบทของชนบท มีข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและบุคลากร ส่งผลถึงความสามารถทางวิชาการ ผู้อำนวยการจึงมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมทางด้านทักษะดนตรีไทย เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับทางชุมชน และเป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนขนาดเล็กได้ ปัจจุบันจึงได้เป็นตัวแทนโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์ และมุ่งส่งเสริมในความเป็นเลิศทางด้านดนตรี จึงมีการจัดค่ายพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีในทุกปีการศึกษาโดยได้รับการสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อข่า ทำให้ผู้เรียนในชมรมมีโอกาสในการพัฒนาทักษะดนตรีไทยได้อย่างดี

ในส่วนของชมรมระยะยาวนาน มีจุดเด่นในด้านความเป็นพลวัตของชมรม แม้จะผลัดเปลี่ยนยุคสมัย ทั้งผู้อำนวยการและครูผู้สอน แต่ชมรมดนตรีไทยยังคงอยู่ โดยมีการสืบทอดการเรียนการสอนจากรุ่นสู่รุ่น มีการร่วมมือจากศิษย์เก่าที่มีความผูกพันแน่นแฟ้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ความผูกพันร่วมมือร่วมใจกันระหว่างครู ศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่า แต่ด้วยบริบทโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความมุ่งมั่นให้ผู้เรียนพัฒนาทางด้านวิชาการ จึงทำให้ในด้านการจัดกิจกรรมอื่นมีข้อจำกัดทางด้านเวลา ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีวินัยนักดนตรีในตนเอง เพื่อสละเวลาว่างจากการเรียนมาฝึกซ้อมทักษะดนตรี

การประสบความสำเร็จของชมรมดนตรีไทยเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือเกื้อกูล ช่วยเหลือกันของสมาชิกในชมรม ครูผู้สอน ผู้อำนวยการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายของชมรมดนตรีให้มีการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียน ทั้งนี้ความสำเร็จทางด้านดนตรีและความร่วมมือล้วนขึ้นอยู่กับบริบทโรงเรียน บุคลากร ครูผู้สอนดนตรี ผู้เรียน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมดนตรีไทย เนื่องจากดนตรีไทยยังต้องมีการสนับสนุนจากส่วนต่างๆ อาทิ ด้านการจัดการ เครื่องดนตรี การจัดการแสดง การฝึกซ้อมของผู้เรียน การเข้าค่าย เพื่อส่งเสริมทักษะทางด้านดนตรีของผู้เรียน เป็นต้น

2. แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งตำรา ทฤษฎี เอกสาร รวมทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตจากชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสร์ตันเพียร์อุปถัมภ์ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและโรงเรียนวัดทรงธรรมเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน ทั้งนี้ข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาได้แก่ กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น ซึ่งแนวทางฉบับนี้มุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีการเสริมสร้างทั้งด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นทักษะสังคม และเสริมสร้างทักษะดนตรีไทยเพื่อสืบสานมรดกของชาติ ซึ่งในเล่มแนวทางฉบับนี้ได้มีการนำเสนอแนวทางที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจศึกษากิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ได้มีการเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น เพื่อเกิดการจัดกิจกรรมในชมรมอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอน ดังตารางการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรี

จากการปฏิรูปการศึกษาปีพุทธศักราช 2542 และเกิดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2544 ทำให้เกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด จนถึงหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 เกิดชมรมดนตรีไทยเป็นการรวมกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่มีความสนใจในดนตรีไทย โดยมีครูผู้สอนดนตรีไทยเป็นผู้ดูแลชมรม เพื่อจัดทำกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมทักษะและความรู้ให้แก่ผู้เรียนในชมรม ปัจจุบันได้มีชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนอย่างแพร่หลาย ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ด้านดนตรีไทยให้แก่นักเรียน โดยจัดรูปแบบกิจกรรมตามบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเปรียบเสมือนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม อยู่ในลักษณะบ้านหรือครอบครัว คือการเกื้อกูลกันระหว่างนักเรียนในชมรมซึ่งส่งผลให้การจัดกิจกรรมบรรลุผลตามจุดประสงค์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมดนตรีที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะอย่างรอบด้าน ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรี

ต่อไป เนื้อหาของการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในตอนที่ 1 กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ประกอบไปด้วย 1) วัตถุประสงค์ของชมรมดนตรีไทย 2) แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทย อันประกอบไปด้วย ความรับผิดชอบของครูดนตรี สิ่งที่ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี และองค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนดนตรีที่มีจุดประสงค์ในการพัฒนาทักษะดนตรี(Cognitive Domain) ทักษะคิดความ ทราบซึ่งซาบซึ่ง (Affective Domain) และสาระทางดนตรี(Cognitive Domain)

แนวทางเชิงปฏิบัติการ ผู้อำนวยการและครูผู้สอนดนตรีไทยศึกษาความสำคัญและ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งชมรมดนตรีไทย และวางแนวทางรวมถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการจากการ จัดตั้งชมรมดนตรีไทยโดยคำนึงถึงการพัฒนาทักษะดนตรี(Cognitive Domain) ทักษะคิดความ ทราบซึ่งซาบซึ่ง (Affective Domain) และสาระทางดนตรี(Cognitive Domain) เป็นสำคัญ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ด้วยการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ตัวชี้วัด ในการเรียนดนตรีไทยเป็นการปูพื้นฐานในทางปฏิบัติทักษะควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม การเกื้อกูลกันของสมาชิกในชมรมซึ่งถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการฝึกทักษะดนตรีเนื่องจาก การเรียนรู้แบบร่วมมือนี้เป็นพื้นฐานของทักษะสังคมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวัง และการยอมรับของสังคม ในการฝึกดนตรีไทยเป็นกลุ่มในชมรมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่รู้ตัว เนื้อหาตอนที่ 2 จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้ง 5 ด้าน (Johnson, 2002) ได้แก่ 1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) 2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction) 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) 4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills) 5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

แนวทางเชิงปฏิบัติการ ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทยมากกว่า 2 คนขึ้นไป ที่มีความสนใจในการ เรียนดนตรีไทยโดยผู้สอนที่มีความถนัดทางด้านดนตรีไทยโดยตรงเป็นผู้สอนหรือชี้แนะ เพื่อพัฒนา ทักษะทางด้านดนตรี และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนในชมรมเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จนเกิดกระบวนการกลุ่มที่มีการเรียนรู้แบบร่วมมืออยู่ในชมรมโดยศึกษาองค์ประกอบและแนวทาง ของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย

กิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการรวมของผู้เรียนที่สนใจเรียนดนตรีไทย ทำให้สภาพการเรียนการสอนมีบรรยากาศแตกต่างไปจากในชั้นเรียน ทั้งผู้เรียนที่ต่างระดับชั้น ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไป ความหลากหลายทางทักษะที่พบตั้งแต่ระดับเบื้องต้นไปจนกระทั่งทักษะขั้นสูง ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ทางด้านทักษะที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น ตามทฤษฎีการสอนปฏิบัติทักษะ 7 ขั้น ของซิมป์สัน (Simpson, 1966) จึงเกิดการสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงเป็นแนวทางสำหรับการสอนปฏิบัติในชมรมดนตรีไทย ดังนี้ 1) ขั้นการรับรู้ (Perception) 2) ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) 3) ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) 4) ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) 5) ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) 6) ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) 7) ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination) ในขั้นตอนของการฝึกฝนทักษะจะต้องมีการวัดประเมินผลผู้เรียนอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในลำดับต่อไป จึงมีเนื้อหาการประเมินผลในกิจกรรมดนตรีเพื่อเป็นการวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม

แนวทางเชิงปฏิบัติการ ผู้เรียนเลือกเครื่องดนตรีที่ตนถนัดโดยผู้สอนคอยชี้แนะแนวทางตั้งแต่พื้นฐานโดยผู้สอนเป็นต้นแบบในการบรรเลง และฝึกฝนทักษะของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้และระดับทักษะ โดยผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนแต่ละคนตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนอย่างเป็นลำดับขั้น

เนื้อหาทั้ง 3 ตอนจะมีความครอบคลุมทางด้านทักษะดนตรีของผู้เรียนที่ระดับชั้นและความสามารถแตกต่างกันเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะอย่างเป็นลำดับขั้น อีกทั้งยังครอบคลุมเรื่องของการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งถือเป็นทักษะสังคมที่ส่งผลให้สมาชิกในชมรมเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือกันอย่างถาวร ผู้ที่สนใจศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้ควรพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยด้านต่างๆเพื่อปรับใช้ในบริบทโรงเรียนของมีความแตกต่างกัน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชมรมดนตรีไทยและวงการดนตรีไทย

อภิปรายผล

ชมรมดนตรีไทยเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำหรับนักเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา 2551 ที่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนได้ตามความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ตั้งแต่ ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการ ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม

ปัจจุบันชมรมดนตรีไทยได้มีอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างๆทั้งของรัฐบาลและเอกชน โดยที่เป้าหมายของชมรมอาจมีแตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การปลูกฝังเจตคติทางดนตรีไทย การพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี รวมไปถึงการแข่งขันและการศึกษาต่อทางด้านดนตรี ซึ่งผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่มุ่งเข้าศึกษาต่อทางด้านดนตรีไทยและได้ผ่านเกณฑ์การสอบคัดเลือกในระดับอุดมศึกษา เป็นผลผลิตมาจากชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน เพราะชมรมดนตรีไทยมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีอย่างเข้มข้นมากกว่าการเรียนดนตรีในชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 ด้วยการจำกัดของเวลา จำนวนผู้เรียน และจำนวนเครื่องดนตรีที่ไม่เอื้ออำนวย ผู้เรียนที่สนใจดนตรีไทยจึงเข้ามาศึกษาและพัฒนาทักษะดนตรีไทยต่อเนื่องด้วยการเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยของโรงเรียน ผู้เรียนส่วนมากที่**เริ่มต้นเรียนดนตรีไทยจากชมรมดนตรีไทยและสามารถพัฒนาไปสู่ทักษะขั้นสูงได้** เนื่องจากการเรียนการสอนในชมรมที่มุ่งเน้น 1) การพัฒนาทักษะปฏิบัติ การฝึกซ้อมที่เข้มข้น 2) การมีเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ซึ่งประสบการณ์ที่ครูผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดได้เท่ากับผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง อีกทั้ง**สภาพกิจกรรมในชมรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันที่นับว่าเป็นทักษะสังคม** อันมีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารหรืออยู่ร่วมกันในชมรม ที่ผู้สอนได้ปลูกฝังผู้เรียนในชมรมมีวินัยนักดนตรี มีความกตัญญู รู้จักรักสามัคคี แบ่งปันกันในชมรม ผ่านกิจกรรมฝึกซ้อมร่วมกันเป็นประจำ ทำให้เกิดความร่วมมือกันในกลุ่มผู้เรียนและครู เกิดความความมีปฏิสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อเนื่องยาวนาน อันจะนำไปสู่กลุ่มการเรียนรู้ที่ร่วมมือกันอย่างถาวร ซึ่งความร่วมมือกันนี้สามารถพัฒนาทักษะดนตรีไทยรายกลุ่มได้เป็นอย่างดี ในเวทีการแข่งขันระดับต่างๆได้มีเกณฑ์การประกวดประเภทวงดนตรีไทย อาทิ วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงเครื่องสาย วงอังกะลุง เป็นต้น ในการบรรเลงหรือแข่งขันประเภทวงนี้จะต้องมีการฝึกซ้อมที่มีความกลมกลืน เรียบร้อยตามเกณฑ์การประกวด การที่สมาชิกในวงมีความร่วมมือความสามารถจะนำผลสำเร็จแก่ชมรมดนตรีไทย เห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการสำคัญที่มีอยู่แล้วในทุกชมรมและปัจจัยของการประสบความสำเร็จของชมรมและผู้เรียนในชมรมที่ต้องการพัฒนาต่อยอดความสามารถทางด้านดนตรีไทยเพื่อเป็นความรู้ความสามารถติดตัว เพื่อเป็นนักดนตรีมืออาชีพ หรือแม้กระทั่งเพื่อเป็นบุคลากรในวงการดนตรีไทยศึกษา

ด้วยการเห็นความสำคัญกับวัฒนธรรมไทยกระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับสวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชน ทั่วประเทศเกี่ยวกับสถานการณ์การ

เรียนการสอนดนตรีไทย หัวข้อความคิดเห็นเด็ก เยาวชน ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อ "ดนตรีไทย" จากการสำรวจความเห็นของผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาพบว่าเห็นด้วยที่จะส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถเล่นดนตรีไทยได้อย่างน้อยคนละ 1 อย่าง ภายใน 5 ปี ร้อยละ 92.67 จากการสำรวจครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้มีเพียงจำนวน ร้อยละ 49.22 เล่นได้ 1 ชนิด ซึ่งยังพบปัญหาอุปสรรคในการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน/สถานศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ทั้งเครื่องดนตรีไทยมีไม่เพียงพอ เครื่องดนตรีไทยเก่า/ชำรุด ครูสอนดนตรีไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่มีห้องเรียนสำหรับเรียนดนตรีไทยโดยเฉพาะ ดังนั้นจะต้องมีการแก้ปัญหาต่างๆเหล่านี้ กระทรวงวัฒนธรรมจึงเริ่มดำเนินการนโยบายส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคน เล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด ภายใน 5 ปีโดยเริ่มนโยบายในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 (กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) ปัจจุบันแม้จะมีการเรียนการสอนดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนในชั่วโมงเรียนปกติ แต่ด้วยเวลาและข้อจำกัดในชั่วโมงเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะดนตรีไทยได้อย่างเต็มพิกัด การเรียนการสอนในลักษณะชมรมนอกเวลาเรียนในทุกวันหลังเลิกเรียนจึงค่อนข้างเอื้อโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะและสร้างค่านิยมในดนตรีไทยได้มากกว่า

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือของชมรมดนตรีไทยที่มีการก่อตั้งในระยะเริ่มต้นและชมรมดนตรีไทยที่มีการก่อตั้งต่อเนืองยาวนานว่ามีลักษณะเป็นอย่างไรเพื่อสรุปข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลให้เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรแสดงให้เห็นถึงมุมมองในด้านต่างๆซึ่งผู้วิจัยนำเสนอในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาทั้งเริ่มต้นและยาวนาน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกชมรมดนตรีไทยจากโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) โรงเรียนศรีเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด เป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในบริบทของสังคมชนบทที่เริ่มต้นก่อตั้งได้เพียง 3 ปี แต่มีความประสบความสำเร็จในด้านการแข่งขันระดับเขต ระดับภาคและระดับประเทศ 2) โรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัด

สมุทรปราการ เป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในบริบทของสังคมกึ่งเมืองที่มีความโดดเด่นด้านชมรมดนตรีที่มีความมั่นคงยาวนานเกิน 10 ปี

1.1 ความสำคัญทางด้านบริบท

แม้ว่าโรงเรียนคีรีเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์จังหวัดตราดและโรงเรียนวัดทรงธรรมจังหวัดสมุทรปราการจะเป็นโรงเรียนภายใต้การดูแลของรัฐบาลประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาเหมือนกัน แต่การเป็นอยู่กับบริบทสังคมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยระหว่างสังคมชนบทและสังคมกึ่งเมือง จึงจำเป็นต้องศึกษาความแตกต่างกันทางวิถีชีวิตการเป็นอยู่ จำนวนประชากร เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ลักษณะการเป็นอยู่ในสังคมเมืองจะมีของการรวมคนจากต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม ต่างจารีตประเพณีและรสนิยม แต่ในสังคมชนบทจะมีความคล้ายคลึงกัน ทั้งด้านภาษา ความเชื่อ ความเห็น จารีตประเพณี และรสนิยม จะเห็นการร่วมมือร่วมใจของสังคมชนบทค่อนข้างมาก (รัชนิกร เศรษฐ์, 2528) ในการเก็บข้อมูลวิจัยจึงพบลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนและโรงเรียน ถึงแม้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นกระบวนการกลุ่มที่เกิดการรวมตัวกันของผู้เรียน มีการสอนทางด้านทักษะและความมีวินัยเช่นกัน แต่จะแตกต่างกันไปในด้านรายละเอียดบางส่วน เช่นโรงเรียนคีรีเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์มีผู้เรียนในโรงเรียนน้อย ครูดูแลทั่วถึง และมีการร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมเนื่องจากความจำกัดของงบประมาณและบุคลากร แต่ด้วย**ผู้อำนวยการและครูผู้สอนดนตรีของโรงเรียนคีรีเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์มีทัศนวิสัยที่มองเห็นความสำคัญของดนตรีไทย** จึงเกิดการสนับสนุนทางด้านดนตรีให้เกิดการเฟื่องฟูในชุมชนโดยใช้เวลาเพียงแค่ 3 ปี โดยให้ดนตรีไทยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของชุมชน และในส่วนของทักษะผู้เรียน ได้มีการจัดตั้งค่ายพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีในทุกปีการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนในชมรมได้มีการพัฒนาทักษะจากต้นแบบได้แก่วิทยากรที่เชี่ยวชาญในการสอนดนตรีต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนได้อย่างก้าวกระโดด ทั้งนี้ครูผู้สอนดนตรีไทยได้มีการมุ่งเน้นทางด้านพื้นฐานดนตรีในขั้นแรกเป็นสำคัญและอาศัยการฝึกซ้อมอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการต่อเพลงที่ทำทายความสามารถผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านดนตรีได้อย่างรวดเร็ว ในส่วนของ**โรงเรียนวัดทรงธรรม เป็นโรงเรียนที่มีการก่อตั้งชมรมมาอย่างยาวนาน มีความเป็นพลวัตที่มีความสืบทอดและพัฒนาชมรมดนตรีไทยให้คงอยู่มากกว่า 40ปี** ถึงแม้ว่ายุคสมัยของสังคมเปลี่ยนแปลงไป ครูผู้สอนดนตรีไทยตั้งแต่เดิมนั้นเกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่ชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนยังคงอยู่และมีการ

เรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพผู้เรียนได้อย่างดีจนถึงปัจจุบัน ด้านพื้นฐานของโรงเรียนวัดทรงธรรม เป็นโรงเรียนมัธยมระดับใหญ่มีผู้เรียนจำนวนมากตั้งอยู่ในสังคมกึ่งเมืองที่มีความเชื่อมโยงกับวัดทรงธรรม ทำให้ปรากฏกิจกรรมทางด้านดนตรีร่วมกับกิจกรรมทางศาสนาอยู่บ่อยครั้ง ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนในชมรมจึงมีความรู้และประสบการณ์ในด้านพิธีทางศาสนาทั้งปีพาทย์ไทยและปีพาทย์มอญ

1.2 กิจกรรมการเรียนการสอนในชมรม

ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนในชมรมมีการฝึกซ้อมในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียนเป็นประจำ

- เนื่องจากโรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์มีทัศนวิสัยในการส่งเสริมดนตรีไทย จนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรมเป็นโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์ ปี 2561 ในชั้นเรียนจึงมีการปลูกฝังความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีไทยให้แก่ผู้เรียนทุกคนในโรงเรียน ส่วนในชมรมดนตรีไทยมีการฝึกซ้อมทักษะที่เข้มข้น โดยเริ่มตั้งแต่การไล่มือ การซ้อมโหมโรงเย็น การทวนเพลง และการซ้อมรวมวง และมีการจัดตั้งค่ายพัฒนาทักษะสู่ความเป็นเลิศทางด้านดนตรีเป็นประจำทุกปี

- โรงเรียนวัดทรงธรรม เป็นโรงเรียนที่มีการสืบทอดทางด้านดนตรีมาอย่างยาวนานกว่า 40 ปี ถึงแม้ยุคสมัยของสังคมเปลี่ยนไปชมรมดนตรีไทยยังคงมีการสืบทอดและสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนเสมอมา แต่ด้วยโรงเรียนวัดทรงธรรมเป็นโรงเรียนระดับใหญ่มีผู้เรียนจำนวนมาก ผู้เรียนและผู้ปกครองจึงมีความมุ่งเน้นไปที่การเรียนวิชาพื้นฐานเพื่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และโรงเรียนมุ่งเน้นส่งเสริมทางด้านวิชาการ การขอเวลาฝึกซ้อมหรือการประกวดที่ต้องมีการลาเรียนวิชาหลัก จึงต้องมีการทำหนังสือขอผู้เรียนในการฝึกซ้อมหรือแข่งขัน ปัจจัยต่างๆจึงทำให้เกิดผลกระทบในการฝึกซ้อม เช่น ผู้เรียนมีสอบ มีการบ้าน หรือเรียนพิเศษ เป็นต้น และด้วยเวลาพักของมัธยมต้นและมัธยมปลายไม่เท่ากัน การรวมวงซ้อมช่วงพักกลางวันจึงค่อนข้างมีเวลาจำกัด เวลาที่เหมาะสมในการซ้อมรวมวงของผู้เรียนจึงเป็นเวลาเย็นหลังจากที่ทุกระดับชั้นเลิกเรียนเรียบร้อยแล้วผู้เรียนจึงต้องมีวินัยในการซ้อมดนตรีที่ดีและมีการแบ่งเวลาได้อย่างเหมาะสมเพื่อไม่กระทบต่อการเรียนในวิชาพื้นฐาน ในส่วนด้านงบประมาณการสนับสนุนของโรงเรียนค่อนข้างดี มีเครื่องดนตรีที่พร้อม บุคลากรพร้อม ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการศึกษาจึงต้องมีแนวทางที่เหมาะสมและสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทนั้นๆ ทั้งนี้โรงเรียนศิริเวสรัตนเพียรอุปถัมภ์และโรงเรียนวัดทรงธรรมได้มีการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนในชมรมได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับ ครูผู้สอนดนตรีจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบและมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชมรมให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อครูดนตรีเกี่ยวกับเรื่องความพร้อมการเรียนการสอนดนตรีของ ญรุทธ์ สุทธจิตต์ (2560) ดังต่อไปนี้

1) การจัดสภาพการเรียนรู้ควรเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนทุกคน กล่าวคือ กิจกรรมทางด้านดนตรีควรมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้หรือในการประกอบกิจกรรมต่างๆได้

2) การจัดสภาพการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความพร้อมเท่าเทียมกัน หรือเสมอกัน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไปตามความสามารถ ความถนัดและความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน

หากครูผู้สอนไม่คำนึงถึงสภาพการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ผู้เรียนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีไทย ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ที่จัดนั้นยากเกินความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อดนตรีไทยในที่สุด ในทางตรงกันข้ามถ้าการจัดกิจกรรมนั้นง่ายจนเกินไป ก็อาจทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ทำท่ายในการพัฒนาความรู้ความสามารถเช่นกัน

1.3 การสนับสนุนดนตรีไทย

แม้ว่าครูผู้สอนดนตรีไทยมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างมีคุณภาพ หากแต่ขาดการสนับสนุนส่งเสริมจากส่วนต่างๆ อาทิ ผู้อำนวยการ ก็ไม่สามารถทำให้ชมรมดนตรีไทยสามารถสืบสานและพัฒนาได้อย่างเต็มที่

นับว่าความสำคัญของการได้รับความสนับสนุนจากผู้อำนวยการเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียน รวมทั้งการศึกษาริบทของโรงเรียนและศึกษากลุ่มผู้เรียนนั้นมีส่วนสำคัญสำหรับการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการก่อตั้งชมรมมิได้มีผลต่อการประสบความสำเร็จทางด้านผู้เรียน ทั้งสองโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในเรื่องของระยะเวลาการก่อตั้งต่างมีผลสำเร็จของการประกวดแข่งขันในเวทีระดับภาคและเวลาระดับประเทศได้เช่นกัน เพียงแต่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทั้งครูผู้สอนที่จะต้องทุ่มเทการสอนให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถ ผู้เรียนจะต้องมีความรักในดนตรีไทยและมีวินัยในการฝึกซ้อม ผู้ปกครองมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนบุตรหลานในการซ้อมดนตรีไทยหลังเลิกเรียนและในวันหยุด ผู้อำนวยการที่มี

วิสัยทัศน์ในการมองเห็นคุณค่าของดนตรีไทยและสนับสนุนในด้านต่างๆ รวมทั้งชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจทำให้ชมรมดนตรีไทยมีความพัฒนาและสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

2. แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนการสอนดนตรีไทยในยุคปัจจุบันที่มีการเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีและสารสนเทศได้อย่างไร้ขีดจำกัด ทำให้เยาวชนไทยมีค่านิยมในการฟังเพลงตามกระแสปัจจุบัน จึงเป็นไปได้น้อยมากที่จะสนใจดนตรีไทย ถึงแม้ว่าในชั้นเรียนมีการบรรจวดนตรีให้เป็นวิชาพื้นฐานที่จำเป็นต้องเรียน แต่ข้อจำกัดต่างๆทำให้เกิดผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจและปฏิบัติดนตรีไทยได้ ปัจจัยที่สำคัญสำหรับการโน้มน้าวให้เยาวชนรุ่นใหม่หันมาสนใจในดนตรีไทย คือการปรับวิธีการในการนำเสนอดนตรีไทยให้เข้าถึงผู้เรียนสมัยใหม่ โดยเริ่มจากเพลงง่ายๆ เพลงคันทูหรือเพลงตามยุคสมัยเพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังสามารถเข้ามาฟังและรู้จักกับดนตรีไทยได้ เมื่อเกิดแรงบันดาลใจที่ดีแล้วจะเกิดแรงผลักดันที่อยากเรียนดนตรีไทย ซึ่งชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้ามาร่วมได้ด้วยความสมัครใจ ดังนั้นวิธีการเรียนการสอนในชมรมจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนทั้งทางด้านทักษะดนตรีและทักษะสังคมที่ผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น

การจัดชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยที่เน้นภาคปฏิบัติที่มีผู้เรียนหลากหลายช่วงชั้นเข้ามาร่วมกิจกรรมชมรม โดยการจัดกิจกรรมชมรมของแต่ละโรงเรียนจะมีแนวทางที่ปรับให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน อาทิ โรงเรียนในชุมชนเมืองที่มีความพร้อมทางด้านเครื่องดนตรีและครูผู้สอน โรงเรียนชนบทที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีหรือครูผู้สอน เป็นต้น ทั้งนี้แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทยจะมีกิจกรรมคล้ายคลึงกันคือ มีการเรียนปฏิบัติทักษะ มีการบรรเลงรวมวง จัดการแสดงต่างๆในโรงเรียนหรือในเขตชุมชน การจัดกิจกรรมชมรมจึงพบการร่วมมือร่วมใจของสมาชิก หากแต่ยังไม่มีแนวทางที่นำทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ได้ตีแผ่ตัวชี้วัดที่เป็นองค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ชมรมดนตรีไทยในหลายๆโรงเรียนล้วนมีลักษณะอย่างครบถ้วน การสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรที่มีความครอบคลุมตั้งแต่การจัดกิจกรรมชมรมของหลักสูตรแกนกลาง 2551 และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีที่ครอบคลุมถึงทางด้านทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดวิธีการของครู

มนตรี ตราโมท ที่เน้นการปฏิบัติเครื่องดนตรีตั้งแต่การนั่ง การจับ การใช้เครื่องดนตรีตรี เมื่อผู้เรียนสามารถบรรเลงเสียงต่างๆได้จึงต่อเพลงไปตามลำดับ (มนตรี ตราโมท, 2541; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2534) ซึ่งได้สอดคล้องกับลำดับขั้นด้านทักษะปฏิบัติของซิมป์สันที่เริ่มต้นแต่ขั้นการรับรู้ไปจนถึงขั้นของการคิดสร้างสรรค์ได้ (Simpson, 1966) ในสองเนื้อหานี้ได้มีปรากฏการณ์ที่เชื่อมโยงไปในการกระทำกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม ซึ่งธรรมชาติของดนตรีไทยได้มีการสอนถึงคุณธรรมและความเป็นนักดนตรีมาตั้งแต่โบราณ จึงสามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือได้อย่างครบทุกมิติ เนื้อหาทั้ง 3 ด้านเชื่อมโยงกันจึงเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือที่สามารถปรับใช้กับโรงเรียนต่างๆโดยมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทยของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านระยะเวลาก่อตั้งชมรมในระยะเริ่มต้นของโรงเรียนคีรีเวสตันเพ็ชรอุบลรัตน์จังหวัดตราด และการก่อตั้งชมรมในระยะเวลายาวนานเกิน 10 ปีของโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ เป็น การนำเสนอด้านการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันไปตามบริบทของโรงเรียน ดังนั้น ผู้ที่สนใจควรศึกษาเพิ่มเติมในด้าน บริบทของโรงเรียนที่จัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทย เช่น การเป็นชุมชนเมือง กึ่งเมือง และชนบท หรือ ระยะเวลาการก่อตั้งชมรมดนตรีไทยที่มีผลต่อกิจกรรมชมรมดนตรีไทยของโรงเรียน เพื่อมีความเข้าใจ และสามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทย ในโรงเรียน ทั้งนี้ผู้ที่สนใจควรศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในด้านอื่นๆประกอบด้วย เพื่อ ครอบคลุมถึงเรื่องระบบจัดการ รูปแบบการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลของผู้เรียนที่ เหมาะสมกับโรงเรียนนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้อื่นๆ
2. ควรมีการศึกษามลของการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
3. ควรศึกษารูปแบบการสอนของแต่ละชมรม ว่ามีการจัดตั้งเกณฑ์ และมีรูปแบบการสอนอย่างไร ให้ผลสัมฤทธิ์อย่างไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). นโยบายเด็กไทยเล่นดนตรีไทยเป็น 1 ชนิด เริ่มปีการศึกษา 60 สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2560 https://www.m-culture.go.th/mculture_th/ewt_news.php?nid=6236
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ข). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- จริลักษ์ณ์ รัตนพันธ์. (2557). ทักษะทางสังคม. Retrieved from สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:
- ชาย โพลิตา. (2554). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พรินต์ติ้ง. ฌัฐพล นาคะเต.(สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2561)
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2535). จิตวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). วิธีวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ: พรรณีพรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- ทักษ์ไฉย อายุเจริญ. (2535). สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปพิชญา เสี่ยงประเสริฐ. (2556). การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคกริก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2545). ดนตรีในวิถีชีวิตไทย: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรพิมล พรพิรชนม. (2550). การจัดการกระบวนการเรียนรู้. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2542). การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ:แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- ปรัชญา วิสิฐจันทรวงศ์. (2558). แนวทางการฝึกซ้อมวงมโหรีเครื่องเดี่ยวระดับมัธยมศึกษา:กรณีศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มานพ จักษา. (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2561).
- มนตรี ตราโมท. (2541). ดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ระวีวรรณ ศรีศรีบรัน. (2543). เทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลัดดา จักษา. (สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2561).
- รัชนิกร เศรษฐ์. (2528). สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- วิชาลัยมภ์ เหล่าวานิช. (2556). กระบวนการกลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน: วิชาศึกษาแนวโบราณคดีความรู้. (ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต),
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัช ชูสูงเนิน. (2525). ดนตรีเบื้องต้นสำหรับครูประถม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภกร วิเศษไชย, จ. ร., สำเร็จ ชูชัย, (2556). ผลการจัดการเรียนรู้สาระดนตรี ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการบรรเลงดนตรีพื้นเมือง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2534). แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรี
ไทยและเพลงไทย. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายพิน พุทธิสาร. (2543). การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดวงดนตรีไทยถ้วย
พระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต),
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ทิรภานนท์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเพียง. (2540). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอไอเอสไพร์นติ้ง เฮ้าส์.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2511). ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.

ภาษาอังกฤษ

- Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Education Objective: The Classification of
EducationGoals. New York.
- Cronbach, L. S., R. (1977). Aptitudes and Instructional Methods: A Handbook for
Research on Interaction. New York:Irvington.
- Garrison, K. C. M., Robert A. (1972). Educational Psychology;An Integration of
Psychology and Educational Practices. University of Michigan, Merrill.

Johnson, D. J. a. R. (2002). MEANINGFUL ASSESSMENT A manageable and Cooperative Process. Boston: Omegatype Typography.

Simpson, E. (1966) The Classification Of Educational Objectives,Psychomotor Domain. Urbana.

Slavin, R. E. (1991). Synthesis of research on cooperative learning. Educational Leadership.

Sparfkin, R. P., Gershew, N. Jane,&Goldstein, P. Alonld.,. (1993). Social Skills for Mental Health: Ally and Bacon.

Steiner, E. (1988). Medthodology of Theory Building. Sydney: Educology Research Associates.

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ดร.วิชฎาลัมพ์ เหล่าวานิช
อาจารย์ประจำสาขาดนตรีไทย โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่าย
มัธยมฯ

3. อาจารย์สิทธิชัย ต้นเจริญ.
ครูชำนาญการพิเศษดนตรีไทย. โรงเรียน/กลุ่มงาน. สตรีวัตรระฆัง.
สังกัด. สพม.เขต 1(กทม.)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย

1. แบบสังเกต (ผู้เรียนและผู้สอน)
2. แบบสอบถามครูผู้สอน
3. แบบสอบถามผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับอาจารย์ผู้ควบคุมวงดนตรีไทยในชมรม

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนในชมรมดนตรีไทย

แบบสังเกต สำหรับผู้วิจัย

แบบสังเกตชุดที่ 1 (ครูผู้สอน)
 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
 ร่วมมืออย่างถาวร
 GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE
 BASE GROUPS

ผู้วิจัย
 นางสาวธมนภัทร อนันตศรี

อาจารย์ที่ปรึกษา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิญา อุทัยสุข

สาขาวิชาดนตรีศึกษา
 ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตชุดที่ 1 (ด้านครูผู้สอน)
เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

แบบสังเกตฉบับนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อความแบ่งตามตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

- 2.1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน
- 2.2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด
- 2.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
- 2.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- 2.5 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

สถานศึกษา.....วันที่..... เวลา .....

ผู้ร่วมเหตุการณ์.....

ผู้บันทึกข้อมูล.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

คำชี้แจง ให้ท่านสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในชมรม ในด้านครูผู้สอนที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง คุณภาพดีเยี่ยม
- 4 หมายถึง คุณภาพดีมาก
- 3 หมายถึง คุณภาพดี
- 2 หมายถึง คุณภาพพอใช้
- 1 หมายถึง คุณภาพปรับปรุง

รายการการสังเกต	ระดับคุณภาพ					บันทึกเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
ตัวชี้วัดที่ 1 การที่เพาพาคัยกันและเกือกลกัน 1.1 ครูจัดรูปแบบกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนมีความเกือกลกัน 1.2 ครูแนะนำสิ่งสอนทั้งด้านทักษะดนตรีและทักษะสังคม 1.3 ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือเกือกลกัน ไม่แบ่งแยกกัน						
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด 2.1 ครูและผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์กัน 2.2 ครูสร้างบรรยากาศชมรมให้คล้ายกับการเป็นอยู่ในครอบครัว 2.3 ครูช่วยชี้แนะให้ผู้เรียนร่วมกับคิดสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาในชมรม						
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 3.1 ครูมอบหมายให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน 3.2 ครูมีการจัดเวรดูแลและทำความสะอาดห้องดนตรี 3.3 ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนรักษาเครื่องดนตรีของตนและดูแลห้องดนตรี						
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 4.1 ครูจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกันเพื่อผู้เรียนฝึกซ้อมในเครื่องของตนเอง 4.2 ครูสนับสนุนให้มีรูปแบบเพื่อนสอนเพื่อน หรือที่สอนน้อง 4.3 ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนแนะนำและเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาคุณภาพของทุกคน						
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม 5.1 ครูและผู้เรียนทุกคนมีการปฏิสัมพันธ์กับในกลุ่ม 5.2 ครูและนักเรียนปรึกษาหารือ แสวงหาเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย 5.3 ครูเป็นผู้แนะนำฝึกซ้อม หรือคิดพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรม						

แบบสังเกตชุดที่ 2 (ผู้เรียน)
 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ
 อย่างถาวร
 GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE
 BASE GROUPS

ผู้วิจัย
 นางสาวธมนภัทร อนันตศรี
 อาจารย์ที่ปรึกษา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณินญา อุทัยสุข
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาดนตรีศึกษา
 ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตชุดที่ 2 (ด้านผู้เรียน)

เรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

แบบสังเกตฉบับนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อความแบ่งตามตัวชี้วัดของ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

- 2.1 การพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกัน
- 2.2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด
- 2.3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน
- 2.4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย
- 2.5 กระบวนการกลุ่ม

ตอนที่ 3 ตัวชี้วัดด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

- 3.1 ชั้นการรับรู้ (Perception)
- 3.2 ชั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)
- 3.3 ชั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)
- 3.4 ชั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)
- 3.5 ชั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)
- 3.6 ชั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)
- 3.7 ชั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

สถานศึกษา.....วันที่.....เวลา

ผู้ร่วมเหตุการณ์.....

ผู้บันทึกข้อมูล.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

คำชี้แจง ให้ท่านสังเกตการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในชมรม ในด้านผู้เรียนที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณภาพ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง คุณภาพดีเยี่ยม
- 4 หมายถึง คุณภาพดีมาก
- 3 หมายถึง คุณภาพดี
- 2 หมายถึง คุณภาพพอใช้
- 1 หมายถึง คุณภาพปรับปรุง

รายการสังเกต	ระดับคุณภาพ					บันทึกเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1	
ตัวชี้วัดที่ 1 การฟังทาคือกันและกัน						
1.1 ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกันในชมรม						
1.2 รุ่นพี่แนะนำและสอนน้อง						
1.3 ผู้เรียนมีการแบ่งปันสิ่งต่างๆให้กัน						
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด						
2.1 ผู้เรียนมีการพูดคุยปรึกษาหารือกัน						
2.2 ผู้เรียนมีการหยอกล้อกันในชมรม						
2.3 ผู้เรียนช่วยกันคิดสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหาในชมรม						
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน						
3.1 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน						
3.2 ผู้เรียนมีการจัดเวรดูแลและทำความสะอาดห้องดนตรี						
3.3 ผู้เรียนเก็บรักษาเครื่องดนตรีของตนและดูแลห้องดนตรี						
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย						
4.1 ในแต่ละเครื่องมือมีการจับกลุ่มกันเพื่อฝึกซ้อมในเครื่องของตนเอง						
4.2 มีการช่วยเหลือและสอนกันในกลุ่มเครื่องดนตรีเอก						
4.3 พูดคุยแนะนำและเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคน						
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม						
5.1 ทุกคนมีการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม						
5.2 ปรึกษาหารือ และวางเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย						
5.3 ฝึกซ้อม หรือคิดพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรม						

ตอนที่ 3 ตัวชี้วัดด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น

คำชี้แจง ให้ท่านสังเกตการจัดกิจกรรมดนตรีไทยในชมรม ในด้านผู้เรียนที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของ ทฤษฎีทักษะปฏิบัติทั้ง 7 ชั้น (Simpson, 1966) แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ปรากฏหรือไม่ปรากฏ พฤติกรรมตามตัวชี้วัด

หลักในการวัดประเมิน	สิ่งที่สังเกตได้		รายละเอียด
	ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	
1. ชั้นการรับรู้ (Perception)			
2. ชั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)			
3. ชั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)			
4. ชั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)			
5. ชั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)			
6. ชั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)			
7. ชั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)			

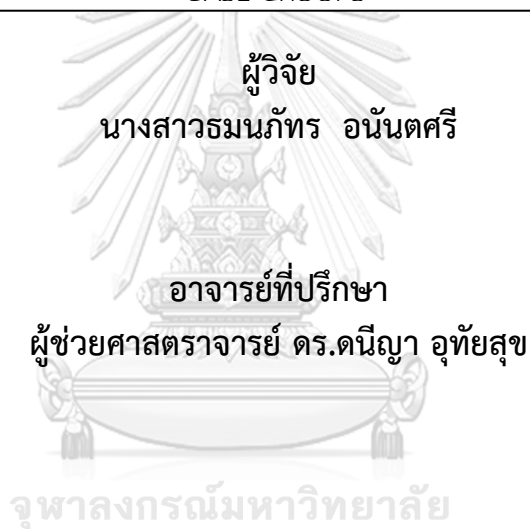

เกณฑ์การประเมินด้านทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Rubric)

ระดับขั้นทักษะปฏิบัติ	ลักษณะของพฤติกรรมของผู้เรียน
1. ขั้นการรับรู้ (Perception)	ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ใหม่กับดนตรีไทย เช่น เข้ามาฟังหรือชมการแสดงดนตรีไทย
2. ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)	ผู้เรียนเริ่มเตรียมความพร้อม ทำความเข้าใจในการเข้าเรียนดนตรีไทยเบื้องต้น
3. ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)	ผู้เรียนปฏิบัติทักษะตามผู้สอน เรียนเพลงขั้นพื้นฐานของเครื่องดนตรีเอก
4. ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)	ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ด้วยตนเอง จนเกิดความชำนาญในระดับหนึ่ง
5. ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)	ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติจนเกิดความคล่องแคล่ว มั่นใจ
6. ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)	ผู้เรียนประยุกต์ทักษะกับสถานการณ์ต่างๆได้ เช่น การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม
7. ขั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)	ผู้เรียนมีความชำนาญในทักษะจนสามารถคิดสร้างสรรค์หรือแปลทางจากทำนองหลักได้อย่างเหมาะสม

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับครูผู้สอน
 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
 ร่วมมืออย่างถาวร
 GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE
 BASE GROUPS

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาดนตรีศึกษา
 ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 (ครูผู้สอน)
แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อ
คำถามแบ่งตามตัวชี้วัดของ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

ตอนที่ 3 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านทักษะ
ดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....นามสกุล

.....

2. เพศ ชาย หญิง

3. อายุ.....ปี

4. ประวัติการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

ปริญญาโท ปริญญาเอก

อื่นๆ ระบุ.....

5. สถาบันการศึกษา

.....

คณะ..... สาขา.....

เครื่องมือเอก.....

8. ประสบการณ์การสอนดนตรีไทย.....ปี

10. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน..... วิชาที่สอน.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อความแบ่งตามตัวชี้วัดของ

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

1) การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยและการจัดการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนปกติ มีรูปแบบที่แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....

2) จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรมโรงเรียน เป็นอย่างไร

.....

3) ในกรณีที่ชมรมมีผู้เรียนต่างระดับชั้น ครูผู้สอนมีวิธีการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีในชมรมอย่างไร

.....

4) ครูผู้สอนเน้นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการฝึกซ้อมร่วมกันหรือการฝึกซ้อมรวมวงหรือไม่ อย่างไร

.....

5) ครูผู้สอนสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะร่วมมือ อาทิ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการปรึกษาหารือที่แสดงให้เห็นถึงการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนในชมรมบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

6) ครูผู้สอนได้มีการจัดกลุ่มการซ้อมเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เป็นผู้นำ ผู้ตาม มีโอกาสถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้อื่นบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

7) ครูผู้สอนมีการปลูกฝังค่านิยม การมีคุณธรรมและวินัยของนักดนตรีอย่างไรบ้าง

.....

8) นอกจากกิจกรรมทางดนตรีแล้ว ยังมีกิจกรรมใดที่ผู้เรียนได้ทำร่วมกันบ้าง

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

1) ครูมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เรียนดนตรีไทยในชมรมอย่างไร

.....

2) ครูมีการคัดเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างไร

.....

3) ผู้เรียนในชมรมมีทักษะดนตรีไทยในระดับใดบ้าง (มีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงทักษะสูงสุดหรือไม่)

.....

4) จุดมุ่งหมายสูงสุดในการสอนทักษะดนตรีไทยของผู้สอนเป็นอย่างไร

.....

5) ผู้เรียนในชมรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประกวดหรือเรียนต่อทางดนตรีหรือไม่

.....

6) การสอนทักษะเพื่อจุดมุ่งหมายในการประกวด มีหลักการสอนแตกต่างจากการสอนปกติอย่างไร

.....

7) กรณีที่ผู้เรียนมีความสามารถที่ต่างกัน ผู้สอนมีวิธีการฝึกซ้อม หรือการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

8) มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงออกด้วยการจัดการแสดงหรือร่วมงานกับชุมชนบ้างหรือไม่

.....

9) ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทางด้านทักษะของผู้เรียนอย่างไร

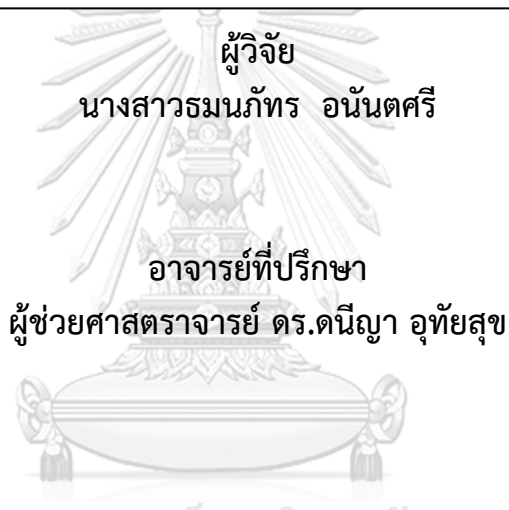
.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับผู้เรียน
 แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
 ร่วมมืออย่างถาวร
 GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE
 BASE GROUPS

ผู้วิจัย
 นางสาวธมนภัทร อนันตศรี

อาจารย์ที่ปรึกษา
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิญา อุทัยสุข

สาขาวิชาดนตรีศึกษา
 ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 (ผู้เรียน)

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (สัมภาษณ์รายกลุ่ม)

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อคำถามแบ่งตามตัวชี้วัดของทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

ตอนที่ 3 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (สัมภาษณ์รายกลุ่ม)
ลำดับ

ชื่อ-นามสกุล

ชั้นเรียน

เครื่องมือเอก

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

ตอนที่ 2 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยข้อความแบ่งตามตัวชี้วัดของ

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson, 2002)

1) ผู้เรียนในชมรมดนตรีไทย มีการพึ่งพาอาศัยกันและเกื้อกูลกันอย่างไร

.....

2) ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในชมรมมากน้อยเพียงใด

.....

3) ในการฝึกซ้อมแต่ละครั้งมีการซ้อมเป็นกลุ่ม (เครื่องมือเอก) หรือรวมวงบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด

.....

4) ในชมรมมีกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันหรือไม่ อย่างไร

.....

5) ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นผู้นำ ผู้ตาม และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้อื่นบ้างหรือไม่ เช่น สอนเพื่อนหรือรุ่นน้อง

.....

6) นอกจากกิจกรรมทางดนตรีแล้ว ยังมีกิจกรรมใดที่ผู้เรียนได้ทำร่วมกันบ้าง

.....

7) ผู้เรียนคิดว่าการเรียนรู้ในชมรมที่มีลักษณะเกื้อกูลร่วมมือร่วมใจกัน ดีหรือไม่ อย่างไร

.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966)

1) เหตุผลในการเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยคืออะไร

.....

2) แรงบันดาลใจในการเลือกเรียนเครื่องดนตรีของผู้เรียนคืออะไร

.....

3) ผู้เรียนมีวิธีการเรียนหรือฝึกซ้อมทักษะอย่างไร

.....

4) จุดมุ่งหมายสูงสุดในด้านเรียนทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนเป็นอย่างไร

.....

5) ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประกวดหรือเรียนต่อทางดนตรีหรือไม่

.....

6) ผู้เรียนมีการสร้างสรรค์หรือแปลงทางของเครื่องมือเอกตนเองได้หรือไม่

.....

7) ผู้เรียนมีการประเมินการซ้อมของตนบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

8) ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออก เช่น จัดการแสดงหรือร่วมงานกับชุมชนบ้างหรือไม่

.....

9) ครูผู้สอนมีการให้คำชี้แนะในการฝึกซ้อมแต่ละครั้งบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
ร่วมมืออย่างถาวร
 GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE
 COOPERATIVE BASE GROUPS

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสังเกต ชุดที่ 1 (ครูผู้สอน)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ

อย่างถาวร

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแบบสังเกตด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือในชมรมดนตรีไทย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

+1	เห็นด้วย
0	เฉยๆ
-1	ไม่เห็นด้วย

ตารางแสดงข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อมาตรฐานของข้อคำถามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื้อหาในแบบสังเกต	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม คะแนน	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3			
ตัวชี้วัดที่ 1 การพึ่งพาอาศัยกันและ เกื้อกูลกัน						
1.1 ครูจัดรูปแบบกิจกรรมที่เอื้อ ให้ผู้เรียนมีความเกื้อกูลกัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
1.2 ครูแนะนำสั่งสอนทั้งด้าน ทักษะดนตรีและทักษะสังคม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
1.3 ครูสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่แบ่งแยกกัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือ กันอย่างใกล้ชิด						
2.1 ครูและผู้เรียนมีการ ปฏิสัมพันธ์กัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
2.2 ครูสร้างบรรยากาศชมรมให้ คล้ายกับการเป็นอยู่ในครอบครัว	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
2.3 ครูช่วยชี้แนะให้ผู้เรียน ร่วมกันคิดสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหา ในชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของ สมาชิกแต่ละคน						
3.1 ครูมอบหมายให้ผู้เรียนมี ความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมเครื่อง ดนตรีของตน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
3.2 ครูมีการจัดเวรดูแลและทำ ความสะอาดห้องดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
3.3 ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนรักษา เครื่องดนตรีของตนและดูแลห้อง ดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและทักษะการทำงานกลุ่ม ย่อย						
4.1 ครูจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยกัน เพื่อผู้เรียนฝึกซ้อมในเครื่องของ ตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ ได้

เนื้อหาในแบบสังเกต	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม คะแนน	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3			
4.2 ครูสนับสนุนให้มีรูปแบบเพื่อนสอนเพื่อน หรือพี่สอนน้อง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.3ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดคุยแนะนำและเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม						
5.1 ครูและผู้เรียนทุกคนมีการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.2 ครูและนักเรียนปรึกษาหารือและวางเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.3 ครูเป็นผู้แนะนำฝึกซ้อม หรือคิดพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

ตาราง แสดงข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อมาตรฐานของข้อคำถามเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เนื้อหาในแบบสังเกต	ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม คะแนน	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3			
ตัวชี้วัดที่ 1 การพึ่งพาอาศัยกันและ เกื้อกูลกัน 1.1 ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกันใน ชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
1.2 รุ่นพี่แนะนำและสอนน้อง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
1.3 ผู้เรียนมีการแบ่งปันส่งต่างๆ ให้แก่กัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ตัวชี้วัดที่ 2 การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่าง ใกล้ชิด 2.1 ผู้เรียนมีการพูดคุยปรึกษาหรือ กัน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.2 ผู้เรียนมีการหยอกล้อกันในชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2.3 ผู้เรียนช่วยกันคิดสร้างสรรค์หรือ แก้ปัญหาในชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ตัวชี้วัดที่ 3 ความรับผิดชอบของสมาชิก แต่ละคน 3.1 ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการ ฝึกซ้อมเครื่องดนตรีของตน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.2 ผู้เรียนมีการจัดเวรดูแลและทำ ความสะอาดห้องดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3.3 ผู้เรียนเก็บรักษาเครื่องดนตรีของ ตนและดูแลห้องดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
ตัวชี้วัดที่ 4 การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 4.1 ในแต่ละเครื่องมือมีการจับ กลุ่มกันเพื่อฝึกซ้อมในเครื่องของ ตนเอง	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.2 มีการช่วยเหลือและสอนกันใน กลุ่มเครื่องดนตรีเอก	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4.3 พูดคุยแนะนำและเปลี่ยน ความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของทุกคน	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

เนื้อหาในแบบสังเกต	ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ			รวม คะแนน	IOC = $\frac{\sum R}{N}$	ผลการ พิจารณา
	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3			
ตัวชี้วัดที่ 5 กระบวนการกลุ่ม 5.1 ทุกคนมีการปฏิสัมพันธ์ กันในกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.2 ปรีกษา ทาหรือ และ วางเป้าหมายของชมรมคนตรีไทย	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5.3 ฝึกซ้อม หรือคิดพัฒนา เพื่อบรรลุเป้าหมายของชมรม	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

รายนามนักเรียนโรงเรียนศิริเวสรัตน์เพ็ชรอุปถัมภ์ จังหวัดตราด

ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ชั้นเรียน	เครื่องดนตรี
1.	เด็กชายธรรศ จักษา	ม.2	ระนาดเอก
2.	เด็กหญิงมีนา ทองแสง	ม.3	ระนาดทุ้ม
3.	นางสาวสุดารัตน์ แผ้วตัน	ม.4	ซอด้วง
4.	เด็กหญิงปัทมา ไบสูงเนิน	ม.2	ซอวงใหญ่
5.	เด็กหญิงปราณี ศรีเมฆ	ม.2	ขลุ่ย
6.	นายธีภัทร รัตนวาร	ม.3	ฉาบเล็ก
7.	นายพงศ์ศิริ ภูมณี	ม.4	เครื่องหนัง
8.	นายศิลา สีแสง	ม.5	ซอวงเล็ก
9.	เด็กสาวรพี ขอยฮะ	ม.3	ซอวงใหญ่
10.	นายกิตติชัย มีภักดี	ม.4	เครื่องหนัง

รายนามนักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ

ลำดับ ที่	ชื่อ-นามสกุล	ชั้นเรียน	เครื่องดนตรี
1.	นางสาวภาพรรณ เรืองแสง	ม.6	ระนาดทุ้ม
2.	นายประกาศิต อินตก	ม.3	ขลุ่ย
3.	นางสาวมณีนรัตน์ อุปทัง	ม.4	เครื่องประกอบ จังหวัด
4.	นายภัคพล อรรถมานะ	ม.2	ฉาบเล็ก
5.	นายรณกร มัยลิขิตมงคล	ม.5	เครื่องหนัง
6.	นายวัชรพงษ์ จำปาเรือง	ม.6	ซอด้วง
7.	เด็กหญิงภัทรเนตร เผ่าผาร	ม.2	ซิม
8.	เด็กชายมนต์ชัย แก้วแก้วดวง	ม.2	ซอวงใหญ่
9.	นายพินวา ชวนจิตร	ม.4	เครื่องหนัง
10.	นายธีรภัทร อินทวัฒน์วงษา	ม.4	ระนาดเอก

ตารางการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียร
อุปถัมภ์

ประเด็น คำถาม	แหล่งข้อมูล		การวิเคราะห์
	ครูผู้สอน	นักเรียน	
1. การพึ่งพา อาศัยกัน และเกื้อกูล กัน	ผู้เรียนและครูใน โรงเรียนมีส่วนร่วม ในชมรมดนตรีไทย มีระบบจัดการใน ลักษณะพึ่งพา อาศัยเกื้อกูลกัน เพื่อการส่งเสริม ดนตรีไทย	ครูและนักเรียน ช่วยกันดูแลชมรม ดนตรีไทย ทุกคน ในชมรมช่วยกัน สอนคนที่เข้ามา ใหม่ และช่วยกัน ทบทวนบทเพลงมี การสร้างความ สนุกสนานในชมรม เพื่อสานสัมพันธ์	<p>“ครูและผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัย กันและเกื้อกูลกัน”</p> <p>ครูและนักเรียนในโรงเรียนศิริเวส เพียรอุปถัมภ์มีการส่งเสริมการ เรียนดนตรีไทยและร่วมมือร่วมใจ กันในการจัดกิจกรรมต่างๆทั้งใน โรงเรียนและชุมชน การวิเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้</p> <p>1.1) ผู้อำนวยการและครูใน โรงเรียน เป็นผู้ดูแลส่งเสริม กิจกรรมในโรงเรียน ชี้แนะการ ดำเนินการต่างๆอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดฝึกทำ และมีการเสนอความคิดเห็น มี ส่วนร่วมกับทางโรงเรียน</p> <p>1.2) ผู้เรียน มีการเป็นอยู่ใน โรงเรียนและชมรมที่ค่อนข้างแน่น แฟ้น ซึ่งเป็นตามลักษณะชีวิตของ การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน ผู้เรียนฝึกทักษะดนตรีและทักษะ สังคม ผ่านการเรียนรู้ในชมรม</p>

ประเด็น คำถาม	แหล่งข้อมูล		การวิเคราะห์
	ครูผู้สอน	นักเรียน	
2. การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้สอน	สนับสนุนให้ทุกคนมีการปรึกษาหารือ นำเสนอตามวุฒิภาวะของผู้เรียน สมาชิกในชมรมสามารถเป็นผู้นำหรือผู้ตามที่ดี	ในการฝึกซ้อมหรือออกงานมีการถามความคิดเห็นของครูและเพื่อนๆในวงดนตรี	“ครูผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกัน” ในชมรมดนตรีไทยครูมีหน้าที่ในการชี้แนะผู้เรียน และส่งเสริมทักษะให้แก่ผู้เรียน ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือหรือจัดการในชมรม
3. การมีทักษะกลุ่ม	การฝึกซ้อมดนตรีและการจัดการแสดงอาศัยการบรรเลงรวมวงรวมทั้งการดูแลรักษาเครื่องดนตรีห้องดนตรี เป็นเรื่องของผู้เรียนที่จะช่วยกันทุกคน	มีการฝึกซ้อมรวมวงบ่อยครั้ง หลังจากทุกคนฝึกซ้อมไล่มือในเครื่องดนตรีของตนเรียบร้อยแล้ว	“ฝึกซ้อมรวมวงเป็นทักษะกลุ่ม” การเรียนดนตรีไทยมีการซ้อมในลักษณะการรวมวงอยู่บ่อยครั้ง เมื่อผู้เรียนฝึกซ้อมทักษะของตนเองแล้ว จากนั้นจึงมารวมวงบรรเลง การบรรเลงรวมวงเป็นการแสดงความสามัคคีในวงดนตรี ทุกคนมีบทบาทหน้าที่บรรเลงอย่างพร้อมใจ
4. ทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	ในชมรมจะไม่มีประธานชมรม แต่อาศัยการมอบหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสฝึกภาวะความเป็นผู้นำและผู้ตาม ตามความเหมาะสม	มีโอกาสดำเนินทั้งผู้นำและผู้ตาม ในการช่วยเหลือเพื่อนๆ น้องๆ และปฏิบัติตามพี่ๆ ฝึกภาวะผู้นำด้วยการสอนเพื่อนสอนน้อง การคุมซ้อมกันเอง	“ฝึกทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี” กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในชมรมครูให้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด ทั้งการสอนเพื่อนหรือรุ่นน้อง การเคารพกฎกติกาในชมรม การควบคุมการฝึกซ้อม เกิดการฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างดี
5. กิจกรรมอื่นๆในชมรม	ผู้เรียนทุกคนรับผิดชอบในการดูแลชมรมดนตรีไทย อาทิ การดูแลเครื่องดนตรี การสอนน้อง	ดูแลรักษาเครื่องดนตรี การกินการอยู่ในชมรม ที่ต้องช่วยกันทำ ทำการบ้าน สวด	“ครูผู้สอนและผู้เรียนมีกิจกรรมร่วมกัน” ครูผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นโรงเรียนระดับเล็กมี

ประเด็น คำถาม	แหล่งข้อมูล		การวิเคราะห์
	ครูผู้สอน	นักเรียน	
	การทำอาหาร สำหรับรับประทานอาหาร ในชมรม	มนต์ ไหว้พระ รับประทานอาหาร ทำอาหาร ออก กำลังกาย ร้อง เพลง ด้วยกัน รวมทั้งกิจกรรม ต่างๆที่โรงเรียนจัด ขึ้น	จำนวนนักเรียนเพียง 102 คน และ ต้องจัดสรรงบประมาณต่างๆ ผู้เรียนจึงมีกิจกรรมร่วมกันที่ หลากหลายครอบคลุมชีวิตการ เป็นอยู่
6. การวัด และ ประเมินผล ในชมรม	<u>มีการประเมินผล</u> อยู่เสมอๆ สำหรับ ผู้เรียนที่มี พื้นฐานดนตรีและ มีพรสวรรค์ ครูจะ ลองต่อเพลงให้ยาก ขึ้น เพื่อเป็นการ พัฒนาทักษะต่อไป	<u>มีการประเมิน</u> ตนเองในการ ฝึกซ้อม มีการ บันทึกเสียงการ ซ้อมของตนเอง และวงดนตรีอยู่ ตลอด เพื่อประเมิน ทั้งความแม่นยำ ของเพลง และ พลังกำลังในการ บรรเลง เมื่อ บรรเลงได้แล้วครู จะต่อเพลงถัดไป	<i>“มีการวัดและประเมินผลตาม สภาพจริง”</i> การวัดประเมินผลในชมรม เป็น การวัดตามสภาพจริงทั้งการ ประเมินตนเองของผู้เรียนและการ ประเมินผู้เรียนจากครูผู้สอน เพื่อ เป็นการแก้ไขและพัฒนาทักษะ ของผู้เรียนต่อไป ในการเรียนการ สอนที่มีการวัดและประเมินผลอยู่ สม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนมีการ พัฒนาตามลำดับขั้นอย่างรวดเร็ว
7. การ จัดการแสดง การมีส่วน ร่วมกับ ชุมชน	<u>ให้กิจกรรมดนตรี</u> <u>ไทยเป็นตัวกลางใน</u> <u>การเชื่อมโยงกับ</u> <u>ชุมชน</u> จนเกิด ความ ยอม รับ นำไปสู่การเกิด รายได้ในชุมชน และในครอบครัว ผู้เรียน	<u>มีการจัดการแสดง</u> <u>ร่วมกับชุมชนอยู่</u> <u>เสมอ</u>	<i>“โรงเรียนมีส่วนร่วมกับชุมชน”</i> โรงเรียนคีรีเวสต์เพียร์อุปถัมภ์เป็น โรงเรียนประจำชุมชนขนาดเล็กที่ เล็งเห็นกิจกรรมที่พอจะเชื่อมโยง กับชุมชนได้คือ ดนตรีไทย เมื่อ ชุมชนเกิดการยอมรับเรียบร้อยแล้ว ทำให้เกิดความสัมพันธ์และ จะมีการติดต่อกันดนตรีมาที่ โรงเรียนอยู่เสมอๆ เป็นการ กระจายรายได้ให้แก่ นักเรียนและ ชุมชนอีกด้วย

ประเด็น คำถาม	แหล่งข้อมูล		การวิเคราะห์
	ครูผู้สอน	นักเรียน	
8.การเข้าร่วมชมรมดนตรีไทย	ทุกคนในโรงเรียนจะต้องได้รับการเรียนการสอนดนตรีไทยในห้องเรียน คือ ต้องอ่านโน้ตเพลงไทยได้ และเล่นเครื่องดนตรีได้คนละ 1 ชิ้น <u>การเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยเป็นการต่อยอดความชื่นชอบจากในห้องเรียน</u>	8.1) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 8.2) เกิดแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่ที่ประสบ ความสำเร็จ 8.3) ชื่นชอบดนตรีจากการเรียนในชั้นเรียน	<i>“ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมชมรมดนตรีทุกคน”</i> โรงเรียนศิรีเวสต์เพียร์อูปลั้มท์เข้าร่วมโครงการ ดนตรีไทย 100% ซึ่งนักเรียนในชั้นเรียนจะต้องมีทักษะดนตรีอย่างน้อย 1 ชนิด และอ่านโน้ตเพลงไทยได้ ทำให้นักเรียนทุกคนมีพื้นฐานดนตรีและเกิดความชอบ รวมทั้งเกิดแรงบันดาลใจจากรุ่นพี่ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน จึงเข้าร่วมชมรมดนตรีไทยเพื่อต่อยอดจากการเรียนในชั้นเรียน
9.วิธีการฝึกซ้อมในชมรมดนตรีไทย	<u>วิธีการฝึกซ้อมในชมรมจะมีความเข้มข้นมากกว่าการเรียนดนตรีในชั้นเรียนปกติ</u> การสอนที่เข้มงวดเหมือนนักดนตรีมืออาชีพ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะได้อย่างรวดเร็ว	<u>ทำตารางเพลงที่ต้องฝึกซ้อมในแต่ละวัน</u> สำหรับปีแพทย์จะซ้อมเพลงโหมโรงเย็นและมีการไล่มือทุกวัน มีการบันทึกเสียงเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการบรรเลงในแต่ละครั้ง	<i>“มีการวางแผนการฝึกซ้อม”</i> การเรียนดนตรีในชมรมมีความเข้มข้นมากกว่าการเรียนในชั้นเรียน การฝึกซ้อมเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเครื่องดนตรีตามความถนัด ผู้เรียนจะต้องรู้วินัยนักดนตรี มีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบเพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาทักษะดนตรีไทย
10. จุดมุ่งหมายในการเรียนดนตรีไทย	จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนดนตรีไทย เพื่อให้เด็กสามารถนำวิชาเป็นความรู้ติดตัวใช้ประโยชน์ได้ <u>มีความสามารถของตนเอง หากฝึกฝน</u>	10.1) อยากเป็นครูดนตรีไทย 10.2) เป็นนักดนตรีไทยมืออาชีพ 10.3) เพื่อประกวดในเวทีต่างๆ 10.4) เล่นดนตรีได้ทุกชนิด	<i>“จุดมุ่งหมายในการเรียนคือการมีดนตรีไทยติดตัวไปตลอดชีวิต”</i> จุดมุ่งหมายของผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีวิชาความรู้ติดตัว หากมีทักษะดีในระดับประกวดแข่งขัน จะเป็นการผลักดันให้เป็นที่รู้จัก และเป็นใบเบิกทางในการ

ประเด็น คำถาม	แหล่งข้อมูล		การวิเคราะห์
	ครูผู้สอน	นักเรียน	
	จนได้รับ การ แข่งขัน เป็นการ ผลักดันให้ผู้เรียน รับการยอมรับและ เป็นใบเบิกทางใน การเรียนต่อทาง ดนตรีในลำดับ ต่อไป	10.5) เล่นดนตรี ไทยได้และสอนรุ่น น้องได้ 10.6) มี ความสามารถทาง ดนตรีติดตัวไป ตลอดชีวิต	เรียนหรือประกอบอาชีพนักดนตรี ต่อไป ซึ่งเป็นการตอบสนอง จุดมุ่งหมายของผู้เรียนที่ต้องการมี ความสามารถติดตัว เล่นดนตรี และเผยแพร่ดนตรีได้ มีโอกาสไป ประกวด ตลอดจนเป็นนักดนตรี มืออาชีพและครูดนตรีไทย
11. ทักษะ ทางดนตรี ของผู้เรียน ในชมรม	ในชมรมดนตรีไทย มีทั้งผู้เรียนที่เรียน มานานแล้วกับเพิ่ง เข้ามา ดังนั้นจึงมี ความหลากหลาย ใน ด้าน ความสามารถ ทางด้านดนตรี จึง พบตั้งแต่การฝึก ปฏิบัติตามครู ไป จนถึงผู้เรียนที่ สามารถแปลทาง จากทำนองหลักได้	ทุกคนได้เรียนรู้การ อ่านโน้ตดนตรีไทย มาตั้งแต่ในชั้น เรียน และ สามารถปฏิบัติ เครื่องดนตรี พื้นฐานได้ ในวงปีพาทย์มีการ เรียนและต่อเพลง จากทางซ้องวง ใหญ่ทำให้สามารถ แปลทางจาก ทำนองหลัก หรือ ซ้องวงใหญ่ได้	“มีทักษะทางดนตรีตามลำดับขั้น” ผู้เรียนในชมรมได้รับการเรียน ดนตรีไทยเบื้องต้นมาจากชั้นเรียน แล้ว การเรียนดนตรีไทยในชมรม จึงพบ ทักษะตั้งแต่การฝึกปฏิบัติเครื่อง ดนตรีตามครูผู้สอน ไปจนถึง ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ ค่อนข้างมากจะสามารถแปลทาง จากทำนองหลักได้

ภาคผนวก ค

ข้อมูลโรงเรียน

1. ข้อมูลโรงเรียนวัดทรงธรรม
2. ข้อมูลโรงเรียนศิริเวสรัตน์เพ็ชรอุปถัมภ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อมูลโรงเรียนวัดทรงธรรม

โรงเรียนวัดทรงธรรม เป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 (ฉะเชิงเทรา-สมุทรปราการ) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งตั้งอยู่ในพระอารามหลวงที่มีนามว่า "วัดทรงธรรมวรวิหาร" ตำบลตลาด อำเภอบางปะกง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีพื้นที่ของโรงเรียนทั้งหมด ประมาณ 4 ไร่เศษ โดยเจ้าพระคุณอุทตมวิจารย์ (พระใบฎีกากลับ สีสละเตชะ หรือ กลับ นพคุณ) อดีตเจ้าอาวาสวัดทรงธรรมวรวิหาร ได้ทำหนังสือต่อท่านขุนประพจน์ เนติประวัตร นายเวรการโรงเรียน ขอนำความกราบบังคมทูลพระเจ้าลูกเธอฯ อธิบดีกรมการศึกษา ทรงทราบเป็นโรงเรียนเฉลยศักดิ์ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2438 (ร.ศ. 114) โดยพระอุทตมวิจารย์เป็นผู้เริ่มก่อตั้ง ซึ่งดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรก และพระใบฎีกากลับ เป็นครูสอนซึ่งปัจจุบันโรงเรียนนี้เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายแบบสหศึกษา

คำว่า “ทรงธรรม” เป็นราชาศัพท์ แปลว่า ฟังเทศน์ หรือ ฟังธรรม แต่คำว่า “ธรรม” คนไทยโดยทั่วไป มักใช้ในความหมายว่า “ความดี” หรือ “คำสอนที่ดี” เช่น คำสอนของพระพุทธเจ้า โรงเรียนจึงได้ให้ความหมายของคำว่า “ทรงธรรม” ว่า “ทรงไว้ซึ่งความดี” เพื่อให้ให้นักเรียนโรงเรียนวัดทรงธรรมทุกคนทรงไว้ซึ่งความดี 3 ประการ คือ มีความรู้ดี รู้จริง และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ มีความเจริญทางสติปัญญา ทำงานดี ทำงานเป็น รักแรง แข็งขอบ ไม่รังเกียจงานสุจริต มีความประพฤติดีงาม ใฝ่ดี เกลียดชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ซึ่งความดี 3 ประการข้างต้น จึงนำไปสู่ปรัชญาของโรงเรียนวัดทรงธรรมที่ว่า เรียนดี งานดี ประพฤติดี

ปรัชญาของโรงเรียนวัดทรงธรรมคือ เรียนดี งานดี ประพฤติดี ซึ่งโรงเรียนวัดทรงธรรมได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เรียนดี หมายถึง เป็นผู้ใฝ่ใจในการเรียน มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ให้จริงทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ มีความเจริญทางปัญญา(พุทธิศึกษา) และทางด้านร่างกาย (พลศึกษา)

งานดี หมายถึง เป็นผู้ใฝ่ใจฝึกฝนและลงมือปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ไม่รังเกียจงานที่สุจริตทุกประเภท สามารถทำงานได้อย่างเรียบร้อยและรวดเร็ว รักที่จะประกอบอาชีพ รวมทั้งมีความเสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมอยู่เป็นนิตย์

ประพฤติดี หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติดี เรียบร้อย มีเกียรติเชื่อถือได้ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข

ข้อมูลโรงเรียนคีรีเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์

โรงเรียนคีรีเวสร์ตันเพียรอุปถัมภ์แต่เดิมชื่อโรงเรียนคีรีเวสร์ตันอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำตำบลแห่งแรกของจังหวัดตราด ตั้งอยู่เลขที่ 100 หมู่ที่ 4 ถนนสายตราด-คลองใหญ่ ตำบลขำราก อำเภอเมือง จังหวัดตราด มีเนื้อที่ 34 ไร่ 87 ตารางวา โรงเรียนได้รับการประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 4 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2525 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักเรียนที่จบชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ในพื้นที่ชนบทเขต ตำบลตะกาง ตำบลขำราก และตำบลแหลมกลัด ไม่ต้องเดินทางไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนในเมือง โรงเรียนเริ่มเปิดการเรียนการสอนเมื่อปี พ.ศ. 2526 โดยจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแบบสหศึกษา

ในปีการศึกษาแรกมีเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 50 คน มีครู-อาจารย์ 5 คน โดยมีนางสมิตรา เจริญสุข อาจารย์ ๒ โรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ เป็นผู้บริหาร ในระยะแรกที่เปิดสอนได้อาศัยสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษาวัดศิริวิหาร นางลัดดา จักษา เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในปัจจุบัน ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดนตรีไทย 100 เปอร์เซนต์จากกระทรวงวัฒนธรรมฯ

ประกาศกรมส่งเสริมวัฒนธรรม
เรื่อง ผลการคัดเลือกโรงเรียนดนตรีไทย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑

ตามที่กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ดำเนินโครงการโรงเรียนดนตรีไทย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำนโยบายให้เด็กไทยทุกคนเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างน้อยคนละ ๑ ชนิด ของกระทรวงวัฒนธรรม ลงสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนดนตรีไทยได้อย่างตรงประเด็น นั้น

บัดนี้ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนดนตรีไทย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกเป็นโรงเรียนนำร่องโครงการโรงเรียนดนตรีไทย ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๙ โรงเรียน ดังนี้

ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนบ้านจันทึง	จังหวัดชุมพร
โรงเรียนบ้านท่าซอม	จังหวัดอุทัยธานี
โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี	จังหวัดปทุมธานี

ระดับขยายโอกาส

โรงเรียนวัดลำเหย	จังหวัดนครปฐม
โรงเรียนบ้านปากกล้วย	จังหวัดสุโขทัย
โรงเรียนสามเสนนอก (ประชาราษฎร์อนุกุล)	กรุงเทพมหานคร

ระดับมัธยมศึกษา

โรงเรียนศิริเวสรัตน์เพ็ชรอุปถัมภ์	จังหวัดตราด
โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โรงเรียนพรหมานุสรณ์จังหวัดเพชรบุรี	จังหวัดเพชรบุรี

จึงประกาศณาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นางพิมพ์วิวี วัฒนวงษา)
อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม

ภาพประกาศผลการคัดเลือกโรงเรียนดนตรีไทย 100%

ที่มา: (ลัดดา จักษา, สืบค้น 21 ก.พ. 2561)

ภาคผนวก ง

หนังสือแนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบ
ร่วมมืออย่างถาวร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่าง
ถาวร

GUIDELINES FOR THAI MUSIC CLUB'S ACTIVITIES TO PROMOTE COOPERATIVE BASE GROUPS

คู่มือฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้ เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งตำรา ทฤษฎี เอกสาร รวมทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตจากชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวสเพียร์อุปถัมภ์ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและโรงเรียนวัดทรงธรรมเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวทางฉบับนี้เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาได้แก่ กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ และทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น ซึ่งแนวทางฉบับนี้มุ่งเน้นให้การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีการเสริมสร้างทั้งด้านการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นทักษะสังคม และเสริมสร้างทักษะดนตรีไทยเพื่อสืบสานมรดกของชาติ ซึ่งในเล่มแนวทางฉบับนี้ได้มีการนำเสนอแนวทางที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางฉบับนี้จักเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือผู้ที่สนใจศึกษาการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่ได้มีการเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือและทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น เพื่อเกิดการจัดกิจกรรมในชมรมอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอน อันจะส่งผลถึงการพัฒนาชมรมดนตรีไทยต่อไป

ธมนภัทร อนันตศรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำชี้แจงในการใช้แนวทาง

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้เป็นเอกสารแนวทางสำหรับผู้สอนหรือผู้สนใจในด้านการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยอันเกิดการรวมตัวกันในลักษณะกลุ่ม ซึ่งมีปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมืออันเป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทั้งด้านทักษะดนตรีไทยและทักษะสังคมให้เกิดขึ้นกับกิจกรรมชมรมดนตรีไทยของโรงเรียน ซึ่งในเนื้อหาเล่มแนวทางนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์และสังเกตชมรมดนตรีไทยโรงเรียนศิริเวส เพียรอุปถัมภ์ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะเริ่มต้นและโรงเรียนวัดทรงธรรม เป็นตัวแทนของกลุ่มโรงเรียนที่ก่อตั้งชมรมดนตรีไทยในระยะยาวนาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นแนวทางฉบับนี้ ที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่เสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร และการสอนทักษะปฏิบัติตั้งแต่ระดับเบื้องต้นจนถึงขั้นสูงโดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น ของซิมป์สัน ทักษะดนตรีไทย 7 ชั้น (Simpson, 1966) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะดนตรีไทยในชมรมอย่างเป็นลำดับขั้น

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือฉบับนี้เป็นกรอบการดำเนินที่มีโครงสร้างกับทฤษฎีด้านการศึกษาที่มีความครอบคลุมทั้งทักษะสังคม กล่าวคือ การเรียนรู้ในลักษณะร่วมมือกัน การมีวินัยนักดนตรี การมีทักษะสังคม และครอบคลุมถึงทักษะดนตรีไทยที่ผู้เรียนมีโอกาสในการพัฒนาทักษะ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ต่อยอด เป็นความสามารถหรือแม้กระทั่งเพื่อประกวดในระดับต่างๆและศึกษาต่อทางดนตรีในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้สอนหรือผู้ศึกษาแนวทางฉบับนี้ควรพิจารณาองค์ประกอบและปัจจัยด้านต่างๆเพื่อปรับใช้ในบริบทโรงเรียนของมีความแตกต่างกัน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชมรมดนตรีไทยและวงการดนตรีไทย

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาแกนกลาง 2551 ได้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกิจกรรมชมรม เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจ การจัดกิจกรรมชมรมจึงเกิดขึ้นในลักษณะของ “การรวมตัวกันเป็นกลุ่ม” ที่มีผู้เรียนหลากหลายชั้นเรียนอยู่ร่วมกัน รูปแบบกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนทำร่วมกันในลักษณะชมรมนี้ก่อให้เกิดการร่วมมือกัน การศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือจึงเปรียบเสมือนการนำทฤษฎีมาตีแผ่เพื่อสร้างกรอบการเรียนรู้ที่เป็นระบบระเบียบจากตัวชีวิตในทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อสร้างกิจกรรมที่เอื้อต่อการร่วมมือร่วมใจของผู้เรียนในชมรมให้เป็นไปทิศทางที่เกิดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยรวมกิจกรรมชมรมดนตรีไทย

ดนตรีไทยได้มีการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยวิธีมุขปาฐะ ผ่านบ้าน วัด วัง เป็นศูนย์กลางในการเล่าเรียนเผยแพร่วัฒนธรรมดนตรีไทยผ่านพิธีต่างๆของโบราณ ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาภายหลัง ซึ่งวิชาดนตรีเริ่มบรรจุเข้ามาอยู่ในหลักสูตรตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกระทรวงธรรมการ ในปี 2435 โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรดนตรีที่แสดงให้เห็นว่าดนตรีเป็นเครื่องมือที่สร้างสุนทรีย์ให้แก่ผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากการขับร้องจากวิถีชีวิตของคนไทย ในเวลาต่อมาได้มีการกำหนดให้นักเรียน สวดนมัสการ ร้องเพลงชาติ และเพลงสรรเสริญพระบารมี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของส่วนรัฐบาลที่มีบทบาทต่อระบบการศึกษาของไทย รวมทั้งวิชาดนตรีในขณะนั้นด้วย แนวคิดด้านดนตรีที่ชัดเจนจะอยู่ในช่วง พ.ศ. 2503 ที่เน้นทักษะดนตรีในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตร พ.ศ.2503 ได้ขยายโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีสิทธิในการเรียนดนตรี ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาทางดนตรีที่แตกต่างออกไปจากการพัฒนานักดนตรีในระดับอาชีพ เมื่อถึงหลักสูตร พ.ศ. 2521 วิชาดนตรีได้ถูกบรรจุอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับประถมศึกษา โดยมุ่งเสริมสร้างให้ผู้เรียนทุกคนหรือส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกตามลักษณะกิจกรรมนั้นๆ มีการเปิดวิชาเลือกเสรีให้นักเรียนที่มีความสนใจเฉพาะสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนดนตรีมากขึ้น จากชั่วโมงเรียนปกติในหลักสูตร (วิชาสามัญ เหล่าวานิช, 2556)

1.1 วัตถุประสงค์ของชมรมดนตรีไทย

การจัดตั้งชมรมดนตรีไทย เป็นการรวมกลุ่มของนักเรียนในโรงเรียนที่มีความต้องการเรียนดนตรีไทยเพิ่มเติมจากในชั่วโมงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและสถานศึกษา การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยได้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (วิรัช ชูสูงเนิน, 2525)

1.1.1 มุ่งให้เด็กได้รับรสนิยมในระดับที่สูงกว่าธรรมดาที่เป็นอยู่และเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามทางดนตรี

1.1.2 มุ่งให้เด็กได้มีการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามธรรมชาติ

1.1.3 มุ่งให้เด็กเป็นผู้ที่เสาะหาความรู้ความสนใจที่จะทำให้เด็กเป็นนักดนตรีที่ดีได้ในอนาคต

1.1.4 มุ่งสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับท้องถิ่นในชุมชนนั้นๆตลอดจนความสัมพันธ์กับโรงเรียนใกล้เคียงเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นนักประชาธิปไตยในอนาคต

1.1.5 การจัดกิจกรรมที่ดีมีคุณค่าย่อมมีอิทธิพลในการยกระดับของสังคมในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

1.1.6 เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รู้ค่าของตัวโน้ต

1.1.7 เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้ความหมายและอารมณ์ของเพลง

1.1.8 เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

1.1.9 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยนปราณี

1.1.10 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมปะเพณีอันดีงาม

1.1.11 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความสามัคคี

1.1.12 เพื่อให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในดนตรี

1.2. แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทย

การจัดชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยที่เน้นภาคปฏิบัติที่มีผู้เรียนหลากหลายช่วงชั้นเข้ามาร่วมกิจกรรมชมรม โดยการจัดกิจกรรมชมรมของแต่ละโรงเรียนจะมีแนวทางที่ปรับให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียน อาทิ โรงเรียนในชุมชนเมืองที่มีความพร้อมทางด้านเครื่องดนตรีและครูผู้สอน โรงเรียนชนบทที่ขาดแคลนเครื่องดนตรีหรือครูผู้สอน เป็นต้น ทั้งนี้แนวทางการจัดชมรมดนตรีไทยจะมีกิจกรรมคล้ายคลึงกันคือ มีการเรียนปฏิบัติทักษะ มีการบรรเลงรวมวง จัดการแสดงต่างๆในโรงเรียนหรือในเขตชุมชน เป็นต้น

ในการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละระดับชั้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560) ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษา กิจกรรมดนตรีไทยมักมีรูปแบบตามความสามารถและการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงวัยนั้น อาจจัดรูปแบบวงไม่ครบตามรูปแบบมาตรฐานได้เนื่องจากบางเครื่องดนตรีต้องใช้ทักษะการบรรเลงที่ค่อนข้างสูง

ระดับมัธยมศึกษา กิจกรรมวงดนตรีไทยมักจะเป็นรูปแบบมาตรฐานเนื่องจากในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีความสามารถในการบรรเลงมากกว่าในระดับชั้นประถมศึกษา และสามารถคัดเลือกนักเรียนให้ครบวงได้ การจัดตั้งชมรมดนตรีไทยเป็นสิ่งสำคัญสำหรับโรงเรียนเพื่อให้โอกาสผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการและครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาช่วยกันดูแล ย่อมทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมมากขึ้น และช่วยกันดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของชมรม ทั้งนี้โรงเรียนควรให้การสนับสนุนในการดำเนินการของกิจกรรมวงดนตรีไทย เพื่อสร้างให้โรงเรียนมีวงดนตรีไทยประจำโรงเรียน สามารถบรรเลงในงานสำคัญของโรงเรียน ชุมชนและสังคมได้ โดยเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของโรงเรียน ชุมชนและสังคมได้อย่างดี ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมดนตรีไทยโดยมีเวทีการประกวดแข่งขันในระดับต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่มีการจัดการแข่งขันอย่างสม่ำเสมอ

ระดับอุดมศึกษา การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมักจะอยู่ในรูปแบบของชมรมดำเนินการโดยนิสิตนักศึกษา ซึ่งในทุกสถาบันจะมีวงดนตรีไทยประจำสถาบันนั้นแสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษานี้เห็นความสำคัญในการธำรงรักษาดนตรีไทยอันเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ ที่เกี่ยวเนื่องกับพันธกิจของสถาบันระดับอุดมศึกษา คือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผลที่ได้รับคือ ดนตรีไทยยังคงอยู่คู่สังคมไทยตลอดมา นับเป็นความภาคภูมิใจของคนไทยทุกคนที่มีการสืบสานมรดกอันล้ำค่านี้ให้คงอยู่ เป็นที่น่าชื่นชมยกย่องของคนไทยทั้งประเทศและคนทั่วโลก กิจกรรมชมรมดนตรีไทยจึงเป็นกิจกรรมสำคัญที่ควรมีในทุกโรงเรียนทุกสถาบันการศึกษา

ในการเรียนดนตรีทุกระดับการศึกษามีปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้มีอยู่ด้วยกันหลายประการ เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การตอบสนองต่อสภาพการณ์ในกระบวนการเรียนการสอนที่มีส่วนสัมพันธ์กับการถ่ายโยงการเรียนรู้ (transfer of learning) จากประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ แบ่งเป็นด้านความสามารถของผู้เรียนที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ ได้แก่ เรื่องของความพร้อมเป็นเรื่องเฉพาะแต่ละบุคคล แม้ผู้เรียนจะมีอายุเท่ากันอยู่ชั้นเรียนเดียวกันอาจมีความพร้อมในเรื่องต่างๆ ไม่เท่ากัน ความพร้อมเกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมทั้งหมดที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ในตัวเอง รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีผลต่อความต้องการหรือความสามารถที่จะประกอบกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมในการเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จึงสามารถตอบสนอง หรือประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้ดีกว่า ผู้เรียนที่มีประสบการณ์เดิมไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องศึกษา

1.2.1 ความรับผิดชอบของครูดนตรีเกี่ยวกับเรื่องความพร้อมการเรียนการสอน
ดนตรี มีดังนี้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2560)

1) การจัดสภาพการเรียนรู้ควรเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนทุกคน กล่าวคือ กิจกรรมทางด้านดนตรีควรมีหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้หรือในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้

2) การจัดสภาพการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับความพร้อมเท่าเทียมกัน หรือเสมอกัน เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละกลุ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไปตามความสามารถ ความถนัดและความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน

หากครูผู้สอนไม่คำนึงถึงสภาพการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ ผู้เรียนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีไทย ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ที่จัดนั้นยากเกินความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อดนตรีไทยในที่สุด ในทางตรงกันข้ามถ้าการจัดกิจกรรมนั้นง่ายจนเกินไป ก็อาจทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ทำทหายในการพัฒนาความรู้ความสามารถเช่นกัน

การจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนจึงควรมีแนวโน้มออกมาในรูปของการให้โอกาสผู้เรียนแต่ละคนตอบสนองต่อประสบการณ์การเรียนการสอนที่จัดไว้อย่างเสรี เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกตามความพร้อมและความสามารถที่มีอยู่

ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นเรื่องของกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience) ปัจจัยที่ครูควรคำนึงถึงคือกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในทางดนตรีไทยควรเป็นรูปแบบของประสบการณ์ที่จัดไว้ให้กับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้วย

ตนเอง (active participation) ตลอดกระบวนการเรียนรู้ โดยทั่วไปการมีส่วนร่วมปฏิบัติเป็นไปได้ทั้ง การปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ และการปฏิบัติที่มองไม่เห็น เช่น กระบวนการคิดซึ่งเกิดจากภายในของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนการสอนดนตรีที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีควรเป็นการเรียนรู้ในสภาพการณ์ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางดนตรีอย่างแท้จริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะช่วยเหลือ มิใช่เป็นผู้กำหนดผู้เรียนตลอด กระบวนการเรียนรู้เช่นนี้ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าคุณครูมีความสำคัญกว่าดนตรี ซึ่งเป็นสภาพการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม สภาพการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ลึกซึ้ง เข้าใจ และมีความหมาย คือ การที่ผู้เรียนมีโอกาสในการตอบสนองกับดนตรีโดยตรง โดยมีครูเป็นเพียงผู้คอยช่วยแนะนำมิใช่ผู้กำหนดเกณฑ์การเรียนรู้ตายตัว ความต้องการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ใหม่ๆ เนื่องจากความสนใจ และทัศนคติของผู้เรียน จากปัจจัยสำคัญสามประการนี้จะโยงไปถึงปัจจัยอื่นๆ เช่น ความกดดัน สภาพแวดล้อม การจูงใจ ความจำ เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีผลต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ทั้งนี้จึงมีสิ่งที่ควรคำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดนตรีอย่างสูงสุด

1.2.2 สิ่งที่คำนึงในการจัดกิจกรรมดนตรี

- 1) ในกรณีที่การเรียนรู้เป็นไปในรูปแบบของการให้ผู้เรียนตอบสนองต่อประสบการณ์ที่จัดให้ กิจกรรมที่จัดควรบ่งชี้ถึงการตอบสนองในรูปแบบของพฤติกรรมที่สังเกตได้
- 2) ในกรณีที่การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์บางอย่าง ประสบการณ์การนั้นควรเปิดโอกาสให้ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนประเมินผลพฤติกรรมที่เกิดขึ้น
- 3) ถ้าการเรียนรู้เกี่ยวกับการมุ่งหวังให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ ออกมากิจกรรมก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรมนั้นๆด้วยเพื่อที่จะได้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มุ่งหวังไว้หรือไม่
- 4) หากการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนใช้การถ่ายโยงการเรียนรู้กิจกรรมที่จัดให้ควรเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการแนวคิด และเปิดโอกาสให้มีการถ่ายโยงการเรียนรู้ในกิจกรรมนั้น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวคิด ทักษะต่างๆทางด้านดนตรี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ควรมีการวางแผนการจัดทำให้เป็นกระบวนการขั้นตอนตลอดกิจกรรมและกิจกรรมที่จัดขึ้นควรต่อเนื่องสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ดังนั้นทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทักษะ เนื้อหา ควรมีความต่อเนื่องกันโดยตลอด หรืออาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรดนตรีควรกล่าวถึงประสบการณ์เรียนรู้ต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 และครูควรทราบว่าควรจะนำสิ่งต่างๆในหลักสูตรมาประยุกต์ใช้อย่างไร เพื่อให้กิจกรรมดนตรีสามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นที่คาดหวังไว้ได้ตามประเด็นต่อไปนี้

แม้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันในระดับชั้น เพื่อเป็นไปตามพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน แต่ในธรรมชาติของการเรียนดนตรีนั้นจะประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่ควรศึกษา

1.2.3 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนดนตรี

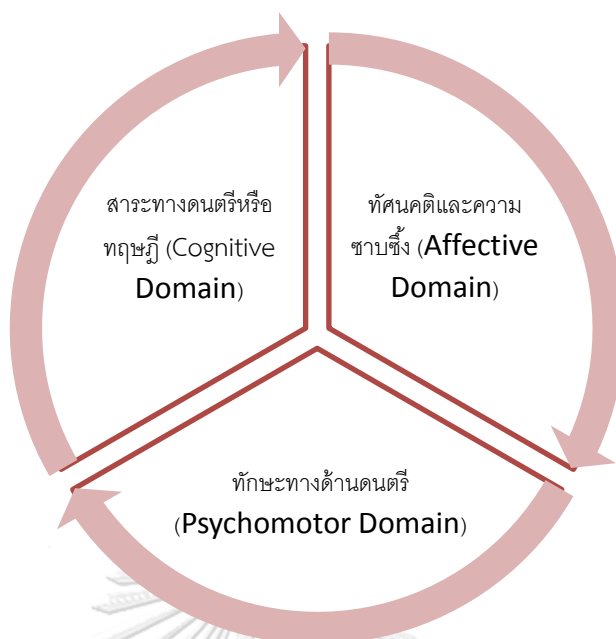
1) ความปรารถนาของมนุษย์ (Human Desire) เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความสุขทางใจ ซึ่งได้แก่สิ่งที่อ่อนหวาน นุ่มนวลและไพเราะ ซึ่งดนตรีเป็นศิลปะที่ให้สิ่งเหล่านี้ได้ ดังนั้นเด็กควรได้รับการเรียนรู้ด้านดนตรีและควรได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง

2) พรสวรรค์ (Talent) ทุกคนมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี แต่อาจมีมากน้อยแตกต่างกันไป ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่ส่งเสริมพรสวรรค์ทางดนตรีของเด็กให้เกิดการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกทางดนตรี

3) สิ่งแวดล้อม (Environment) ในอดีตดนตรีเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพิธีกรรมในสังคม แต่ปัจจุบันนี้ดนตรีได้เจริญไปถึงการศึกษา และด้านธุรกิจ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงดนตรีได้ ดังนั้นครูผู้สอนควรแนะนำให้เด็กทราบลักษณะของดนตรี เพื่อให้เด็กมีความรู้ที่ถูกต้อง

เมื่อทราบพื้นฐานทางการเรียนรู้ดนตรีทั้ง 3 ด้านแล้ว ผู้สอนต้องกำหนดการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับเด็ก นอกจากเพื่อให้เด็กเข้าใจและเล่นดนตรีได้ ครูผู้สอนจะต้องให้เด็กนักเรียนรู้ทฤษฎีดนตรี (Musical Theory) ที่ประกอบไปด้วย วัสดุเครื่องมือของดนตรี (Material) ลีลา (Rhythm) ท่วงทำนอง (Melody) อัตราเร็วหรือจังหวะ (Tempo) การเล่นซ้ำ (Repetition) เสียง (Tone) ระดับเสียง (Tone quality) และโน้ต (Note) เป็นต้น (วิรัช ชูสูงเนิน, 2525)

การเรียนการสอนดนตรีไทยจะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีและหลักการ เพื่อให้ถึงจุดประสงค์ของการดนตรีนั้น ครูจะต้องเน้นการเรียนการสอนทั้ง 3 ทาง คือ 1) ทักษะคิดและความซาบซึ้ง (Affective Domain) 2) ทักษะทางด้านดนตรี (Psychomotor Domain) 3) สาระทางดนตรีหรือทฤษฎี (Cognitive Domain)

แผนภูมิวัตถุประสงค์ของการเรียนดนตรี 3 ด้าน

1) ทัศนคติในการเรียนดนตรีไทย (Affective Domain)

ทัศนคติในการเรียนดนตรีไทยเป็นเรื่องของรสนิยม ความชอบ ความมีสุนทรีย์ และความซาบซึ้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ผู้เรียนอาจจะแสดงออกทางพฤติกรรมชัดเจนหรือไม่ก็ได้ ซึ่งผลของเจตคติส่งผลต่อการกระตือรือร้นในการเรียนดนตรี ซึ่งปัจจุบันได้มีกิจกรรมดนตรีไทยเกิดขึ้นในหลายสถาบันการศึกษา เนื่องจากดนตรีไทยเป็นดนตรีประจำชาติจึงควรสนับสนุนให้ทุกโรงเรียนมีกิจกรรมวงดนตรีไทยในระดับต่างๆ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการสอนและฝึกซ้อมให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะมากพอในการบรรเลง การแสดง รวมทั้งการแข่งขันและศึกษาต่อทางด้านดนตรี โดยปกติกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นผลสืบเนื่องจากการเรียนการสอนดนตรีในชั้นเรียนที่มีเวลาและเนื้อหาการเรียนรู้จำกัด จึงไม่เพียงพอในการพัฒนาทักษะของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนดนตรีไทยสามารถสอนในลักษณะกลุ่ม ในการเรียนทักษะดนตรีไทยลักษณะกลุ่มนี้เป็นการสะดวกที่จะรวบรวมนักเรียนเพื่อบรรเลงเป็นวงดนตรีไทยในลักษณะต่างๆได้

2) ทักษะทางด้านดนตรี (Psychomotor Domain)

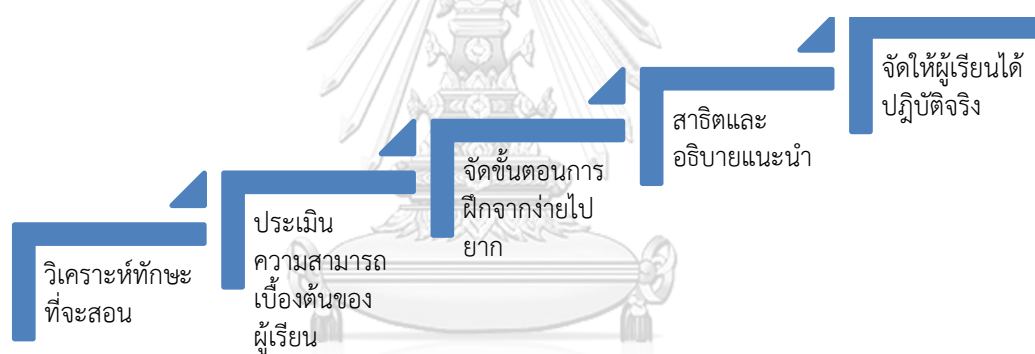
นอกจากการเรียนรู้ในด้านทฤษฎีดนตรีไทยที่เป็นสาระด้านดนตรีแล้ว ส่วนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการเรียนดนตรีคือ ทักษะดนตรี ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในสาระดนตรีได้ และจัดว่าเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่างๆอย่างครบถ้วน ทั้งทักษะ การบรรเลง ทักษะการแสดง ไปจนถึงทักษะการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยอย่างถูกต้อง การฝึกทักษะจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนดนตรี ด้านปฏิบัติทักษะ ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายและความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะ ไว้ว่า ทักษะเป็นการปฏิบัติที่เกิดจากการเรียนรู้สามารถกระทำได้โดยแทบจะไม่ต้องใช้กระบวนการคิด

ความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญ และมีประสิทธิภาพ (Cronbach, 1977; Garrison, 1972) ซึ่งสอดคล้องกับ แกริสัน ซึ่งได้อธิบายลักษณะการกระทำที่แสดงถึงการมีทักษะไว้ว่า จะต้องประกอบด้วยทักษะ 2 ประการ (Garrison, 1972) ดังนี้

1) ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ (Accuracy and Speed) เช่น การที่นักดนตรีสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกเสียง ถูกโน้ตโดยไม่ผิดพลาด เป็นต้น พฤติกรรมใดกระทำไปได้อย่างรวดเร็วถูกต้องแม่นยำย่อมแสดงถึงการมีทักษะในการกระทำนั้น

2) ความสอดคล้องผสมผสาน (Co-ordination) อย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่าง ๆ ย่อมจะปรากฏในการกระทำที่มีทักษะ การทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อและอวัยวะต่าง ๆ เช่น การเป่าขลุ่ย อวัยวะต้องประสานสอดคล้องกัน คือ ตาหูโน้ต หูฟังจังหวะ ปากเป่า มือขยับตามโน้ต จมูกหายใจ เป็นต้น

จากความหมายข้างต้นจึงสรุปได้ว่าความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญ และมีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสมกับกล้ามเนื้อและอวัยวะต่างๆ การสอนทักษะให้บรรลุผลจึงต้องมีขั้นตอนการสอนทักษะ ซึ่ง ดี เซคโค (De Cecco) ได้เสนอขั้นตอนการสอนทักษะไว้ 5 ขั้นตอน (De Cecco, 1974) ดังนี้

ขั้นตอนการสอนทักษะ 5 ขั้นตอน (De Cecco, 1974)

ขั้นตอนการสอนทักษะ 5 ขั้นตอน (De Cecco, 1974)

1) วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน

วิเคราะห์ทักษะที่จะสอน เป็นขั้นแรกของการสอนทักษะ โดยที่ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์สิ่งที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติก่อนว่า ประกอบด้วยทักษะย่อยอะไรบ้าง เช่น การบรรเลงระนาดเอก จะประกอบด้วยทักษะย่อย ได้แก่ ทำนอง การจับไม้ การตีเก็บ การกรอ การรัว การสับ เป็นต้น

2) ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน

ประเมินความสามารถเบื้องต้นของผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนทักษะขั้นต่อไปหรือไม่ ถ้ายังขาดความรู้ความสามารถพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนเสริมให้มีพื้นฐานความรู้เพียงพอเสียก่อน เช่น การเรียนเพลงเดี่ยวในเครื่องดนตรีต่างๆ ผู้เรียนควรมีพื้นฐานการบรรเลงที่เพียงพอต่อการเพิ่มทักษะเพลงเดี่ยวได้ เป็นต้น

3) จัดขั้นตอนการฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก

จัดขั้นตอนการฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปยาก จากทักษะพื้นฐานไปสู่ทักษะที่มีความสลับซับซ้อน จัดให้มีการฝึกทักษะย่อยเสียก่อนแล้วจึงมาปฏิบัติรวม เช่น ในการต่อเพลงควรเริ่มจากการฝึกทีละวรรคของเพลงให้เกิดความชำนาญ แม่นยำในทำนองแต่ละวรรค จากนั้นจึงบรรเลงรวมทั้งหมด

4) สาธิตและอธิบายแนะนำ

สาธิตและอธิบายแนะนำ เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้เห็นลำดับขั้นตอนจากการปฏิบัติจากตัวอย่างที่ผู้สอนสาธิตให้ดู ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นรายละเอียดการปฏิบัติในขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

5) จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

5.1) ความต่อเนื่อง จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะที่เรียนตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่องกัน

5.2) การฝึกหัด ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ เน้นทักษะย่อยที่สำคัญ ปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องในส่วนที่ผิด ในการฝึกนี้ต้องจัดแบ่งเวลาฝึก เวลาพักให้เหมาะสม

5.3) การให้แรงเสริม โดยให้ผู้เรียนได้รับผลของการฝึกปฏิบัติ (Feedback) ซึ่งมี 2 ทาง คือ การรับรู้ผลจากภายนอก (Extrinsic Feedback) คือ การที่ผู้สอนได้ประเมินเบื้องต้นถึงทักษะของผู้เรียนว่าดีหรือบกพร่องตรงไหน ควรแก้ไขอย่างไร เมื่อผู้เรียนเกิดความพัฒนาไปถึงขั้นที่สามารถเพิ่มพูนความชำนาญได้นั้นจะสามารถสังเกตด้วยตนเองได้ ซึ่งเป็นการรับรู้ผลจากภายในตนเอง (Intrinsic Feedback)

ตัวบ่งชี้ในการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริง

1) ผู้สอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะต้องบ่งบอกว่าผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ เพื่อแสดงว่าได้เกิดการเรียนรู้เกิดทักษะจริงในเครื่องมือเอกของตนเอง วัตถุประสงค์ดังกล่าวจะต้องจัดเรียงจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานไปสู่สิ่งที่ซับซ้อนขึ้น หรือจัดเรียงตามลำดับความง่ายไปยาก

2) ผู้สอนมีการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละเครื่องมือหรือแต่ละคนที่มีความสามารถแตกต่างกันซึ่งอาจจะเป็นทักษะปฏิบัติที่แตกต่างกัน วิธีการสอนการเรียนรู้ หรือการใช้เวลาฝึกฝนแตกต่างกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3) ผู้สอนมีการชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย ข้อตกลงต่างๆ ในการเรียนรู้ร่วมกัน

4) ผู้เรียนมีการดำเนินการเรียนรู้ตามที่ผู้สอนไว้วางแผนไว้ โดยผู้สอนคอยดูแลและให้คำปรึกษา

5) หากผู้เรียนบรรลุผลในขั้นแรก จะดำเนินการเรียนรู้ไปในลำดับขั้นต่อไป แต่หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุผลได้ จะต้องมีการฝึกฝนและพัฒนาทักษะในขั้นแรกจนกระทั่งบรรลุผลในขั้นนั้นๆ

6) ผู้เรียนมีการดำเนินการเรียนรู้ไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับของวัตถุประสงค์ที่กำหนด จนกระทั่งบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งผู้เรียนจะใช้เวลาทำนองแตกต่างกันไปตามทักษะความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

7) ผู้สอนมีการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ และประเมินตามสภาพจริงเพื่อวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

จากทฤษฎีทักษะของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมาย ความสำคัญและแบ่งขั้นตอนไว้ดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการจะปลูกฝังดนตรีไทยให้เป็นหนึ่งในค่านิยมของผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องมีการปฏิบัติเครื่องดนตรีเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริงแก่ผู้เรียน ดังนั้นการเลือกเครื่องดนตรีที่จะเรียนก็เป็นอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ ครูผู้สอนจะต้องดูลักษณะผู้เรียนและพร้อมให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการเริ่มต้นเรียนดนตรีไทยจากการเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสม โดยจะต้องเลือกปฏิบัติตามธรรมชาติของร่างกาย เมื่อเลือกเครื่องดนตรีได้แล้วผู้สอนจะต้องแนะนำผู้เรียนตามลำดับขั้นตามด้านทักษะดังนี้

ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติดนตรีไทยเบื้องต้น (มนตรี ตราโมท, 2541)

ขั้นแรก นั่งให้ถูกต้องตามแบบแผนของการบรรเลงเครื่องดนตรีนั้น

ขั้นสอง จับเครื่องดนตรีให้ถูกลักษณะ เช่น จะเข้จะต้องพันไม้ดีดอย่างไร วางนิ้ว

มืออย่างไร การจับไม้ระนาดเอกอย่างไร เป็นต้น

ขั้นสาม เริ่มกระทำให้เป็นเสียงโดยยังไม่ต้องเป็นเพลง

สำหรับเครื่องสายให้ฝึกจากการสีหรือดีดสายเปล่า ยังไม่ลงนิ้วที่เป็นระดับเสียง เมื่อคล่องแล้วจึงไล่เสียงเรียงหรือข้ามเป็นลำดับต่อไปและควรฝึกโสตประสาทในการเทียบสายของเครื่องดนตรี ส่วนในการเรียนเครื่องเป่าพาทย์จะเริ่มต่อเพลงสาธุการและโหมโรงเย็น เริ่มฝึกตั้งแต่การตีฉาบ การกรอเป็นลำดับ เริ่มต่อเพลงที่สั้นๆง่ายๆ เช่น ต้นเพลงฉิ่ง จระเข้หางยาว เป็นต้น เพื่อสอนให้รู้จักจังหวะ จังหวะสามัญ จังหวะฉิ่ง จังหวะหน้าทับและสอนเรื่องทำนองเปรียบเทียบทำนอง สัดส่วนของทำนอง

สำหรับเพลงเดี่ยว ควรสอนเมื่อมีฝีมือสมควรแก่การพลิกแพลงนั้นๆ ครูควรดำเนินทางแห่งเพลงเดี่ยวให้เหมาะสมแก่ความสามารถของผู้เรียน (มนตรี ตราโมท, 2541) ในการบรรเลงเพลงหรือการบรรเลงเครื่องดนตรีจะมีแนวทางการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดแตกต่างกันไป เครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดทำนอง เช่น ปี่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ซอด้วง ซออู้ จะเข้ เป็นต้น ส่วนเครื่องดนตรีที่ทำให้เกิดจังหวะ หรือควบคุมจังหวะ ได้แก่ กลองทัด ตะโพน สองหน้า ฉิ่ง ฉาบ กระจับ เป็นต้น ซึ่งในการบรรเลงแต่ละเพลงหรือแต่ละเครื่องมือจะมีเทคนิคการบรรเลงแตกต่างกันออกไป วิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป ที่เรียกว่า ศัพท์สังคีต

จากลำดับขั้นของการปฏิบัติทักษะทางดนตรีไทยพบว่ามีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีการเรียนการสอนทักษะของซิมป์สันที่เน้นทักษะที่เป็นพัฒนาการทางกายของผู้เรียนโดยเชื่อว่าจะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรู้สึกที่เกิดขึ้น จึงได้แบ่งกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ 7 ขั้น (Simpson, 1966) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (Perception) เป็นขั้นแรกของผู้เรียนที่จะสังเกตและเปิดรับประสบการณ์ใหม่ เพื่อพร้อมที่จะเข้าสู่การเรียนรู้ในลำดับต่อไป

ขั้นที่ 2 ขั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness) ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และ อารมณ์ โดยมีการตอบสนองพร้อมที่จะแสดงทักษะนั้นๆ ในขั้นนี้เริ่มมีภาวะจิตใจและอารมณ์ทางบวก ต่อการปฏิบัติทักษะ

ขั้นที่ 3 ขั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response) ขั้นนี้จะเริ่มมีการตอบสนอง ปฏิบัติตามต้นแบบหรือผู้สอน ซึ่งอาจให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำตามต้นแบบ หรือเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้ลองฝึกทดลองจนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism) คือการลงมือปฏิบัติหรือฝึกฝนจนสามารถ ปฏิบัติได้ด้วยตนเองจนเกิดความชำนาญในระดับหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในความสามารถ ของตนเอง ในขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติทักษะ

ขั้นที่ 5 ขั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response) เมื่อผู้เรียนผ่านการ ฝึกฝนจนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองแล้วเมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งผู้เรียนจะเกิดความชำนาญในการ ปฏิบัติจนทำให้เกิดความคล่องแคล่วเป็นไปโดยอัตโนมัติและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถ ปฏิบัติทักษะโดยมีการประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ หรือสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่าง เหมาะสม เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างดี

ขั้นที่ 7 ขั้นของการคิดริเริ่ม (Origination) ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ เมื่อผู้เรียนมีความชำนาญ ในทักษะและสามารถประยุกต์ใช้จนมีประสบการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ โดยประยุกต์กับทักษะเดิมที่ชำนาญ เพื่อเกิดการคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆเกิดขึ้น เช่น การแปลทางในดนตรี ไทย หรือการประพันธ์เพลง เป็นต้น

การจัดกิจกรรมดนตรีไทยที่ดีควรมีการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจถึงสาระสำคัญของดนตรีและได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้งจากการได้ปฏิบัติจริง ซึ่งในส่วนของ ทฤษฎีการสอนปฏิบัติทักษะของซิมพ์สัน ทั้ง 7 ขั้น ได้มีการสอดคล้องกับการปฏิบัติทักษะของดนตรี ไทยที่มีการเรียนรู้จากการสร้างการรับรู้ไปจนถึงการฝึกปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีในขั้นต้นโดยเรียนรู้ จากต้นแบบหรือผู้สอน จากนั้นผู้เรียนจะมีการฝึกฝนทักษะจนสามารถปฏิบัติได้เองจนชำนาญ และได้ มีการฝึกประสบการณ์ทางด้านทักษะดนตรีที่แตกต่างออกไป ทำให้เกิดเป็นประสบการณ์และ เอกลักษณ์ในตัวบุคคลที่จะเป็นการปฏิบัติทักษะเฉพาะตัวอย่างแตกต่างและสร้างสรรค์

1.2.4 ข้อคำนึงในการสอนทักษะ

- 1) สถานการณ์ในการฝึก ถ้าใช้สถานการณ์ที่เป็นจริงได้ก็ควรใช้สถานการณ์ จริง เช่น การจัดแสดงดนตรีในที่สาธารณะ เพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก เป็นต้น
- 2) ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนในสถานการณ์หลายๆแบบเป็นการเพิ่มพูน ความแม่นยำ คล่องแคล่ว ในการฝึกทักษะนั้น
- 3) การสาธิตให้ผู้เรียนดูก่อน หรือการให้เห็นขั้นตอนการปฏิบัติจากต้นแบบ หรือผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้นและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง
- 4) ให้ผู้เรียนลงมือฝึกทักษะทันทีหลังจากที่ได้ดูการสาธิตแล้ว

5) ผู้ฝึกทักษะต้องได้รับคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงพัฒนาทักษะนั้นๆ ถึงแม้ว่าผู้เรียนจะสามารถสังเกตผลที่เกิดขึ้นด้วยตนเองก็ตาม การตักเตือนชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องและแนวปฏิบัติที่ดียังมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะผู้เรียนอาจประเมินผลจากการปฏิบัติผิดพลาด

6) การให้คำแนะนำในขณะที่ฝึกหัด ผู้สอนต้องใจเย็น ไม่วิจารณ์ ว่ากล่าวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตึงเครียด หวาดกลัว ควรช่วยผู้เรียนเกิดความพยายามที่จะลอง สร้างบรรยากาศให้เป็นบรรยากาศที่สบายใจ

7) ต้องคำนึงถึงช่วงเวลาฝึก การเรียนทักษะต้องฝึกให้เหมาะกับเวลา ต้องมีการเว้นช่วงเวลา ถ้าฝึกหัดแบบต่อเนื่องอาจเมื่อยล้า หรือทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้

ทักษะจะเกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติ ในหลักการของการปฏิบัตินั้นจะต้องแบ่งระยะเวลาปฏิบัติให้มีเวลาหยุดพักเป็นช่วงๆ จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการปฏิบัติที่ไม่มีการพัก และการรู้ผลของการปฏิบัติจะส่งผลให้เกิดทักษะได้ดี การปฏิบัติตามขั้นตอนจากการสังเกต การสาธิต จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นในการสอนทักษะจึงต้องเน้นการลงมือฝึกปฏิบัติอย่างมีหลักการเป็นสำคัญ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2540)

1.2.5 การประเมินทักษะดนตรี

ในการปฏิบัติทักษะทั้งการฝึกซ้อมและการแสดงดนตรีจึงต้องมีการประเมินผลทั้งทางด้านทักษะดนตรีและเจตคติของผู้เรียนดนตรีด้วยวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อใช้พยากรณ์ความสามารถทางด้านดนตรีของผู้เรียนหรือความถนัดทางดนตรีของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรี

การประเมินผลทักษะดนตรีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติ ซึ่งสามารถกระทำได้ในสองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติดนตรี คือ การปฏิบัติเดี่ยว การปฏิบัติกลุ่ม ในการประเมินผลทักษะดนตรีควรมีการประเมินผลทักษะต่างๆอย่างครบทุกประเด็น ทั้ง ทักษะการฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่านและการสร้างสรรค์

1) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินผลตามสภาพจริง คือ กระบวนการประเมินความสามารถของผู้เรียน การปฏิบัติงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริงโดยเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจและทักษะการคิดซับซ้อนและบูรณาการความรู้ทักษะเข้าด้วยกัน โดยวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงสามารถจำแนกได้ 4 วิธี ดังนี้

1.1) การสังเกต (observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะ พฤติกรรม การปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำได้ ข้อมูลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนทำให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

1.2) การสัมภาษณ์ (interview) ช่วยให้ได้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง นิยมใช้ร่วมกับการสังเกต นอกจากนี้การสัมภาษณ์ยังช่วยให้การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น

1.3) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) เพื่อทดสอบทักษะและความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆของ

ผู้เรียน โดยประเมินผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลอง ที่ใกล้เคียงกับสภาพจริง

1.4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) แฟ้มสะสมงาน ที่แสดงถึงผลงานทางด้านดนตรี ทักษะ เจตคติซึ่งสะท้อนพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียน

นอกจากผู้สอนประเมินผลผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเอง โดยวิธีการวิเคราะห์สิ่งที่เด่นและบกพร่องของตนเองโดยไม่ลำเอียง ไม่ท้อถอยกับสิ่งที่ไม่สมหวังจากการแสดงหรือการแข่งขัน หาสาเหตุความบกพร่องรวบรวมเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองต่อไป

1.2.6 การประสบความสำเร็จในการแข่งขันและการศึกษาต่อ

ดนตรีไทยถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของประเทศไทยที่มีการสืบทอดรุ่นสู่รุ่นมายาวนาน จนกระทั่งปัจจุบันได้บรรจุดนตรีไทยไว้ในหลักสูตรการศึกษา ทั้งในชั่วโมงเรียนและในชมรมที่เป็นกิจกรรมนอกเวลาเรียน ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนดนตรีไทยและสามารถเลือกเครื่องมือเอกของตนเองถนัดเพื่อต่อยอดในการเรียนดนตรีไทยในรูปแบบเดี่ยวและรวมวง จึงได้มีเวทีแสดงความสามารถสำหรับนักเรียนที่มีทักษะการบรรเลงระดับหนึ่งแล้ว และยังมีจัดการแข่งขันดนตรีไทยในระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะและประสิทธิภาพที่จะพัฒนาในตัวผู้เรียนต่อไป

1) แนวทางสำหรับการประกวดแข่งขัน

เมื่อผู้เรียนได้พัฒนาทักษะมาถึงระดับหนึ่ง ที่สามารถบรรเลงเพื่อแสดงหรือการประกวดแข่งขันได้ เป็นการสะสมประสบการณ์ทางด้านดนตรี และเกิดแรงผลักดันในการฝึกซ้อมพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผู้เรียนและผู้สอนจะต้องศึกษาเกณฑ์ของการประกวดดนตรีไทยในแต่ละที่ เพื่อฝึกซ้อมและเตรียมการทั้งด้านทักษะ การสมัคร และการเตรียมการด้านงบประมาณในการส่งเสริมของโรงเรียน

กิจกรรมดนตรีไทยในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลและเอกชน ทั้งกิจกรรมการบรรเลงหมู่ และการประกวดแข่งขัน ซึ่งเป็นทางเลือกที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะตามมา เวทีการประกวดดนตรีไทยมีตั้งแต่ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ เช่น การประกวดศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ การประกวดดนตรีไทยของศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพฯ การประกวดเวทีศรทอง ของมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะฯ การประกวดชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในภาคต่างๆ เป็นต้น ทำให้สถาบันการศึกษาต่างส่งเสริมดนตรีไทยเพื่ออนุรักษ์ดนตรีไทยและสนับสนุนในกิจกรรมการประกวดแข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ทางสถาบัน นอกจากนี้นักเรียนที่มีความสามารถจะได้รับโอกาสในการประกวดดนตรีไทยระดับต่างๆ แล้วนั้นยังมีโอกาสทางด้านการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่ได้มีสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยเพื่อประกอบอาชีพต่อไป

2) แนวทางสำหรับการศึกษาต่อ

ปัจจุบันรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนในการผลิตมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตทางดนตรี เพื่อเป็นกำลังของชาติที่จะพัฒนาและสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาไทยให้มีศักยภาพ ซึ่งในส่วนนี้เองเป็นผลสืบเนื่องมาจากนักเรียนที่ได้ฝึกฝนดนตรีไทยมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาในระดับหนึ่งที่มีฝีมือและเจตคติอันก่อให้เกิดค่านิยมความเป็นไทยในตนเอง จนเกิดการมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพทางด้าน

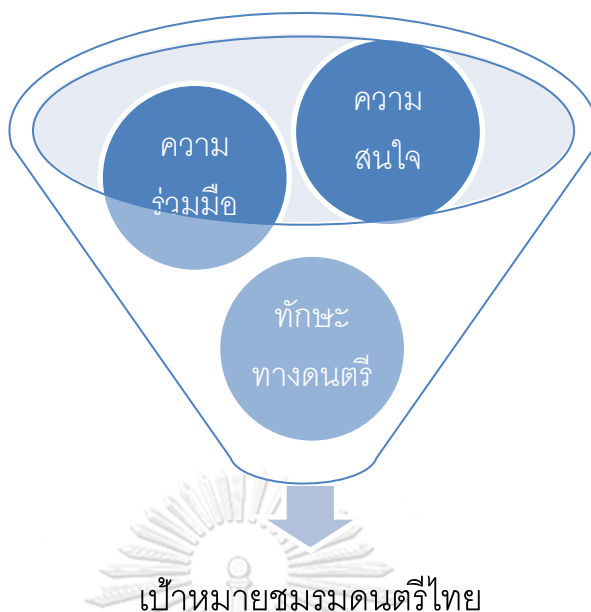
ดนตรีเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพื่อมุ่งมั่นประกอบอาชีพทางดนตรี ในแต่ละสถาบันได้มีกำหนดรับนิสิตนักศึกษาที่มีความรู้ทางด้านทฤษฎีและทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรี อีกทั้งยังมีทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนในระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ผลผลิตแห่งสาขาทางดนตรีไทยนั้นจะผลิตบุคลากรที่เป็นศิลปิน ครูอาจารย์ในทุกระดับการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ นักวิชาการดนตรี ด้าน

สถาบันการศึกษาที่เปิดสาขาวิชาเกี่ยวกับดนตรีไทยมีทั้งทางด้านศิลปิน และด้านศึกษาศาสตร์ เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพของผู้เรียน การศึกษาดนตรีเริ่มขยายขึ้นตั้งแต่ระดับโรงเรียน เพื่อขยายโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสิทธิในการเรียนรู้ดนตรีไทยอันเป็นมรดกของชาติอย่างเท่าเทียมกัน ปัจจุบันได้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาดนตรีในระดับปริญญาตรี 42 สถาบัน เพื่อสร้างคน สร้างงาน สร้างคุณภาพการศึกษาดนตรีของชาติ ผู้เรียนจะต้องมีการวางแผนการศึกษาเพื่อเตรียมการสอบเข้าตามระบบรับตรง หรือการสมัครเพื่อสอบความสามารถพิเศษ โดยแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีเกณฑ์การสอบเข้าแตกต่างกันออกไป อาทิเช่น ในการสอบเข้าของสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้สอบจะต้องผ่านการสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เป็นเพลงพื้นฐาน เพลงใหม่โรงเรียนสำหรับปีพาทย์ เพลงดับต้นเพลงฉิ่ง สำหรับวงเครื่องสาย เป็นต้น

ตอนที่ 2 กิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่สร้างเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวรถาวร

ปัจจุบันมีชมรมดนตรีไทยอยู่ในสถาบันการศึกษาทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน โดยกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นกิจกรรมที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนมีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมต่างๆในชมรม โดยผู้เรียนมีสิทธิเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนโดยมีโอกาสรับบทบาทหน้าที่ต่างๆที่ ปลูกฝังความเป็นผู้นำ รู้จักหน้าที่ส่วนตนและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม กิจกรรมชมรมเป็นการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ในกระบวนการกลุ่มจะมีระบบการจัดการ แบ่งหน้าที่ รวมทั้งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นทฤษฎีที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนในลักษณะกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกแต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และเกิดความสำเร็จของกลุ่ม

ทั้งนี้เป้าหมายของชมรมจะเป็นไปตามความประสงค์ของผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนมีหน้าที่จัดกิจกรรมที่เหมาะสมอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการของชมรม อาทิ เป้าหมายในการเรียนต่อ หรือประกวดแข่งขัน โดยที่กระบวนการที่เกิดขึ้นในชมรมนี้เชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นให้ผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางด้านความสามารถได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อสร้างสรรสภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนแลกเปลี่ยนสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือกันจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมชมรมและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือมีความสัมพันธ์กัน ตั้งแต่เกิดกระบวนการกลุ่ม การร่วมมือร่วมใจของคนในกลุ่มเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้ชมรมดนตรีไทยเกิดเป็นลักษณะกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร (Cooperative Base Groups) การจัดกิจกรรมจึงควรทราบองค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีไทยในชมรม

2.1 องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)

สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญ และความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับผู้เรียนหรือสมาชิกทุกคนในกลุ่ม มีการเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) มอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (positive role interdependence)

2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction)

มีลักษณะการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีการพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะเพื่อวางเป้าหมายและบรรลุเป้าหมาย โดยผู้เรียนหรือสมาชิกในกลุ่มมีการส่งเสริม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)

ทุกคนจะมีหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบ และพยายามทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงต้องมีระบบการประเมินผลหรือตรวจสอบงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นแบบกลุ่ม

4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills)

ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการรวมกลุ่ม รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และไว้วางใจกันและกัน ซึ่งผู้สอนควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนก่อนเริ่มกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อช่วยให้ดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย

5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

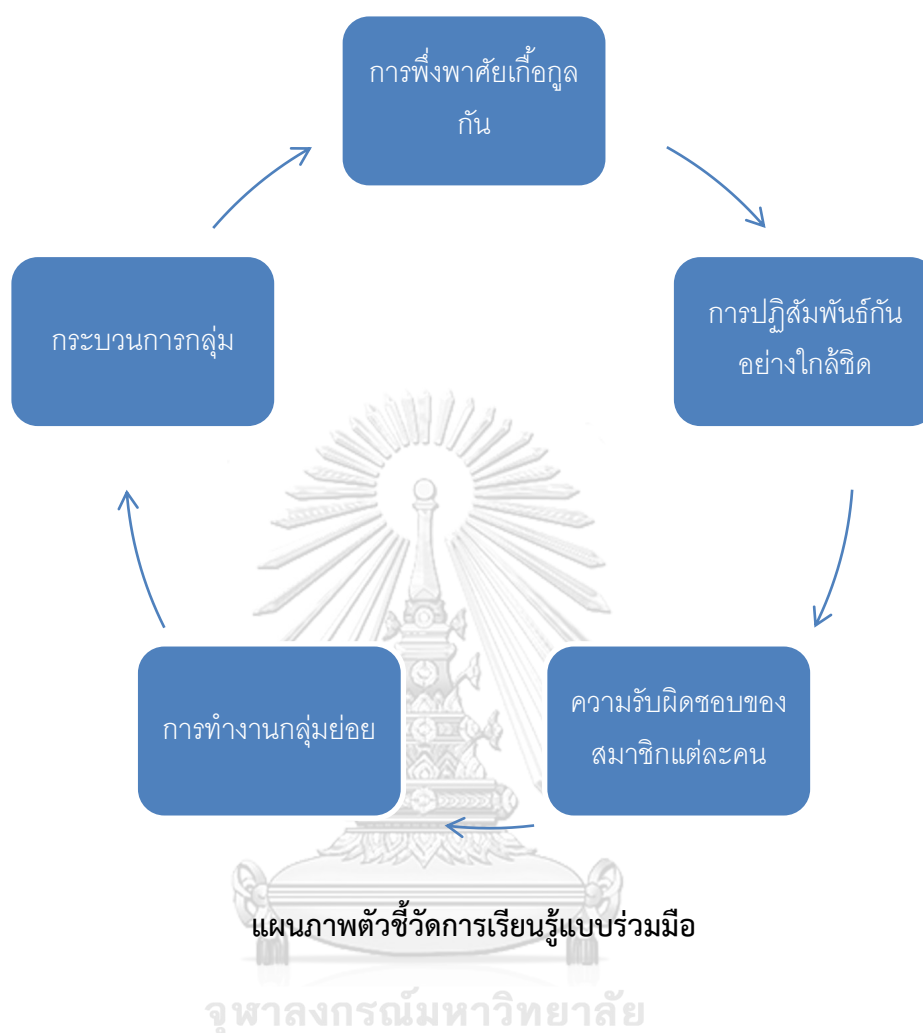
กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่มพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำได้โดยผู้สอน ผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย

การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ตัวชี้วัด ซึ่งในการเรียนดนตรีไทยเป็นการปูพื้นฐานในทางปฏิบัติทักษะควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรม การเกื้อกูลกันของสมาชิกในชมรมซึ่งถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการฝึกทักษะดนตรี เนื่องจากการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้เป็นฐานของทักษะสังคมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวังและการยอมรับของสังคม ในการฝึกดนตรีไทยเป็นกลุ่มในชมรมจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดคุณค่าทางคุณธรรม จริยธรรม รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างไม่รู้ตัว

ภาพกิจกรรมการฝึกทักษะดนตรีไทย
ที่มา: (ลัดดา จักษา, สืบค้น 21 ก.พ. 2561)

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีไทยเพิ่มเสริมสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบความเชื่อมโยงของทฤษฎีของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในด้านครูผู้สอน ผู้เรียน เพื่อเป็นตัวกำหนดแนวทางสำหรับด้านครูผู้สอน (Teacher) และผู้เรียน (Student) ดังต่อไปนี้

กิจกรรมชมรมเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดกิจกรรมที่ผู้เรียนร่วมมือร่วมใจกัน ในด้านของชมรมดนตรีไทยได้มีการปลูกฝังความรักใคร่กลมกลืนผ่านการพัฒนาทักษะดนตรีไทยซึ่งเป็นกระบวนการผลิตผู้เรียนที่มีความสามารถทางด้านดนตรี ชมรมดนตรีไทยจึงมีความเชื่อมโยงกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เนื่องจากความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในชมรม การร่วมมือนี้เกิดจากสมาชิกในชมรม ครูผู้สอน ผู้เรียน รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ผู้ปกครองผู้อำนวยการเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามที่ชมรมได้วางไว้

คุณลักษณะการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยที่เสริมสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร

องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ	แนวทางการจัดกิจกรรม
<p>1) การพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)</p> <p>คำสำคัญ : กิจกรรมร่วมกันทั้งทางด้านดนตรีและการเป็นอยู่, การละลายพฤติกรรม, ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน</p>	<p><u>แนวทางสำหรับผู้สอน</u></p> <p>ครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างชั้นหรือผู้เรียนที่อยู่ชมรมมานานกับผู้เรียนที่เพิ่งเข้าร่วมชมรมได้ <u>ทำกิจกรรมร่วมกันทั้งกิจกรรมทางด้านดนตรีและกิจกรรมด้านการเป็นอยู่ในชมรม</u> เพื่อสร้างความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน <u>ละลายพฤติกรรม</u> ป้องกันการแบ่งแยกระหว่างผู้เรียนที่อยู่ชมรมมาก่อนและผู้เรียนที่เพิ่งเข้าชมรม อีกทั้งครูผู้สอนควรสอนทั้งด้านทักษะควบคู่กับการปลูกฝังทักษะสังคม</p> <p><u>แนวทางสำหรับผู้เรียน</u></p> <p>ผู้เรียนมีการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันในชมรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน <u>ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชมรม</u> ฝึกการเป็นผู้ให้และผู้รับ</p>
<p>2) การปฏิสัมพันธ์หรือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-Face Interaction)</p> <p>คำสำคัญ : บรรยากาศการเป็นอยู่ในครอบครัว, ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นพูดคุยได้ทุกเรื่อง, สร้างปฏิสัมพันธ์กันกับครูและผู้เรียน, ผู้เรียนได้ฝึกการคิดและลงมือทำด้วยตนเอง</p>	<p><u>แนวทางสำหรับผู้สอน</u></p> <p>ครูผู้สอนสร้างบรรยากาศการเป็นอยู่ในชมรมให้คล้ายกับการเป็นอยู่ในครอบครัว ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นพูดคุยได้ทุกเรื่อง เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กันกับ <u>ครูและผู้เรียน</u> ครูควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดและลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อฝึกประสบการณ์ การแก้ปัญหาโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ</p> <p><u>แนวทางสำหรับผู้เรียน</u></p> <p><u>ฝึกคิดฝึกคุยกันในชมรม</u> การทำงานร่วมกันอาจจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้างแต่อย่างไรก็ควรพูดคุยปรึกษาหารือตามเหตุผล ไม่ใช่อารมณ์ในการทำงานร่วมกัน</p>

องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ	แนวทางการจัดกิจกรรม
<p>3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)</p> <p>คำสำคัญ : ผู้เรียนพัฒนาทักษะเครื่องมือเอกของตนเอง, ผู้เรียนรักษาเครื่องดนตรีและดูแลเครื่องดนตรี, ผู้เรียนทุกคนมีส่วนช่วยในการดูแลรักษาห้องดนตรีไทย, เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีที่สมาชิกทุกคนจะต้องผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม</p>	<p><u>แนวทางสำหรับผู้สอน</u></p> <p>การเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียน ครูผู้สอนจะต้องมีการมอบหมายให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะเครื่องมือเอกของตนเอง อาจเป็นการฝึกซ้อมไล่มือเพื่อให้มีผละกำลังในการบรรเลงเพลงต่างๆทั้ง การบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงรวมวงต่อไป นอกเหนือจากนี้ครูผู้สอนจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรักษาเครื่องดนตรีและดูแลเครื่องดนตรี อาจเป็นการจัดเวรทำความสะอาด หรือการสร้างจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันโดยผู้เรียนทุกคนมีส่วนช่วยในการดูแลรักษาห้องดนตรีไทย</p> <p><u>แนวทางสำหรับผู้เรียน</u></p> <p>ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการฝึกซ้อมทักษะเครื่องมือเอกของตนเอง มีการจัดเวรแบ่งหน้าที่ในการดูแลเครื่องดนตรีและห้องดนตรีไทย ซึ่งผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพย์สินของชมรม ผู้เรียนที่เป็นรุ่นพี่อาจจะมีหน้าที่ในการบริหารหรือรับผิดชอบเพื่อกระจายหน้าที่การดูแลของชมรมให้แก่สมาชิกทุกคน หน้าที่ของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีที่สมาชิกทุกคนจะต้องผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งการช่วยเหลือเพื่อนๆในชมรมด้วยการช่วยสอน หรือช่วยฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะของสมาชิกชมรมรุ่นใหม่ ก็ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสร้างคุณค่าให้แก่ชมรม</p>
<p>4) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills)</p> <p>คำสำคัญ : ฝึกซ้อมทักษะรวมกลุ่มย่อยในเครื่องมือเอกของดนตรี</p>	<p><u>แนวทางสำหรับผู้สอน</u></p> <p>ครูควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ซ้อมทักษะเป็นกลุ่มย่อย ระหว่างเครื่องมือเอกหรือกลุ่มผู้เรียนที่เข้ามาใหม่ ในการฝึกทักษะเป็นกลุ่มย่อยนี้ ทำให้มีการพัฒนาทักษะกลุ่มย่อยให้เป็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน มาตรฐาน</p>

องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือ	แนวทางการจัดกิจกรรม
	<p>การบรรเลงเทียบเท่ากัน อีกทั้งเป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้สังเกต พูดคุยแนะนำการบรรเลงกันในกลุ่มเครื่องมือเอก</p> <p><u>แนวทางสำหรับผู้เรียน</u></p> <p>นอกจากผู้เรียนจะฝึกซ้อมทักษะในส่วนของตนเองแล้ว ผู้เรียนควรฝึกซ้อมทักษะรวมกลุ่มย่อยในเครื่องมือเอกของตนตรี เพื่อเป็นการฝึกฝนและพัฒนาทักษะเครื่องดนตรีให้กันไปในทิศทางเดียวกัน เช่นทางเพลง จังหวะ เทคนิคการบรรเลง มีการพูดแนะนำ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคนในกลุ่มย่อย</p>
<p>5) กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)</p> <p>คำสำคัญ : จัดบรรยากาศความสัมพันธ์ในชมรมให้ผู้เรียนร่วมกันวางเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย, การบรรเลงดนตรีร่วมกันที่เป็นลักษณะของการรวมวง</p>	<p><u>แนวทางสำหรับผู้สอน</u></p> <p>การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยถือว่าเป็นลักษณะกระบวนการกลุ่มที่ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความรักในดนตรีไทยมาปฏิสัมพันธ์กันระหว่างการบรรเลงเครื่องดนตรี การพูดคุยและการเป็นอยู่ ดังนั้นผู้สอนควรจัดบรรยากาศความสัมพันธ์ในชมรมให้ผู้เรียนร่วมกันวางเป้าหมายของชมรมดนตรีไทย การบรรเลงดนตรีร่วมกันที่เป็นลักษณะของการรวมวง จะเป็นกิจกรรมที่เชื่อมความสัมพันธ์กันได้อย่างดี ครูควรจัดกิจกรรมรวมทั้งชมรมที่ไม่แบ่งแยกประเภทเครื่องดนตรี เพื่อผู้เรียนและครูผู้สอนที่มีใจรักดนตรีไทยได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นอย่างถาวร</p> <p><u>แนวทางสำหรับผู้เรียน</u></p> <p>ผู้เรียนทุกคนร่วมกันปรึกษาหารือและวางเป้าหมายในชมรมดนตรีไทย เช่นการวางแผนการฝึกซ้อม การวางแผนการแสดงร่วมกัน รวมทั้งการฝึกซ้อมรวมวงที่รวมผู้เรียนทุกระดับชั้น ทุกระดับความสามารถมาฝึกซ้อมรวมวงร่วมกัน</p>

รูปแบบการจัดกิจกรรมดนตรีไทยที่เชื่อมโยงกับการเรียนดนตรีไทย

รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ (Circles of Learning) เป็นรูปแบบที่กำหนดให้ผู้เรียนแบ่งปันกันเป็นกลุ่ม โดยมีองค์ประกอบดังนี้

- 1) สร้างความรู้สึกพึ่งพากัน (Positive Interdependence)
  - กำหนดเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม (Mutual Goal)
  - การให้รางวัลรวม (Joint Rewards)
  - การแบ่งปันข้อมูล (Share Resources)
  - กำหนดบทบาทของสมาชิกในการทำงานกลุ่ม (Assigned Roles)
- 2) จัดให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน (Face-To-Face Interaction)
- 3) จัดให้มีการรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่จะเรียนรู้ (Individual Accountability)

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะดนตรีไทย

การเรียนการสอนดนตรีไทยสำหรับผู้เรียนในชมรมดนตรีไทยที่เป็นยุคโลกาภิวัตน์นี้ ผู้สอนจะต้องรู้จักธรรมชาติของวัยรุ่นซึ่งอยู่ในฐานะผู้เรียน และธรรมชาติของดนตรีไทยซึ่งอยู่ในฐานะของสิ่งที่ผู้เรียนจะได้ศึกษา เพื่อเกิดแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและรักที่จะเรียนรู้ดนตรีไทยอย่างลึกซึ้งต่อไป

ทักษะดนตรี เป็นองค์ประกอบในวัตถุประสงค์การเรียนดนตรีที่สำคัญเนื่องจากมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในสาระดนตรีและจัดว่าเป็นหัวใจของการศึกษาดนตรี ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีควรมีการเสนอทักษะดนตรีต่างๆอย่างครบถ้วน ทั้งทักษะ การบรรเลง ทักษะการแสดง ไปจนถึงทักษะการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยอย่างถูกต้อง

เป้าหมายในการฝึกทักษะดนตรีไทยในชมรมมีความแตกต่างจากการเรียนวิชาดนตรีในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นการเรียนการสอนที่มีการเน้นการฝึกทักษะหรือการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะพัฒนาทักษะได้อย่างดี กิจกรรมชมรมดนตรีไทยในโรงเรียนเป็นการรวมของผู้เรียนที่สนใจเรียนดนตรีไทย ทำให้สภาพการเรียนการสอนมีบรรยากาศแตกต่างไปจากในชั้นเรียน ทั้งผู้เรียนที่ต่างระดับชั้น ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไป ความหลากหลายทางทักษะที่พบตั้งแต่ระดับเบื้องต้นไปจนกระทั่งทักษะขั้นสูง ซึ่งเกิดการเชื่อมโยงของปรากฏการณ์ทางด้านทักษะที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้น ตามทฤษฎีการสอนปฏิบัติทักษะ 7 ขั้น ของซิมป์สัน (Simpson, 1966) จึงเกิดการสังเคราะห์ที่เชื่อมโยงเป็นแนวทางสำหรับการสอนปฏิบัติในชมรมดนตรีไทย ดังนี้

แผนภาพแสดงลำดับขั้นการสอนทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น (Simpson, 1966)
แนวทางการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย 7 ขั้น

ทักษะปฏิบัติ 7 ขั้น (Simpson, 1966)	แนวทางการสอน
1. ขั้นการรับรู้ (Perception) คำสำคัญ: มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีไทย , ดึงจุดสนใจร่วมกันกับการเรียนดนตรีไทย	เป็นขั้นของการจูงใจ เจตคติ เพื่อเปิดรับประสบการณ์ดนตรีไทยสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้ความสนใจและเจตคติมีความสัมพันธ์กับการจูงใจ ซึ่งผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่จูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนดนตรีไทยอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะเกิดความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีไทย ในขั้นนี้ครูควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนพึงพอใจ โดยเน้นพฤติกรรมหรือการทำกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจเพื่อเป็นการดึงจุดสนใจร่วมกันกับการเรียนดนตรีไทย การสอนในขั้นการรับรู้นี้ให้เน้นการสอนเรื่องการฟังดนตรีไทยโดยเลือกสรรบทเพลงที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเกิดความเข้าใจในบทเพลงนั้นๆ เนื่องจากการฟังจัดเป็นทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นในการเรียนดนตรี เมื่อผู้เรียนรู้สึกร่วมกับการฟังดนตรีไทยจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านความคิดและอารมณ์เพื่อนำไปสู่ความซาบซึ้งในสุนทรียรสดนตรีไทยอีกด้วย

ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)	แนวทางการสอน
<p>2. ชั้นปรับตัวหรือเตรียมความพร้อม (Readiness)</p> <p>คำสำคัญ : การไหว้ครูดนตรีไทย, สอนเพลงง่ายๆสำหรับเด็กเริ่มต้น, สอนเพลงแม่บทเพื่อเป็นพื้นฐาน</p>	<p>ชั้นการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนดนตรีไทย เริ่มตั้งแต่การไหว้ครูดนตรีไทยเพื่อฝากตัวเป็นศิษย์ เนื่องจากการไหว้ครูถือเป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณด้วยเหตุว่า เครื่องดนตรีทุกชนิดมีครู การที่จะบรรเลงเพลงก็ต้องเรียนจากครูหรือแม้กระทั่งครูพักลักจำก็ถือว่าเป็นครูเช่นกัน ซึ่งในกระบวนการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนดนตรีไทยจะมีการปลูกสร้างจิตสำนึกของผู้เรียนทุกระดับเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูและศิษย์อีกด้วย ในการเริ่มเรียนดนตรีไทยเมื่อได้รับการครอบครูแล้ว ในสมัยโบราณผู้เรียนจะสามารถเริ่มเรียนตั้งแต่เพลงแม่บท อาทิ เครื่องปี่พาทย์จะเริ่มด้วยเพลง สาธุการ เป็นต้น แต่หากสมัยนี้ยุคสมัยได้เปลี่ยนไปทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่คุ้นเคยกับเพลงไทย ผู้สอนจึงจำเป็นต้องสอนเพลงที่เป็นทำนองง่ายๆ จำพวกเพลงสองชั้น เพลงลาว เช่น ลาวดวงเดือน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกำลังใจในการเรียนดนตรีไทย เมื่อถึงระดับหนึ่งผู้เรียนสามารถบรรเลงเพลงง่ายๆได้แล้ว ผู้สอนจะสอนเพลงแม่บทเพื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดความแตกฉานในทางเพลงของเครื่องดนตรีนั้นๆต่อไป</p>
<p>3. ชั้นการตอบสนองโดยมีต้นแบบ (Guided Response)</p> <p>คำสำคัญ : ผู้เรียนดนตรีควรมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริง, การมีต้นแบบนั้นจะช่วยให้ การสอนดนตรีไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น, ประเมินผลตามสภาพจริง</p>	<p>การเล่นดนตรีเป็นกิจกรรมดนตรีที่สำคัญมากที่สุดที่ผู้เรียนดนตรีควรมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริง ในระยะเบื้องต้นของการเรียนดนตรีไทยผู้เรียนจำเป็นต้องมีต้นแบบในการปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนหรือรุ่นพี่ก็ตาม การมีต้นแบบนั้นจะช่วยให้การสอนดนตรีไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะการปฏิบัติจำเป็นจะต้องมีการสาธิตให้ผู้เรียนดูเพื่อเป็นต้นแบบ ทั้งนี้ผู้สอนควรมีความเข้าใจถึงพื้นฐานการรับรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งสรีระ ประสพการณ์เดิมของผู้เรียน และ ประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อวางแผนการต่อเพลงที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนต่อไป ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตดนตรีพร้อมๆไปกับทักษะด้านการบรรเลงเพื่อพัฒนาการอ่านโน้ตดนตรีไทยไปด้วย</p>

ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)	แนวทางการสอน
<p>4. ชั้นการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (Mechanism)</p> <p>คำสำคัญ: ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง, ผู้สอนควรให้คำแนะนำในการฝึกซ้อมและประเมินผลการฝึกซ้อมร่วมกับผู้เรียนในแต่ละครั้ง, พิจารณาบทเพลงที่ผู้เรียนควรจะเรียนในลำดับต่อไป</p>	<p>เมื่อผู้เรียนฝึกทักษะมาระยะหนึ่งจะสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง บรรเลงเทคนิคพื้นฐานของเครื่องดนตรีได้บ้าง อาทิ การกรอ การตีคอร์ด การสะเคาะ การสะบัด เป็นต้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรให้คำแนะนำในการฝึกซ้อมและประเมินผลการฝึกซ้อมร่วมกับผู้เรียนในแต่ละครั้ง เพื่อพิจารณาบทเพลงที่ผู้เรียนควรจะเรียนในลำดับต่อไปเพื่อให้เกิดความท้าทายความสามารถและพัฒนาทักษะการบรรเลงให้สูงขึ้น</p>
<p>5. ชั้นการปฏิบัติทักษะอย่างชำนาญ (Complex Overt Response)</p> <p>คำสำคัญ: ฝึกฝนทักษะจนกระทั่งชำนาญ, ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้าง องค์ประกอบของบทเพลง</p>	<p>ผู้เรียนที่ได้รับการฝึกฝนทักษะจนกระทั่งชำนาญและสามารถบรรเลงเทคนิคเครื่องดนตรีได้อย่างดีแล้ว ผู้สอนควรปลูกฝังให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างองค์ประกอบของบทเพลงให้เกิดความรู้ด้านสังคีตลักษณะเพลงไทยเพื่อประยุกต์ใช้ ต่อยอดในการแปลทางได้</p>
<p>6. ชั้นการประยุกต์ใช้ทักษะในสถานการณ์ต่างๆ (Adaptation)</p> <p>คำสำคัญ: ผู้เรียนที่มีทักษะชำนาญจนสามารถประยุกต์ใช้ได้, จัดเวทีการแสดงความสามารถให้แก่ผู้เรียน, ประยุกต์ใช้ทักษะเป็นการก่อให้เกิดประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ</p>	<p>ผู้เรียนที่มีทักษะชำนาญจนสามารถประยุกต์ใช้ได้ ผู้สอนควรมีการสนับสนุนและจัดเวทีการแสดงความสามารถให้แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นประสบการณ์ต่างๆ ทั้งการจัดการแสดง การฝึกซ้อม การจัดเครื่องดนตรี รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การจัดการเรียนการสอนดนตรีเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกระทำอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกด้วยพฤติกรรม หรือด้านความคิด การประยุกต์ใช้ทักษะเป็นการก่อให้เกิดประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะเป็นการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของผู้เรียนต่อไป</p>
<p>7. ชั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Origination)</p> <p>คำสำคัญ: ผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจโครงสร้างหลักของเพลงไทย เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นจะต้องแปรทำนองหลักให้เป็น</p>	<p>ชั้นของการคิดริเริ่มสร้างสรรค์นี้ ผู้เรียนจะต้องรู้และเข้าใจโครงสร้างหลักของเพลงไทย ทำนองหลักของทางฆ้องวงใหญ่ที่ผู้สอนจะต้องปลูกฝังมาตั้งแต่การฝึกทักษะเบื้องต้น การสร้างสรรค์ทำนองของดนตรีไทย เรียกว่า “ทาง” เช่น ทางระนาดเอก ทาง</p>

ทักษะปฏิบัติ 7 ชั้น (Simpson, 1966)	แนวทางการสอน
ทางเครื่องมือของตนเองอย่างเหมาะสมตามทักษะ	ซอู้ ทางซอด้าง เป็นต้น เครื่องดนตรีแต่ละชั้นจะต้องแปรทำนองหลักให้เป็นทางเครื่องมือของตนเองอย่างเหมาะสมตามทักษะความสามารถของตนเอง ทั้งนี้ในการแปรทำนองมีหลักเบื้องต้นว่าในแต่ละทางไม่ว่าจะแปรทำนองของเครื่องดนตรีชนิดใดจะต้องคำนึงเสียงลูกตกเป็นหลัก เมื่อผู้เรียนฝึกการแปรทำนองจะเกิดการแตกฉานทางด้าน “ทางเพลง” เมื่อมีความสามารถทางด้าน การแปรทำนองแล้วจะต้องฝึกการร้อยเรียงประโยคทางเพลง หรือ กลอนของเครื่องดนตรีให้มีความกลมกลืน ไพเราะ

มาตรฐานของเพลงไทยนั้นอยู่ที่ทำนองอันเป็นแม่บท ซึ่งเรียกว่า “ลูกซ้อ” (basic melody) เปรียบเสมือนหลักหรือเนื้อเพลงที่แท้จริงของทางดุริยางค์ไทย ในขั้นตอนการสอนดนตรีไทยครูจะต้องลูกซ้อหรือทางทำนองหลักให้แก่ลูกศิษย์ เมื่อลูกศิษย์มีความแตกฉานจะมีความสามารถในการแปลลูกซ้อนี้เป็นทำนองเต็ม (Full Melody) การแปลทางซ้อออกเป็นทางเครื่องดนตรีต่างๆนี้จะต้องอาศัยปฏิภาณไหวพริบและความชำนาญของนักดนตรี (อุทิศ นาคสวัสดิ์, 2511)

ขั้นตอนของการฝึกฝนทักษะจะต้องมีการวัดประเมินผลผู้เรียนอยู่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะในลำดับต่อไป และผู้สอนจะมีการวางแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม หลักการประเมินผลในกิจกรรมดนตรีจึงเป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่ผู้สอนดนตรีไทยควรศึกษา

การประเมินผลในกิจกรรมดนตรี

ในการปฏิบัติทักษะทั้งการฝึกซ้อมและการแสดงดนตรีจึงต้องมีการประเมินผลทั้งทางด้านทักษะดนตรีและเจตคติของผู้เรียนดนตรีด้วยวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อใช้พยากรณ์ความสามารถทางด้านดนตรีของผู้เรียนหรือความถนัดทางดนตรีของผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรี

การประเมินผลทักษะดนตรีเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติ ซึ่งสามารถกระทำได้ในสองลักษณะตามประเภทของการปฏิบัติดนตรี คือ การปฏิบัติเดี่ยว การปฏิบัติกลุ่ม ในการประเมินผลทักษะดนตรีควรมีการประเมินผลทักษะต่างๆอย่างครบทุกประเด็น ทั้ง ทักษะการฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การอ่านและการสร้างสรรค์

1) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

การประเมินผลตามสภาพจริง คือ กระบวนการประเมินความสามารถของผู้เรียน การปฏิบัติงานของผู้เรียนในสถานการณ์จริงโดยเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจและทักษะการคิดซับซ้อนและบูรณาการความรู้ทักษะเข้าด้วยกัน โดยวิธีการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริงสามารถจำแนกได้ 4 วิธี ดังนี้

1.1) การสังเกต (observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะ พฤติกรรม การปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนทำให้สามารถติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

1.2) การสัมภาษณ์ (interview) ช่วยให้ได้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง นิยมใช้รวมกับการสังเกต นอกจากนี้การสัมภาษณ์ยังช่วยให้การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้ง่ายขึ้น

1.3) การประเมินการปฏิบัติงาน (performance assessment) เพื่อทดสอบทักษะและความสามารถในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆของผู้เรียน โดยประเมินผ่านการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับสภาพจริง

1.4) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) แฟ้มสะสมงาน ที่แสดงถึงผลงานทางด้านดนตรี ทักษะ เจตคติซึ่งสะท้อนพัฒนาการทางดนตรีของผู้เรียน

นอกจากผู้สอนประเมินผลผู้เรียนแล้ว ผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเอง โดยวิธีการวิเคราะห์สิ่งที่เด่นและบกพร่องขอตนเองโดยไม่ลำเอียง ไม่ท้อถอยกับสิ่งที่ไม่สมหวังจากการแสดงหรือการแข่งขัน หาสาเหตุความบกพร่องรวบรวมเพื่อพัฒนาทักษะของตนเองต่อไป

แนวทางการจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยเป็นการรวมตัวกันของผู้เรียนที่มีความสนใจเรียนดนตรีไทย กระบวนการกลุ่มที่มีการร่วมมือร่วมใจเกิดขึ้นในชมรมตั้งแต่เดิม หากแต่การจัดกิจกรรมชมรมดนตรีไทยมีการศึกษา เนื้อหาตามเล่มแนวทางฉบับนี้ ทั้ง 3 ตอน ทั้ง ตอนที่ 1 กิจกรรมชมรมดนตรีไทย ตอนที่ 2 กิจกรรมดนตรีไทยที่ส่งเสริมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมืออย่างถาวร และตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะดนตรีไทย ซึ่งจะครอบคลุมทางด้านทักษะดนตรีของผู้เรียนที่ระดับขั้นและความสามารถแตกต่างกันเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะอย่างเป็นลำดับขั้น อีกทั้งยังครอบคลุมเรื่องของการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งถือเป็นทักษะสังคมที่ส่งผลให้สมาชิกในชมรมเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่มีความร่วมมือกันอย่างถาวร

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2535). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: พรรณีพริ้นติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

ทิตนา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังัด ภูเขาทอง. (2539). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สายพิณ พุทธิสาร. (2543). *การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*

ไสว พักขาว. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2511). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา ใฝ่รู้-ใฝ่เรียน*

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12*.

กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.

จเร สำอางค์. (2550). *สมองดี คนตรีทำได้*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์. (2557). *ทักษะทางสังคม*. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช:

ลัดดา จักขา. ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริเวสเพียรอุปถัมภ์. (25 พฤษภาคม 2561). สัมภาษณ์.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2535). *จิตวิทยาการสอนคนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนคนตรี*. กรุงเทพมหานคร: พรรณิพรีนติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

ทิตนา แคมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร.

พรพิมล พรพิรชนม์. (2550). *การจัดกระบวนการเรียนรู้*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มนตรี ตราโมท. (2541). *ดุริยางคศาสตร์ไทย*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

ระวีวรรณ ศรีศรีบวรัน. (2543). *เทคนิคการสอน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิชาลัมภ์ เหล่าวานิช. (2556). *กระบวนการกลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: วิชาศึกษาแนวโบราณคดีความรู้*. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สังต์ ภูเขาทอง. (2539). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สายพิน พุทธิสาร. (2543). *การศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดนตรีไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2511). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย*. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา.

ภาษาอังกฤษ

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Education Objective: The Classification of Education Goals*. New York.

Simpson, E. (1966). *The Classification Of Educational Objectives, Psychomotor domain*. Urbana.

Johnson, D. W & Johnson, R. T. (2002). *Meaningful Assessment : A manageable and Cooperative Process*. Boston: Omega type Typography.

Steiner, E. (1988). *Methodology of Theory Building*. Sydney: Educology Research Associates

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวธมนภัทร อนันตศรี เกิดวันที่ 18 มกราคม 2536 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ในปีการศึกษา 2558 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย

